

**FİLİPİNLER'DE SOSYAL HAREKET ÇALIŞMALARI
ÜZERİNE BİR META-SENTEZ ANALİZİ: FERDİNAND
MARCOS DÖNEMİ, SONRASI VE MİNDANAO
DENEYİMLERİ**

Adrienne Mae D. ASKALİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2017

**FİLİPİNLER'DE SOSYAL HAREKET ÇALIŞMALARI
ÜZERİNE BİR META-SENTEZ ANALİZİ: FERDİNAND
MARCOS DÖNEMİ, SONRASI VE MİNDANAO
DENEYİMLERİ**

Adrienne Mae D. ASKALI

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Eskişehir

2017

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Adrienne Mae ASKALI tarafından hazırlanan Filipinler’de Sosyal Hareket Çalışmaları Üzerine Bir Meta-Sentez Analizi: Ferdinand Marcos Dönemi, Sonrası ve Mindanao Deneyimleri başlıklı bu çalışma 08/12/2017 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından İktisadi ve İdare Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Programı Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....

Doç. Dr. Cengiz DİNÇ

Üye .....

Yrd. Doç. Dr. Ali Onur ÖZÇELİK

(Danışman)

Üye .....

Yrd. Doç. Dr. Alaaddin PAKSOY

ONAY

.../ .../ 20...

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ADALIOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Adrienne Mae D. ASKALI

ÖZET

FILIPINLER'DE SOSYAL HAREKET ÇALIŞMALARI ÜZERİNE BİR META-SENTEZ ANALİZİ: FERDINAND MARCOS DÖNEMİ, SONRASI, MİNDANAO DENEYİMLERİ

ASKALI, Adrienne Mae D.

Yüksek Lisans-2017

Uluslararası İlişkiler Dalı

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Ali Onur ÖZÇELİK

21. yüzyıl, toplumsal hareketlerin önemli ölçüde gelişmesine ve sayısal olarak çoğalmasına tanıklık etti. Toplumsal hareketin çeşitli biçimleri, örneğin öğrenci aktivizmi, işçi hareketleri, isyanlar, toplanmalar ve protesto gösterileri yaygın mekanizmalar haline geldiler. Öyle ki radikal hale gelen bazı toplumsal hareketler, mücadelelerini politik ve/veya toplumsal değişim için yönlendirmenin yolunu buldular. Güneydoğu Asya'da, özellikle Filipinler'de, toplumsal hareketlerin derinleşmesi ve hızlı büyümesinin katalizörü haline gelen Ferdinand Marcos'un diktatörlük rejimi sırasında, toplumsal değişim çağrısı ortaya çıktı. Filipin toplumsal hareketleri, sosyal haklarından mahrum edilmiş bir grup insan için, elit istilası altındaki politik kurumlardan ve hükümetin ekonomi politikalarından duydukları memnuniyetsizliğin ifade edilmesi için araç oldu. Marcos sonrası yönetim, çeşitli kaçınılmaz ve benzersiz siyasi sonuçlar ile farklı mekanizmalar üreten yeni aktörlerin, yeni fikirlerin ve yeni kanalların ortaya çıkışına yol açtı. Ferdinand Marcos dönemini ve sonrasını inceleyen bu çalışma aynı zamanda Mindano deneyimlerini tez boyunca analiz etmiştir. Nitel araştırma yöntemi olarak sistematik tematik sentez kullanılan bu çalışmada önemli bir takım bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgular şu şekilde ifade edilebilir: Marcos Dönemi'nde siyasi sonuçlar, tarım reformu ve köylülerin radikalleşmesiydi ve bu sonuçlar, radikalleşmesiyle sonuçlanmış olup radikalleşme mekanizması önemli bir araç işlevi görmüştür.

Marcos sonrası dönemde, siyasetin moralizasyonu ve aşağıdan yukarıya doğru yeniden yapılandırılması, EDSA I Hareketi tarafından sunulan demokratik geçiş yoluyla kazanılan önemli siyasi çıktılardır. Ancak bu durum Luzon ve Visayas bölgeleri ile sınırlı kalmıştır. Son olarak, Marcos sonrası dönemdeki Mindanao deneyiminin siyasi çıktıları, İslamleşmenin, aynı zamanda bu sonuçların sağlandığı mekanizma olarak hizmet ettiği İslamleşme ve devrimci bilincin oluşmasına katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal hareket, meta-sentez, Filipinler, siyasi sonuçlar, mekanizmalar

ABSTRACT

A META-SYNTHESIS ANALYSIS ON THE SOCIAL MOVEMENTS IN PHILIPPINES: BEFORE AND AFTER FERDINAND MARCOS ERA, AND THE MINDANAO EXPERIENCE

ASKALI, Adrienne Mae D.

Masters Degree-2017

International Relations

Adviser: Assist. Prof. Ali Onur ÖZÇELİK

The 21st century witnessed the flourishing of social movements which played a pivotal role in architecting collective actions. The diverse forms of social movement e.g. student activism, the labor movement, rebellion, rally, and protest, to name a few, have become widespread mechanisms and an avenue for marginalized communities to channel their struggles for political and social change. In Southeast Asia, the Philippines, in particular, the urge for social change surfaced during the dictatorial regime of Ferdinand Marcos which became the catalyst for the profound exponential growth of social movements. The Philippine social movements serve as machinery for people, especially the underprivileged, in addressing their dissatisfaction in the elite infested political institution and weak economic policies of the government. The post – Marcos regime spelled the emergence of new actors, new interests and new channels that produced diverse political outcomes and mechanisms that are imperative and inimitable. Utilizing the systematic thematic synthesis as method of qualitative research, this study showed the following results. In the Marcos Era, political outcomes were agrarian reform and radicalization of peasants all were achieved by radicalization as the mechanism. During the Post-Marcos period, the moralization of politics and reconfiguration of politics from below were the political outcomes of this period (only true to Luzon and Visayas) which were

achieve through the democratic transition offered by the EDSA Movement I. Lastly, still in the Post-Marcos period, the Mindanao experience, political outcomes were Islamization and revolutionary consciousness wherein Islamization which is also a political outcome serve as the mechanism through which those outcomes were achieved.

Keywords: Social movement, meta-synthesis, Philippines, political outcomes, mechanisms

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

TOPLUMSAL HAREKETLER DÜNYASINA BİR BAKIŞ

1.1. ESKİ TOPLUMSAL HAREKETLERE KARŞI YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER	7
1.2. ORTAK TEMALAR VE TOPLUMSAL HAREKETLERİN ANLAMı.....	9
1.2.1. Ortak Hedeflerin Temeli.....	9
1.2.2. Kolektif Tavrın Unsurları	10
1.2.3. Değişim İçin Model	11
1.3. ÇATIŞMACI SİYASETİN BULMACALARI VE PARÇALARI.....	12
1.4. POLİTİK SÜREÇ TEORİSİ VE GELİŞTİRİCİ İLKELERİ.....	14
1.4.1. Politik Fırsatlar	15
1.4.2. Hareketlendiren Yapı.....	16
1.4.3. Çerçeveleme Süreci	17
1.4.4. Protesto Döngüleri	18

1.4.5. Çatışma Repertuarı	18
1.5. Düşünce Ekolleri: Mekanizma ve Süreç Yaklaşımı.....	19
1.6. Toplumsal Hareketlerin Sonuçlarına İlişkin Literatür	21
1.7. Filipinlerdeki Toplumsal Hareketler	23
Sonuç.....	24

2.BÖLÜM

FİLİPİNLER TOPLUMSAL HAREKETİNİN POLİTİK DENEYİMİ VE TARİHSEL YAPISI

2.1. FILİPİNLER'İN TOPLUMSAL HAREKETLERİNE BİR GİRİŞ	26
2.2. FİLİPİN POLİTİK KÜLTÜRÜNÜN TARİHSEL ANLATISI.....	28
2.2.1. İspanyol, Amerikan ve Japon Sömürgeciliğinin Mirası.....	28
2.2.2. Ferdinand Marcos Rejimi.....	33
2.3. FİLİPİN'İN ETKİLİ HAREKETLERİNİN ÖYKÜLERİ	34
2.3.1. EDSA I Hareketi ve Nihai Sonuçları	34
2.3.2. Marcos Sonrası Kalıntıları, EDSA II Hareketi ve Sonrası.....	36
2.3.3. EDSA I ve EDSA II Hareketlerinin Etkileri ve Analizi.....	38
2.4. FİLİPİN TOPLUMSAL HAREKETİNİN KÜLTÜREL GÖRÜNÜMÜ	41
2.4.1. Katolik Kilisesinin Toplumsal Hareketin Habercisi Olarak Rolü..	41
2.4.2. Patron-Müşteri İlişkisi ve Oligarşik Devlet	43
2.5. FİLİPİN SINIF YAPISI VE KOMPOZİSYONU.....	44
2.5.1. “Seçkin Sınıf”.....	44
2.6. MARCOS SONRASI DÖNEM: DEVAM EDEN FİLİPİN DEVRİMLERİ	46
2.6.1. Toprak Reformu Hareketi	47
2.6.2. İsyen Hareketleri	49
2.6.3. Ayrılıkçı Hareket.....	50
Sonuç.....	52

3.BÖLÜM

FİLİPİN TOPLUMSAL HAREKETİNİN AMPİRİK VERİLERİNİN META-SENTEZİ

3.1. YÖNTEM.....	54
3.2. VERİ KAYNAĞI.....	56
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	57
3.4. VERİLERİN SUNUMU	60
3.5. SENTEZ.....	69
3.6. TARTIŞMA	69
3.6.1. Marcos Dönemi: Filipin Toplumsal Hareketleri	70
3.6.1.1. Filipinler'in Tarımsal Yapısı.....	70
3.6.1.2. Tarım Reformu ve Komünist Etkinin Sahneye Çıkışı	71
3.6.1.3. Marcos'un 2. Başkanlık Kararnamesi ve Tarım Reformu.....	73
3.6.1.4. Politik Bir Çıktı Olarak Tarım Reformunun ve Radikalleşmesinin İncelenmesi	74
3.6.2. Marcos Sonrası Dönem: Filipin Toplumsal Hareketleri	76
3.6.2.1. Siyasetin Moralizasyonu	76
3.6.2.2. Siyasetin aşağıdan yeniden yapılandırılması	77
3.6.3. Mindanao Deneyimi: Filipin Toplumsal Hareketleri	78
3.6.3.1. Ayrılıkçı Grupların Çeşitliliği	79
3.6.3.2. Mindanao'da Morolar Arası Dayanışmanın Kaynakları	79
3.6.3.3. Müslüman Kimliğinin Siyasallaştırılması ve Devrimci Bilinç	80

SONUÇ	83
KAYNAKÇA	92
EKLER	103

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Toplumsal Hareketlerin ve Yeni Toplumsal Hareketlerin karşılaştırılması.....	8
Tablo 2: Marcos Dönemi: Erişilebilir ve İlgili Makale Sayısı.....	60
Tablo 3: Marcos Dönemi: İlgili Makalelerin Odaklanan İçeriği.....	61
Tablo 4: Mindanao Deneyimi: Erişilebilir ve İlgili Makale Sayısı.....	62
Tablo 5: Mindanao Deneyimi: İlgili Makalelerin Odaklanan İçeriği.....	62
Tablo 6: Marcos Sonrası Dönem: Erişilebilir ve İlgili Makale Sayısı.....	64
Tablo 7: Marcos Sonrası Dönem: İlgili Makalelerin Odaklanan İçeriği.....	64
Tablo 8: Analizde Toplam Kullanıldığı İlgili Makaleler.....	67
Tablo 9: Tanımlanan İlgili Makalelerin Kodlanması.....	68
Tablo 10: Odaklanan Tema, Siyasal Sonaçlar ve Mekanizmalar.....	69
Tablo 11: Filipinler'in üç adasının (Luzon, Visayas ve Mindanao) Politik Süreci Teorisi'ni temel alınarak karşılaştırmalı analizi.....	86

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Creswell tarafından geliştirilen Tematik Sentez Süreci.....57

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Başlık Sayfası

Ek 2: Jüri Üyelerinin Onay Sayfası

Ek 3: Özet Sayfası.....v

Ek 4: İcindekiler Sayfası.....ix

Ek 5: Tablolar Listesi.....xiii

Ek 6: Şekiller Listesi.....xiv

Ek 7: Ekler Listesi.....xv

Ek 8: Kısaltma Listesi.....xvi

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birlesik Devletler
AFP	: Filipin Silahlı Kuvvetleri
ARMM	:Müslüman Mindanao Özerk Bölgesi
ASG	: Ebu Sayyaf Grubu
CAB	: Bangsamoro Üzerinde Kapsamlı Anlaşması
CARP	: Kapsamlı Tarım Reform Programı
CBCP	:Filipinler Katolik Piskopos Konferansı
COMELEC	:Seçim Komisyonu
CPP	: Filipin Komünist Partisi
EDSA	: Epifanio de los Santos Avenue
ETH	:Eski Toplumsal Hareketler
GEACPS	:Japonya'nın Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı
Hukbalahap	:Halkın Anti-Japon Ordusu (<i>Hukbo Laban sa Hapon</i>)
MILF	:Moro İslam Kurtuluş Cephesi
MNLF	:Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi
NAMFREL	:Özgür Seçimler için Ulusal Hareket
NDF	:Ulusal Demokratik Cephe
NDFP	:Filipin Ulusal Demokratik Cephesi
NPA	:Yeni Ulusal Ordusu
PNP	:Filipin Ulusal Polisi
PST	:Politik Süreç Teorisi

SSCB	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
UNRISD	:Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Araştırma Enstitüsü
YTH	:Yeni Toplumsal Hareketler
s.	:Sayfa
ss.	:Sayfalar sayısı(sayfalar arası)

GİRİŞ

Çalışmanın Önemi

Toplumsal hareketler alanındaki çalışmalar ve araştırmalar, yerel ve uluslararası toplulukları etkileyen mevcut olaylar nedeniyle son 20 yılda akademik alanda görünür hale gelmiştir. Filipinler'de, 1960'lardan bu yana, Ferdinand Marcos döneminden başlayarak günümüze kadar yeni aktörlerin, yeni kanallar ve yeni görüşlerle toplumsal hareketler biçiminde ortaya çıkışı, yalnızca politikacıların değil, aynı zamanda, bu konudaki sınırlı literatür göz önünde bulundurulduğunda araştırmacılar ve akademisyenlerin de incelemeye başladığı bir problemi haline gelmiştir. Diktatoryal bir rejim olarak değerlendirilen ve etkisiz bir anayasal hukukun uygulayıcısı olan Ferdinand Marcos iktidarı, ülkenin Marcos dönemi siyasi kültürüyle ve uygulanan politikalarla mücadele eden yeni aktörlerinin bir araya gelmesini sağlamıştır. Marcos'un baskıcı ve otoriter bir lider olarak siyaset sahnesine çıkışı, Filipinler'deki toplumsal hareketlerin doğumuna öncülük etmiştir. Aynı zamanda bu dönemde yaşanan toplumsal hareketler, genellikle devlet eliyle ortaya çıkan şiddet ve baskının varlığı nedeniyle aşırı ve radikal olarak tanımlanmıştır. Marcos döneminde meydana gelen ve çoğu zaman baskı kullanılarak bastırılmaya çalışılan olaylar, Doğu Asya'nın en etkili toplumsal hareketlerinden biri olan ve Marcos'un çöküş ve yok oluşuna işaret eden EDSA I Hareketi'nin doğmasına yol açmıştır.

Marcos sonrası dönem, yalnızca Filipin topraklarına demokrasinin yeniden gelişini değil, aynı zamanda radikal gruplardan barışçıl gruplara kadar uzanan yelpazenin farklı konumlarında olan toplumsal hareketlerin ortaya çıkışına ve çeşitliliğine de şahitlik etmiştir. Marcos döneminden bu yana, neredeyse kırk yıl süresince toplumsal hareketler, ülkenin iç politikasında ve siyasal kültürü üzerinde belirgin rol oynadı. Bu anlamda toplumsal hareketler, devlet kurumlarının kontrol ve dengesinde fiili bir otorite haline geldi. Bu koşullar göz önüne alındığında, Filipinler'deki toplumsal hareketler yasal ve demokratik yollarla seçilmiş hükümet yetkililerine meydan okumakla kalmayıp aynı zamanda mevcut siyasi elitler ve bürokrasiyle siyasal süreçlerin yönlendirilmesi gibi birçok konuda pazarlık

yapabilme kapasitesi olan gayri resmi oluşumlar olarak kritik roller oynadı. Kısaca Marcos sonrası dönem, ülkedeki toplumsal değişimi etkileyen daha karmaşık bir toplumsal hareketin varlığını işaret etti.

Diğer taraftan Filipinler'e ait bir ada olan Mindanao deneyimi, Luzon ve Visayas gibi büyük adalarının aksine, İslam inancının varlığı nedeniyle çok eşsiz bir hikâyeye ve siyasi kültüre sahiptir. Mindanao'daki Marcos (1965-1986) ve Marcos sonrası (1986-günümüz) dönemler, adadaki ayrılıkçı hareketlerin – MİLF – Moro İslam Kurtuluş Cephesi (Moro Islamic Liberation Front), MNLF – Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (Moro National Liberation Front) ve ASG – Ebu Sayyaf Grubu (Abu Sayyaf Group) - varlığında görünür olan toplumsal hareketlerin ve süregelen devrimlerin ayırıcı özelliklerini sunar. Aynı zamanda, bu adadaki toplumsal hareketlerin dinamiklerini ve ayrı bir ülke yaratma mücadelesini anlamak için, bu mekân ve zamandaki toplumsal hareketlerin etkisini ayrı ayrı incelemek oldukça önemlidir. Mindanao deneyimi, bir dinin toplumsal hareketler için işleyen ve var olan bir ideoloji olarak nasıl kullanılabileceğinin daha net bir resmini bize sunmaktadır.

Yukarıda kısaca belirtilen konular ışığında en büyük soru, bir ülkenin iç işlerini açıkça etkilemiş olan toplumsal hareketlerin, politik sonuçlar üretip üretmediği ve bu politik sonuçlara hangi yollar veya yöntemlerle ulaşıldığıdır. Toplumsal bir hareketin başarılı olduğunu göstermek için, hareketin istenen amaca ulaştığı kanıtlanmalıdır. Bu sonuçlara veya hedeflere nasıl ulaşıldığı ayrıca bir inceleme alanıdır. Çalışma, toplumsal hareketler ve bunların siyasi sonuçları alanında sınırlı literatürün eksikliğini gidermek amacıyla, Filipinler örneğinden hareket ederek toplumsal hareketlerin politik bir sonuç üretip üretmediğini anlamaya çalışacaktır. Bu çalışma aynı zamanda, toplumsal hareketlerin sahip olduğu önemli karakterler/roller ve niteliklere ışık tutmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu çalışma sadece politikacılar için değil, aynı zamanda akademisyenler ve bu konuyla ilgilenen gelecek araştırmacılar için de önem taşımaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın birincil amacı, toplumsal hareketlerin siyasi sonuçlara sahip olduğunu gösteren güçlü kanıtların olup olmadığını ve eğer varsa bu sonuçlara nasıl ulaşıldığını tespit etmektir. Özellikle toplumsal hareketlerin değişimin önemli yönlendiricileri haline geldiği dünyamızda, bu konunun tam olarak anlaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışma, aşağıda sıralanan araştırma sorularını incelemeyi amaçlamaktadır:

(1) Aşağıda belirtilen dönemlere ve kategorilere bakılarak uygulanan meta analiz yöntemi sonucunda, Filipin toplumsal hareketlerinin ortaya çıkardığı politik sonuçlar nelerdir?

(a) Ferdinand Marcos dönemi (1965-1986);

(b) Marcos sonrası dönem (1986-2016) ve;

(c) Mindanao toplumsal hareket deneyimi (1965-2016);

(2) Bu politik sonuçlara hangi yöntemler ya da mekanizmalar kullanılarak ulaşılmıştır?

Çalışma, bu soruları cevaplarken, Filipinler örneğinde toplumsal hareketlerin siyasi sonuçlarını anlamak ve bu sonuçların nasıl başarıldığının somut bir perspektifini sunmak için bir çerçeve oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma, bu soruları yanıtlayarak Filipinler'deki iç siyasi meselelerin dinamiklerine ve var olan toplumsal hareketlerin siyasi alanda nasıl bir etki yarattığına dair net bir anlayış ortaya koymaktadır. Bu çalışma aynı zamanda, Filipinlerin üç büyük adasını -Luzon, Visayas ve Mindanao- Politik Süreç Teorisini temel alarak karşılaştırmalı bir analiz yapmayı hedeflemektedir. Araştırmacı, Politik Süreç Teorisini, özellikle teorisinin ilkelerini -Politik Fırsatlar; Harekete Geçiren Yapı; Protesto Döngüsü; Çerçeveleme ve Çatışmacı Repertuar- sözü geçen adalarda deneyimlenen toplumsal hareketleri açıklamakta kullanmıştır.

Yöntem

Araştırmacı, bu akademik çalışma için Meta-Sentez -Tematik sentez-metodunu kullanmıştır. Niteliksel bir sistematik araştırma yöntemi olarak Meta-Sentez, araştırma yöntemi alanında nispeten yenidir; bununla birlikte, son yıllarda kaynak toplama ve kanıt sunma yöntemi olarak önem kazanmış ve ilgi çekmiştir. Tek bir çalışmanın veya diğer birincil metinlerin verileri sınırlı ve dar kapsamlı olduğu ve çoğu zaman genelleştirildiği için bu yöntem, metin verileri ve birincil verilerden edindiği ampirik bulgularla "yeni bir bütün" yaratma fikrini örnekleyerek daha üst düzey yorumlamalar, kavramlar, yeni teoriler ve sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu "yeni bütün", birincil verilerden ve metin verilerinden edinilen temel kavramların karşılaştırılması ve tercümesini sağlayarak, Meta-Sentez'in anahtarı olan yorumlama ve kavramsal yeniliği sağlar.

Meta-Sentez yöntemleri arasında öne çıkan temel yöntem Tematik Sentezdir. Bu çalışmada, sentez için tanımlanan üç kategori vardır: a. Marcos dönemi toplumsal hareketleri, b. Marcos dönemi sonrası toplumsal hareketleri ve c. Mindanao toplumsal hareket deneyimi. Bu çalışmaya dâhil edilen metin verilerinin ve birincil çalışmaların belirlenmesi, anahtar kelimelere kullanılarak (örneğin Marcos dönemi Filipin toplumsal hareketleri, Filipin toplumsal hareketleri ve sonuçları, vb.) veri tabanı ve diğer kaynakların araştırılması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Metin verileri/birincil çalışmalar tarandıktan ve bunların uygunluğu kontrol edildikten sonra toplamda yirmi üç metin verisi senteze dâhil edilmiştir.

Marcos dönemi toplumsal hareketleri kategorisinde, dört metin verisi senteze dâhil edildi, bunlardan biri sözü geçen kategori ile ilgili bir araştırma, üçü ise akademik dergidir: Godkin ve Montano (2010); Slater (2005); Roces (2004); ve Abinales (1984). Öte yandan, Marcos dönemi sonrası toplumsal hareketler kategorisi için, sentezde yer alan on üç ilgili metin verisi/birincil çalışma vardır: Ruiz (2007); Leano (2014); Phatharathananunth (2011); Ty (2011); Hedman (2010); Niemala (2009); Choudry (2014); Harris (2006); Santa Cruz (2004); Austin (2003); Hutchcroft (2003); Stephens (1990) ve Curaming ve Claudio (2010). Bu metin verisi/birincil çalışmalardan ilk sekizi dergi iken son beşi tezdir. Mindanao toplumsal

hareketler deneyimi kategorisinde, altı ilgili metin verisi/birincil çalışma tespit edildi ve çalışmaya dâhil edildi. Del Villar (2013) tarafından hazırlanan bir tez, Buendia (2007) ve Salazar (2009) tarafından yapılan iki araştırma Snakenberg (2011), Peow (2009) ve Buendia (2005) tarafından hazırlanan üç dergi çalışmaya dâhil edildi.

Bu çalışmanın, sentezde yer alan metin verileri/birincil çalışmalarının, yalnızca ilgili dergiler, yayınlanmış ve yayınlanmamış tezler ve yukarıda belirtilen kategorilerle ilgili araştırmalar ile sınırlı olduğunu belirtmek önemlidir. Bu çalışmada, gazete makaleleri ya da çevrimiçi makaleler, sunumlar, görüş belgeleri, konuşmalar, anketler, dergilerden görüşler, editörlere gönderilen mektuplar ve resim, video, film ya da diğer görsel medyadan gelen yazılar referans olarak kabul edilmemiştir.

Tezin İçeriği

Bu tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm toplumsal hareketlerin bütünlük, kavram ve ilkeleri üzerine odaklanmıştır. Bu bölüm yeni ve eski toplumsal hareketlerin farklılıkları ve bunların küreselleşmenin ortaya çıkışıyla nasıl değiştiği hakkında bilgi vermektedir. Bu bölüm aynı zamanda toplumsal hareketleri oluşturan ortak temalar konusunda, Charles Tilly tarafından ortaya konan "çatışmacı siyaset" olarak toplumsal hareketler fikrini benimser. Ayrıca, bu bölümde Politik Süreç Teorisi ve bunu teşvik eden fikir ve ilkelerden bahsedilmiştir. Bölümde ayrıca, toplumsal hareketlerin mekanizmaları, toplumsal hareketler literatürü ve Filipin toplumsal hareketi üzerine kısa bir önsöz yer almaktadır. Bu bölüm kısa bir sonuç ve bir sonraki bölümün kısaca tanıtılmasıyla sona ermektedir.

İkinci bölüm, Filipinlerin siyasi kültürüne ve tarihsel hikâyesine açılan kapıdır. Bu bölüm, okuyuculara, Filipinler'deki sömürge iktidarların mirasını ve sömürgeciliğin Filipin toplumsal hareketlerinin oluşumunda ve yönlendirilmesindeki etkisini tanıtmaktadır. Ayrıca bu bölümde, diğer Asya ülkelerinde domino etkisi yaratan EDSA I ve EDSA II gibi etkili ve önemli hareketlerin altı çizilmektedir. Katolik Kilisesinin rolü ve gücü, Filipinler'de çeşitli toplumsal hareketlerin temelini oluşturan sınıf yapısı ve devam eden devrimler de bu bölümün konularıdır.

Son bölüm, bu çalışmanın ampirik bulgularına değinmekte ve tezin ortaya koyduğu araştırma sorularına cevap vermektedir. Bu bölüm, tematik sentezde kullanılan metin verilerini/birincil çalışmaları, sentezin sonucunu ve sonuçların tartışmasını içerir. Bu bölüm, tezin bulgularını, sonuçlarını ve önerilerini göstermesi açısından önemlidir.

1. BÖLÜM

TOPLUMSAL HAREKETLER DÜNYASINA BİR BAKIŞ

1.1. ESKİ TOPLUMSAL HAREKETLERE KARŞI YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER

Küreselleşmenin ortaya çıkışı ile birlikte, toplumsal hareketler de bir değişim dönemine girmiştir. Küreselleşmenin etkisi arttıkça, sosyal hareketlerin aktörleri, insan faaliyetlerinin, sosyal ilişkilerin ve ağların genişletilmesi süreci de dâhil olmak üzere bu dönüşümlere uyum sağlamıştır (Chojnacka, 2009). Eggert ve Giugni (2010:7), Yeni Toplumsal Hareketlerin (YTH'ler), Eski Toplumsal Hareketlerden (ETH'ler) ideoloji, toplum, dönemler, katılımcılar, konular, hedefler, örgütler ve değişim araçları gibi çeşitli konularda farklılaştığını iddiasındadır. Geleneksel hareketlerin aksine, çağdaş hareketler yeni değerler, yeni sınıflar ve geleneksel hareketlerden farklı yeni mücadeleler içerir (a.g.e:15).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında doğan YTH'ler veya hareketler, ETH'lerden daha gevşek ve daha az hiyerarşik yapılanmıştır. YTH'ler, dikey bir örgütlenme ve iletişim fikrini reddeder ve daha katı olmayan yatay bir yönetim şekli uygularlar (Eggert ve Giugni, 2010:7). Yeni orta sınıf iddiası, YTH'lerin belirli bir sınıfa (orta sınıf) mensup insanlardan oluştuğudur (Spencer, 1995 ve Lise, 2004:13). Yeni orta-sınıf tartışması, çağdaş hareketlere katılanların, temel ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanan geleneksel hareketlerin aksine, öncelikle orta sınıfın üst düzey ihtiyaçlarını karşılamak için mücadele verdiklerini ileri sürer (Eggert ve Giugni, 2010:6).

YTH'ler, ekonomik büyüme, bürokratik kontrolün kamu kurumları ve özel kurumlar tarafından reddedilmesi ve bireysel özerklik, yaşam biçimleri, kimlik ve kültür farklılıklarına vurgu yapan yeni çatışma hatlarını harekete geçirdi. ETH'lerin aksine YTH'ler, materyallerin yeniden üretilmesi veya dağıtımı ile ilgili değildir, yukarıdan yönlendirilir, devlet ve pazar kişisel özerklik kazanır ve kültürel boyutlara

önem verir YTH'lerin kültürel vurgusu nedeniyle, tartışmanın siyasi boyutu ihmal edilir (Melucci, 1994; Lise, 2004).

YTH'leri ETH'lerden farklı kılan en belirgin özellikleri, toplumsal temellerine dayanmaktadır. Teknolojik ilerlemenin teknolojik ilerlemenin doğuşu ile YTH'ler, medyanın (sosyal medya e.g. Facebook, Twitter vb., akıllı telefonu ve pamplet vb.) yeni bir protesto hattı olarak yaygın kullanımına katkıda bulunmuştur (Eggert ve Giugni, 2010:4). Küreselleşmenin sonucu olarak günümüzde ETH'lerde ve YTH'lerde toplumsal sınıf ve değer yönelimi birbirine yakınlaşmakta, en azından sokak protestosu yönünden farklılık çizgisi bulanıklaşmaktadır (a.g.e:19).

Lise (2004) tarafından hazırlanan aşağıdaki tablo (Tablo 1), ETH'ler ile YTH'lerin mücadele alanı ve ele aldıkları meseleler arasındaki farklılıkları gösteriyor. Bununla birlikte tablonun, işgücü hareketi ve çevresel koruma konusuyla sınırlı olduğu dikkate alınmalıdır.

Tablo 1- Lise'nin İşgücü Hareketi ve Çevresel Koruma alanında ETH'lerin ve YTH'lerin karşılaştırılmasına ilişkin tablosu

Türü	ETH'ler	YTH'ler
İdeoloji	Politik odaklı	Kültürel odaklı
Toplum	Erken kapitalist toplum	İleri kapitalist toplum
Dönem	1960 öncesi	1960 sonrası
Katılımcılar	Sınıf temelli	Sınıflar arası
Öne sürülen konu	Sınıf temelli	Sınıfa dayanmayan ya da sınıflar arası
Amaçlar	Materyalist	Post-materyalist
Örgüt	Merkezi: Formel ve hiyerarşik	Ademi merkezîyetçi: Enformel ve taban örgütü
Değişim aracı	Kurumsal eylemler Kolektif eylemler Politik bağlılık	Doğrudan eylem Kolektif ve bireysel eylem Bireysel yaşam tarzı

1.2. ORTAK TEMALAR VE TOPLUMSAL HAREKETLERİN ANLAMI

1.2.1. Ortak Hedeflerin Temeli

Toplumsal hareketin anlaşılmasında ilk adım, toplumsalın ve hareketin temel özelliklerini ortaya çıkarmak ve bu iki terim arasındaki ilişkiyi incelemektir. Toplumsal hareketlerin savunucuları, kolektif bir toplamanın toplumsal hareket olarak adlandırılması için çeşitli nedenler ileri sürmüştür. Toplumsal hareketler farklı tarzlarda gerçekleştirilse de, toplumsal bir hareketin 'toplumsal hareket' olarak adlandırılması için gereken, *ortak bir sebep ya da paylaşılan bir amaçla* bir araya gelen bir grup bireyin varlığıdır (Tilly, 2004:19; Lopes , 2014). Ortak sebebin çekim gücü hareketi işlemeye, katılımcıları harekete katılmaya ve bu hareketin bir parçası olmaya iter. Bireyleri kolektif bir tavırla harekete geçirebilecek ortak sebep veya paylaşılan amacın pek çok kaynağı vardır (Tilly, 2004: 36).

Şikâyet temelli yaklaşıma göre, bireylerin kolektif bir toplanma oluşturmalarının başlıca kaynağı, *şikâyetlerin* varlığı veya ortaya çıkmasıdır. McPhail (1991)'in, *The Myth of the Maddening Crowd* kitabında belirttiği gibi şikâyet, bireylerin yeteneklerinin, beklentilerini tamamlamadığını gözlemlediklerinde ortaya çıkmaktadır. Şikâyetlerin zamanında tatmin edici biçimde cevaplanmaması durumunda, bireyler kolektif eylemde harekete geçerek hayal kırıklıklarını saldırganlığa dönüştürürler (a.g.e). Bireylerin, aralarında bir takım karşılıklı duygulara sahip olmaları, kolektif eylemi belirli zaman için canlı tutar ve devam ettirir. Bununla birlikte, McPhail (1991) şikâyetlerin göreceli olduğunu vurgulamıştır. Bir bireyin şikâyeti, grubun şikâyetleriyle aynı değildir. Şikâyetler, bireylerin sosyoekonomik statüleri toplumun diğer üyelerine karşı ağırlık kazandığında ortaya çıkar.

Öte yandan görelî yoksunluk teorisi, ortak sebebin, bireyleri, kolektif değer tatmininin "*olması gereken*" ile "*gerçeklik*" arasındaki tutarsızlık sebebiyle gerginlik ortaya çıktığı zaman toplu bir faaliyetin parçası olmaya teşvik ettiğini ileri sürer (Gurr, 1970). İnsanlar, aldıkları malların ve hizmetlerin değer beklentilerinin, sahip olmaları gerektiğini düşündükleri "değer kapasiteleri" (mallar ve hizmetler) ile paralel olmadığını fark ettiklerinde şiddete kalkışırlar (a.g.e: 47). Şikâyet tabanlı yaklaşım gibi, görelî yoksunluk teorisi de hayal kırıklığı-saldırganlık ilişkisi

mekanizmasının, kolektif hareketin başarılı olmasını sağladığını savunmaktadır (a.g.e:48). Yoksunluğun yoğunluğu ne kadar büyükse, kolektif şiddetin sürme ihtimali de o kadar büyüktür (a.g.e). Dahası Berstrand (2014), bir kaybın yol açtığı şikâyetlerin, kazanç içeren şikâyetlerden daha güçlü duygular yarattığını da eklemiştir. Kayıp temelli şikâyet, daha fazla kamuoyu desteği algısı oluşturur ve bireylerde aktivizm isteğine yol açması daha muhtemeldir (a.g.e).

Son olarak, rasyonel tercih yaklaşımı, bireylerin yalnızca *rasyonel varlıklar* olmalarından ötürü toplu bir biçimde hareket ettiklerini savunmaktadır (a.g.e). Bu yaklaşıma göre bireyler, kişisel çıkarlarını siyasi, ekonomik ya da sosyal açıdan ortaya koyduğunun farkına vardıklarında kolektif eyleme katkıda bulunurlar. *Kişisel çıkar* ve *güdüler*, kolektif toplanmanın bir parçası olma konusundaki bireysel kararı etkiler. Olson (1971), tek başına hareket etmekten kaçınmak ve başarılı bir kolektif eylem başlatmak için, bireylerin grupların çıkarları doğrultusunda hareket etmesini sağlayacak zorlamanın ve '*materyal seçici teşvik*' uygulanmasının gerektiğini ileri sürmüştür. Materyal seçici teşviğin varlığında, bireylerin kendi çıkarlarına dayalı olarak ve tek başlarına hareket etmeleri daha az muhtemeldir.

1.2.2. Kolektif Tavrın Unsurları

Toplumsal hareketin bir diğer ortak teması, kolektif bir tavırla yürütülmesidir. Toplumsal hareketler, bireylerin ortak sebeplerini ortaya koymaya yönelik toplu çabalarıdır (Touraine ve Colman, 1977; Tilly ve ark. 2004; Tarrow, 2005). Bu anlamda toplumsal hareket, bireysel çabayı değil, talep edenler arasında kolektif bir meydan okumayı ifade eder. Bu nedenle toplumsal hareketin aktörleri ve liderleri, katılımcıların birbirleriyle bağlantı kurabilecekleri ve ortaklaşa davranabilecekleri bir hareket içerisinde kolektif kimliği oluşturmak için yollar üretmişlerdir (Tarrow, 2005).

Toplumsal hareket içerisinde bireysel kimlik yoktur. Bir toplanmaya katılan her katılımcı, diğer katılımcılar arasındaki karşılıklı duyguyu tanır. Bu görüş birliğine girenler, LeBon'un (1895) *kalabalık* olarak adlandırdığı kişilerdir. Kalabalık - toplumsal hareketlerde yaratılan kolektif kimlik- kalabalığın kolektif hipnoz durumuna dâhil olduğu dönüştürücü karakterinden dolayı bireyden farklıdır (a.g.e).

Bu kolektif hipnoz hali sırasında kalabalık, yayılmacı bir şekilde hareket etmelerine, uyumlu ve birleşik bir görüşe sahip olmalarına, bireyden farklı olarak belirli bir biçimde hissetmelerine ve düşünmelerine olanak tanıyan ortak bir zihniyet altındadır (Tilly ve ark. 2004). Bir kişi kalabalığa katıldığında bireysellik duygusu kaybolur ve yenilmezlik hissi kazanır (a.g.e). McPhail (1991)'e göre kalabalık, isimsiz değildir. Kalabalık, güçlü bir hipnotizer (çoğunlukla güçlü bir lider) hipnozu altında olmasına rağmen, kalabalıktaki kişiler araçsal olarak rasyoneldir.

Rasyonel bir varlık olarak kalabalık, yüz yüze bir iletişimden yanadır. Ostrom (1997)'a göre, yüz yüze iletişim kurabilen bireyler, bunu yapamayanlara kıyasla kolektif tarzda daha iyi işbirliği yapabilirler. Bunun temel nedeni, aynı fikre sahip bir bireyle kişisel iletişimin, kalabalığın üyeleri arasındaki güveni artırması, normatif değerleri (köken, tutum vb.) kuvvetlendirmesi ve normların karşılıklı olma olanağını artırmasıdır (a.g.e). Bu nedenle Popkin (1979), iyi bir liderliğin kolektif eylemi sürdürmek ve bireysel hareket pratiğinden kaçınmak için temel faktör olduğunu belirtmiştir. İyi bir lider, üyelerin bu kriterlere dayalı nesnel bir değerlendirme yapması nedeniyle dürüst, ahlaki ve güvenilir bir görüntü oluşturabilmelidir (a.g.e). Her şeyden önce, iyi bir lider materyal seçici teşvik sunabilmelidir (Olson, 1971).

Bununla birlikte, Marwell ve Oliver (1993), materyal seçici teşvik konusundaki eleştirilerinde, kolektif bir kimliğin sorunlarının materyal seçici teşvik dışında çözülebileceğini savunmuşlardır. Bireylerin akılcı olmak zorunda oldukları iddiasındadırlar; dolayısıyla "*bireyler, başkalarının katkılarının kendi katkılarına bağlı olduğunu düşünerek katkıda bulunur*" (a.g.e: 66). Ayrıca bireylerin gerekçelere, inançlara ve fedakârlıklara sahip oldukları için mantıksal bir çerçevede düşündükleri ve belirli bir gruba, üyeliklerinin önemini tarttıkları bir maliyet-fayda temelinde katkıda bulduklarını belirtmişlerdir (Popkin 1979, Marwell ve Oliver, 1993).

1.2.3. Değişim İçin Model

Toplumsal hareket her zaman değişim için tasarlanmıştır. Hareketlerin ortak nedeni veya müşterek çıkarları, toplumsal değişime yöneliktir (Tilly ve diğerleri, 2004; Stekenburg ve Klandermans, 2013). Toplumsal hareketler değişimin

katalizörleridir; dolayısıyla toplumsal hareket, değişimin araçlarından biri olarak tasarlanmıştır. Örneğin Kenya'daki Mau-Mau Hareketi'nin (1952-1960), sömürgeci hükümdarlara karşı gerçekleştirdiği ayaklanma, Kenya'yı sömürge yönetiminden şiddet kullanarak kurtardı ve Kenya'nın bağımsızlığının yolunu açtı. Kenyalıların, uzun süren zulüm, baskı ve boyun eğdirme politikalarından kurtulma arzusu, yurttaşların kurtuluş için birlikte hareket etmelerinin itici gücü oldu (Klandersman, 2013:44). Karşılıklı his ve ortak akıl, ayaklanmayı sürdürmekte ve üyelerin dayanıklılığını arttırmaktadır. Çoğu örnekte toplumsal hareketler zarar görmüş insanlara dayanır, dolayısıyla bu mazlum topluluklar toplumsal hareketleri, adaletsizlikleri ve eşitsizlikleri toplumsal değişim çağrısıyla aşmak için gerçekleştirirler (Tilly ve diğerleri, 2004). Bununla birlikte, değişim derecesi bağlam-bağımlıdır ve çoğu zaman kısa veya uzun vadeli dönemi kapsar (a.g.e).

Pek çok bilim insanı, toplumsal hareket teriminin akademik alana Alman sosyolog Lorenz von Stein tarafından kazandırıldığını savunur (Lopes, 2014'ten alınmıştır). Stein'in bu terim için tanımı, baş aktörün güç ve bilinç kazanmış işçi sınıfı olduğu ilerici, üniter bir süreç fikrini ortaya koyar (a.g.e). Son yıllarda toplumsal hareketler alanındaki bilimsel araştırmaların gelişimi arttıkça, toplumsal hareketi neyin oluşturduğuna dair birçok farklı görüş ortaya çıkmıştır. Fakat biz bu çalışmanın amacı doğrultusunda, Charles Tilly'nin toplumsal hareket tanımını kullanacağız.

1.3. ÇATIŞMACI SİYASETİN BULMACALARI VE PARÇALARI

Toplumsal hareket çalışmalarının öncülerinden Charles Tilly, ya da '*toplumsal hareketin babası*', bir toplumsal hareketin, talep edenler ve diğerleri arasındaki etkileşimi içeren çatışmacı bir siyaset biçimi olduğunu savunmaktadır (Tilly, 2004). Tilly çatışmacı siyaseti:

'(a)en az bir hükümet talep sahibi, talep nesnesi veya talep tarafı ve (b) talepler gerçekleşirse, talep edenlerin en az birinin çıkarları etkilenecek iken aralıklı kamu faaliyetleri, talep edenler ve amaçları arasındaki kolektif etkileşim' olarak tanımlamıştır.

İki tür çatışma vardır: '(a) Bütün tarafların daha önce belirlenmiş aktörler olduğu çatışmacı davalara atıfta bulunan Kapsanan Çatışma; (b) Yenilikçi kolektif eylemde bulunan yeni taraflara atıfta bulunan Saldırgan Çatışma' (Tilly, 2014:23) Bu talep edenler, taleplerini, tartışmaların yayılma, baskı ya da radikalleşme gibi yollarını kullanarak ileri sürerler ve hükümeti arabulucu, hedef ya da talep sahibi konumuna getirirler.

Yukarıda bahsedildiği gibi çatışmacı siyaset, talep taraflarının en az birinin (talep nesnesi ya da konunun üçüncü tarafı) hükümet olduğu, kişilerin veya siyasi aktörlerin taleplerine yönelik kolektif eylemi içerir (McAdam ve diğerleri, 2007). Çatışmacı siyaset üç ortak bileşen içerir: talepler, etkileşim ve hükümet (Tilly, 2014:26; Bide, 2015:23).

Çatışmacı siyasetin özü, sonucu olan kolektif talepler üzerine kuruludur (McAdam ve ark., 2007). Çatışmacı siyasetin talepleri, mütevazı ve barışçıl bir dayanışma söyleminden, huzur bozucu şiddet ve saldırı ifadelerine kadar değişir (Kitschelt, 1986). Sonucu olan kolektif talepler politik olarak harekete geçirilir ve dolaylı, amaçsız ve değişken etkileşim fikrini ortadan kaldırır (a.g.e). Bu sonuç içeren taleplerin tamamında hükümet, fail olarak değil, çatışmacı siyasetin üçüncü bir tarafı olarak yer alır (a.g.e).

Çatışmacı siyasetin üç bileşeni -talepler, etkileşim ve hükümet- uzun vadede, yakın etkiler ortaya çıkarmıştır (Bide, 2015:24). Bu yakın etkilerin biri, aktörler arasındaki etkileşimin, aktörleri ve aktörler arasındaki ilişkiyi dönüştürmesidir (a.g.e). Kolektif talepler siyasi etkileri aşmaktadır. Çoğu kez, ilk talebin devamı olan talepler veya aynı aktörler arasındaki izleyen talepler, erişilebilir kalan ve daha sonraki etkileşimin temelini oluşturan kültürel materyalleri üretir (McAdam ve ark., 2007).

Hükümet çatışmacı siyasete dâhil olduğunda, çatışmacı siyaseti büyük ölçüde etkileyen ve şekillendiren kurumlar, politikalar ve uygulamalar karşısında kurumlarını, politikalarını ve uygulamalarını değiştirmeye çalışır (a.g.e). Bununla

birlikte, federalizm, cumhuriyet, İslam devleti, demokrasi, diktatörlük gibi hükümet biçimleri çatışmacı siyasetin karakterini büyük ölçüde sınırlamaktadır .

Çatışmacı siyasete göre, kolektif kimlik oluşumu dinamik bir süreçtir (Tarrow, 1998). Aktörler sürekli olarak "biz" ve "onlar"ı iki süreçte yeniden tanımlarlar (McPhail, 1977). İlk olarak aktörler, farklı örgütlerin geçmiş ve mevcut aktörlerini yaratmaya ve onlarla harmanlanmaya çalışır (Slater, 2005:36). İkincisi, aktörler onları diğer örgütlerden ayıran sınırları yeniden incelerler. Başka bir deyişle, çatışmacı siyasette kolektif kimlik oluşumu, bir örgütten diğerine büyük farklılık gösterir (Bide, 2015:25) .

Tarrow (1998), kurumlara klasik erişimi olmayan kişiler tarafından gerçekleştirildiğinde kolektif bir eylemin çatışmacı olduğunu belirtmiştir. Çoğu zaman bu kişiler yeni ya da temelsiz bir talep adına hareket eder ve hükümet ya da siyasi rejim yetkililerine meydan okuyan bir tarzda davranırlar (Kitschelt, 1986). Tarrow (1998) ayrıca toplumsal hareketlerin çatışmacı kolektif eylemi sürdürdüğünü iddia etmiştir, çünkü toplumsal hareketler sıradan insanların güçlü bir hükümete karşı başvurabileceği tek ve esas yerdir. Çatışmacı kolektif eyleminin zamanlaması ve çeşitliliği mevcut siyasi fırsatlara bağlıdır (Slater, 2005; Kitschelt, 1986; Skocpol, 1979; Tarrow, 1998).

1.4. POLİTİK SÜREÇ TEORİSİ VE GELİŞTİRİCİ İLKELERİ

Filipinler'de (Luzon, Visayas ve Mindanao'nun üç bölgesinde) toplumsal hareketlerin siyasi sonuçlarını neden, nasıl ve ne zaman sorularıyla (a) Ferdinand Marcos (1965-1986); (b) Marcos sonrası (1986-2016) dönemleri dâhilinde analiz etmek ve bu sonuçların nasıl elde edildiğini anlamak için, insan hakları mücadelelerinin, savaş karşıtı hareketlerin ve öğrenci hareketlerinin incelenmesinden doğan ve 1970'ler ve 1980'ler arasında geliştirilen politik süreç teorisini kullanmak doğru olacaktır (Mertig and Dunlap, 2001). Teori, toplumsal hareketlerin arzulanan hedeflerine ulaştıran zihniyet ve eylemler durumun bir açıklaması sunar. Bu teori, Filipinler'in önemli toplumsal hareket dinamiklerinin ve politik mücadelelerin (örn. EDSA I ve EDSA II Devrimleri) mantığını ve sebeplerini anlamayı kolaylaştırır ve

kolektif eylemin istenen hedeflere nasıl etkili bir şekilde ulaşabileceğini (Katolik Kilisesinin rolü ve Sömürgecilik Mirası) ve Filipinlerin çatışmacı siyasetinin ayırt edici özelliğini (Patron-Müşteri İlişkisinin Önemi ve Ferdinand Marcos Rejimi) sistematik biçimde incelemek için yöntem sunar (ayrıntılar için bkz. Bölüm 2). Çeşitli hareket yapılarının ve politik fırsatların ortaya çıkışını sağlayan heterojen hareketlerin varlığı, bu teorinin, yukarıda belirtilen bölgelerde ve zaman periyodunda Filipinler'deki toplumsal hareketlerin açıklanmasında kullanılmasını gerektirmektedir.

Politik Süreç Teorisi (PST) ya da bilinen diğer adıyla politik fırsat teorisi, toplumsal hareketlerin hedeflerini gerçekleştirme başarısının incelenmesinde siyasi fırsatları dışlamanın eksik olacağını savunur (Mertig and Dunlap, 2001). Teori, herhangi bir hareketin istenen hedefleri başarabilmesi için öncelikle siyasi fırsatların mevcut olması gerektiğini öne sürer (Suh, 2001; Caren, 2007). PST çalışan bilim insanları, politik fırsatlar, hareketlendiren yapı, çerçeveleme süreci, protesto döngüleri ve çatışma repertuarı olmak üzere beş unsurun mevcut olması halinde, toplumsal hareketin çağdaş siyasi sistem içerisinde değişiklikler yaratmasının mümkün olduğunu savunmaktadırlar (Caren, 2007).

1.4.1. Politik Fırsatlar

Politik Fırsatlar, PST'nin en önemli unsurudur. Yokluğunda, toplumsal hareketin başarısının imkânsız olduğunu ileri sürülebilir. Hâkim politik sistem veya mevcut siyasi rejim ya da hükümet, müdahale için fırsatlar yaratan zayıf noktaları tecrübe ettiğinde, politik fırsatlar oluşur (Caren, 2007). Fırsatlar, hareket eden grupların dışından gelen, ancak grupların ortak çıkarlarını harekete geçirme veya bunlara erişme şansını önemli ölçüde etkileyen kısıtlar, olasılıklar ve tehditlere atıfta bulunmaktadır (Suh, 2001).

Politik fırsatlar, çatışma zamanlamasını güçlendiren beş ortak belirleyiciye sahiptir: (1) 'yeni aktörler için yeni fırsatların açılması'; (2) 'hükümet içinde politik taban kaymasına kanıt'; (3) seçkin daire içerisinde fraksiyon; (4) siyasal rejimin içinde ve dışında hakim ve etkili müttefiklerin ortaya çıkışı; ve (5) devletin baskı

kapasitesinin veya eğilimin bozulması (Tarrow, 1998:68). Bu belirleyiciler, bireylerin var olan politikaya meydan okumaları ve toplumsal değişimleri ileriye götürecek hareketler üretmeleri için gerekli işaretler olarak rol oynamaktadırlar (a.g.e).

1940'lı yıllarda Afrikalı Amerikalıların Amerika şehirlerinin kuzeyine taşınması, kuzey bölgelerinde seçmen oylarının artmasına yol açtı. McAdam (2000)'a göre, kuzey bölgelerdeki seçim kompozisyonundaki bu değişim kuzeyli politikacıların hemen ilgisini çekti ve Afrikalı Amerikalıların güvenini kazanmak ve seçimler için oy kullanmalarını sağlamak için, onların refahına daha fazla ilgi göstermelerine yol açtı (a.g.e). Olayların bu gelişimi, Güney Amerika'da yaşayan Afrikalı Amerikalıların, toplumsal hareket aktivistlerine siyasi bir fırsattan yararlanma imkânı veren yerel örgütsel gücünü artırdı. Güney bölgesinde yaşayan Afrikalı Amerikalılar, kuzey bölgesinde kolektif eylem için politik bir fırsat olan ve toplumsal aktörlere, mevcut sistemin güneydeki bir meydan okumaya karşı savunmasız olduğunun işaretini veren yaygın sosyoekonomik değişiklikler fark ettiler (a.g.e).

Kitschelt (1986), İsveç, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'daki nükleer karşıtı güç hareketinin araştırılması konusundaki kurumsalcı bir anlayışla, toplumsal hareketler için politik fırsatları şekillendiren faktörlerin bu ülkelerdeki yönetime meydan okumasının, siyasi rejimlerin politik olarak yeniden düzenlendiğinin kanıtı olduğunu belirtmiştir. İsveç'in açık ve güçlü siyasi çıktılarındaki açık siyasi girdi yapıları, nükleer karşıtı hareketin devlet kurumları içinde asimile edilmesinin yolunu açtı ve enerji politikası alanında önemli bir değişiklik elde edilebildi (a.g.e). Bununla birlikte, Fransa örneğinde katı siyasi yapı ve kurumsal direktifler, eylemcileri mevcut siyasal rejimdeki bu kırılganlığı meydan okuma için bir fırsat olarak kullanmaya itti.

1.4.2. Hareketlendiren Yapı

Hareketlendiren yapı, değişikliği harekete geçiren veya örgütleyen mevcut örgütleri ifade etmektedir (McAdam ve ark., 2007). Bu mevcut örgütler potansiyel

hareketlere üyelik, liderlik, sosyal ağ ve iletişim sağlayarak potansiyel toplumsal hareketlere (örneğin siyasi partilere, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara, öğrenci örgütlerine, okullara, dini kesimlere vb.) hareketlendiren yapı olarak hizmet etmektedir (Tarrow, 1998).

1.4.3. Çerçeveleme Süreci

Çerçeveleme süreçleri, hareketin içinde ideolojiyi beslemek anlamına gelir. Goffman (1974)'a göre 'çerçeveleme, aktörlerin belirli sosyal durumlarına ve sembolik etkileşimlerine anlam atfettikleri bilişsel ve fenomenolojik süreci kapsar'. Eylemcilerin yaptıkları, potansiyel adayları ve bileşenleri harekete geçirmek, üyeliği artırmak, izleyicilerden daha fazla destek toplamak ve muhalefet tarafını bastırmak için çerçeve oluşturmaktır (a.g.e). Böylece, çerçeveler, toplumsal hareketler için mücadeleyi meşrulaştırmaya yönelik inançlar dizisidir (Snow ve Benford, 2000). Çerçeve oluşturma sürecinin rolü, sosyal yaşama ilişkin olayı sorunlu olarak teşhis etmek, teşhis edilen soruna çözüm önermek ve bireyleri toplu eylemde bulunmak için harekete geçirmektir (a.g.e).

ABD medyasının Vietnam Savaşı karşıtı hareket ve kadın hareketine ayırdığı yayın alanı incelemesinde, medyanın savaş karşıtı hareketler ve protestocular için kullandığı önemsizleştirme (protestocuların görünüşleri ve elbiselerine odaklanarak), konuşma harici tırnak işaretleri (protestocuların temel sloganlarından) kullanma gibi yöntemlerle protestocuların iddialarını gerçekçi olmayan ve marjinal (hareketin tutarlılık ve itibar açısından eksik olduğunu göstermek için protestoda komünistlerin varlığına vurgu yaparak ve protestolarda katılımcıların arasındaki farklılıkların altını çizerek) gösterme amacıyla çerçeveleme aygıtları kullandığı ve hareketlerin toplumda yarattığı tehditleri abarttığı görülmüştür (Xu, 2013). ABD medyası bu hareketlere yer verişinde, savaş karşıtı hareketi ve kadın hareketini olumsuz bir çerçeveye oturtacak temaları benimsemiştir. Bu analizden medyanın, protestocuların çoğunluğunun yapıcı eylemlerini görmezden geldiği, hareketin sadece olumlu olmayan kısımlarını seçme eğiliminde olduğu fark edilmektedir (a.g.e).

1.4.4. Protesto Döngüleri

PST'ye göre, protestolar hareket içindeki dayanışmayı güçlendirmekte ve bu hareketler çerçeveleme sürecini veya ideolojik çerçevelerini ifade etmeleri için araç olarak kullanılmaktadır (McAdam, 2004). Protesto olmadan, harekete geçiren yapıların talep ve görüşlerinin ifadeleri tam değildir (a.g.e).

1.4.5. Çatışma Repertuarı

Çatışma Repertuarı, ortak bir amaçla birlikte hareket etmenin alternatif yollarıdır (Tilly, 1986). 'Repertuar (Repertoire)', Jazz müziğinde yaygın bir uygulamadır. Bu uygulamaya göre, sanatçının eylemi, yerine getirilmesi gereken performanslara bağlı olarak değişecektir (a.g.e). Kısacası, çatışma repertuarı, bireylerin kolektif olarak nasıl bir araya gelebileceği ve talepte bulunabileceği konusunda bir başka araç olarak hizmet etmektedir (Gomza, 2013). Tilly (1986) ayrıca, repertuarların kısmi kültür senaryosu - bir kuşaktan diğerine geçen kolektif eylem seti- ya da kısmi stratejik bir kavram olabileceğini belirtmiştir: 'Seçkinlerin ya da baskıcı bir rejimin otoritesine meydan okumak için bir dizi olası strateji içeren bir araç takımı' (örneğin grevler, dilekçeler, gösteriler).

Ukrayna'nın 'Euromaidan'¹ hareketi, çatışma repertuarına iyi bir örnek ve açıklama olarak düşünülebilir. Ukrayna'nın çatışmalı kolektif eylem geleneği, SSCB'den mirastır. SSCB'nin siyasi kurumlarından oldukça etkilenen Ukrayna, 1980'lerin sonlarında hem şiddet içeren hem de barışçı toplumsal hareketler yaşadı. 1991 yılına gelindiğinde, SSCB'nin parçalanmasından sonra Ukrayna, siyasi kurumlarında çatışmacı politikaların yıkıcı yapılarıyla sonuçlanan istikrarsız bir döneme girdi (Gomza, 2013:54). Euromaidan'ın oluşumundan önce gerçekleşen olayda, Ukrayna'nın çatışma repertuarı (1990-2013), Gomza (2013) tarafından 'geniş halk hareketi, merkezi meydanlardaki toplu gösteriler, şiddet içermeyen gösteriler ve sivil yürüyüş gibi' hareketler yaratan temel unsurlar olarak tanımlandı. On yıllık bir süre boyunca şiddet içermeyen çatışma repertuarları, Ukrayna'nın hükümete karşı

---

¹ Euromaidan, Kasım 2013-Şubat 2014 tarihleri arasında Ukrayna'da gerçekleşen kolektif eylemler dizisidir.

olan taleplerini yükseltmesi için etkili araçlar haline geldi. Bununla birlikte 2013 sonbaharı (ya da Euromaidan) geldiğinde, repertuar biçimleri değişti, kaymaya uğradı ve vatandaşlar tarafından kullanılan iyi bilinen yöntemler Gomza (2013:56) tarafından " bireysel kısıtları daha fazla olanlar, onlara çalışma saatlerinden sonra katılırken, en aktif göstericiler masalarını terk etti, Bağımsızlık Meydanı'nı işgal etti ve yeryüzünü gündüz ve gece korudu " şeklinde tanımlandı. Euromaidan olaylarından önce, Ukrayna olumlu ve olumsuz sonuçları olan katı bir repertuar biçimi oluşturdu (Goodwin ve Jasper, 2015). Hükümetin, şiddet içermeyen doğasından ötürü çatışmayı daha az ciddi bulması, talep edenlerin yeteneklerini ve çatışmalı kolektif eylem pratiklerini Euromaidan olayları sırasında edindikleri tecrübelerle yeniden değerlendirdikleri bir repertuar kaymasının yolunu açtı (Gomza, 2013:55; Goodwin ve Jasper, 2015).

1.5. DÜŞÜNCE EKOLLERİ: MEKANİZMA VE SÜREÇ YAKLAŞIMI

Pek çok bilim insanı, toplumsal hareketin birçok faktör ve mekanizma tarafından harekete geçirildiğine inanmaktadır. Bilim insanları, insanların değişim için birleştirici bir süreç içinde olmasını sağlayan doğasını ve onları harekete geçiren mekanizmaları açıklayan çeşitli perspektifler sunmuşlardır.

Toplumsal hareketlerin ortaya çıkışına dair açıklamalardan birinin kökeni, kaynak hareketliliğidir (resource mobilization) (McCarthy ve Zald, 1977). Kaynak hareketliliği literatürüne göre, toplumsal hareketler sadece kurumsal değişikliklere odaklanan kolektif davranışın değil, kurumsallaşmış eylemlerin uzantısıdır (Jenkins, 1983). Kısa vadeli şikâyetlerin ani bir şekilde arttığını vurgulayan geleneksel toplumsal hareket kuramının aksine kaynak hareketliliği, şikâyetlerin çatışmacı siyasetin ortaya çıkmasının sadece ikincil bir sebebi olduğunu iddia etmektedir (McCarthy ve Zald, 1977). Kaynak hareketliliği teorisi, çatışmacı siyasete katılımın rasyonel bir karar olduğunu ve sadece marjinalite ve hoşnutsuzluk üzerine psikolojik eğilime dayalı olmadığını savunmaktadır; dolayısıyla çatışmacı siyaset katılımcıları, toplumsal hareketlere yönelik üyelikleri maliyet ve faydaya dayandırır (Jenkins, 1983).

Örgütlerin, içeride gelişen liderlik, gönüllü hizmetler ve doğrudan yararlanıcılardan gelen fonlar ve destekle tanımlandığı geleneksel toplumsal hareketlere kıyasla kaynak hareketliliği teorisi toplumsal hareketlerin, kadronun tam zamanlı ücret aldığı ve dışarıdan önderliğin olduğu klasik örgüt yapısından uzaklaşmış olduğunu savunmaktadır (Jenkins, 1983; Research Starter, 2009). McCarthy ve Zald'a göre (1977) toplumsal hareketlerin başarısının büyük oranda maddi (para, örgütler, iş gücü, kitle iletişim araçları vb.) ve maddi olmayan kaynakların (sadakət, ilişki, bağlılık, yakınlık vb.) harekete geçirilmesine ve onları doğru hareketlilikte kullanma becerisine bağlı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Öte yandan politik fırsat yapısı literatürü, toplumsal hareketlerin yalnızca ekonomi tarafından değil, siyaset tarafından da harekete geçirildiğini iddia eder. Farklılıklar arasında köprü kurmak ve insanlar ile hükümet arasındaki ortak istekleri optimize etmek için katılımcılar, siyasi pazarlık yapmaya girişirler (Doron ve Sened, 2001). Doron ve Sened (2001) pazarlık etme ihtiyacının, farklılıkları açıkça veya örtük olarak tanımlanmış sınırlar içinde çözme yönündeki ortak gereksinimden kaynaklandığını açıklamıştır. Çoğunlukla, devlet hizmetlerinden gelen memnuniyetsizliklerin ve otoritelerden gelen baskıların, hoşnutsuzluğu kolektif bir biçimde ifade etmek için bir araya getirilmesi, şikâyetlerin toplanmasıdır (Tilly ve ark. 2004). Toplumsal hareketler, halkın hükümetle siyasi pazarlık yapmak için kullandığı araç ve çıkış noktalarıdır ve eğer bu hareketlere görevdeki rejimler tarafından izin veriliyorsa, aktörler seçim araçları vasıtasıyla hükümet gücünün bazı kısımlarını ele geçirebilirler (Bayat, 2010).

Toplumsal hareketlerin harekete geçirici mekanizmalarından en fazla kabul gören bir diğeri duygulardır (a.g.e). Toplumsal bir harekette ritüeller, seyircileri harekete geçirmek ve dayanışma inşa etme, katılımcıların heyecanını besleme ve muhaliflerde mahcubiyet uyandırma yollarıyla halkın güvenini kazanmak için kullanılır (Yang, 2001). Duyguların katılım, iç dinamikler, hareketin ortaya çıkışı ve ayrılmaları etkilediği düşünülmektedir. Bir hareketin başarılı olabilmesi için katılımcıların, bir şeye katkı sunabileceklerini düşündükleri daha büyük bir kalabalığın parçası olmaktan heyecan duymaları gerekmektedir (Goodwin ve Jasper, 2015). Duygusal boyutlar toplumsal hareketler için önemlidir. İnsanların zaman ve

emeklerini bir eyleme harcamaları için, kendilerini eylemin bir parçası olarak ve bütün katılımcıları bir araya getirmek için bir itici güç olarak hissetmeleri gerekmektedir (a.g.e).

Öte yandan kültürel perspektife sahip bilim insanları, hareket için bir ideolojiyi birleştirme yönünde bilinçli bir çabanın kültürel çerçeveleme tarafından etkilenmiş olduğunu savunmuşlardır (Tilly ve ark. 2004). Kültür, katılımcıları, aynı yaşam biçimini paylaşarak bir araya gelmeleri konusunda teşvik eder. Toplumsal hareketler, kültürel yaklaşım tarafından, katılımcıları çekmek için toplumsal semboller ve öz-bilinci kontrol ederek toplumsal değişim sağlayan bir araç olarak görülür (Goodwin ve Jasper, 2015). Toplumsal hareketler, kültüre tutarlı bir organizasyon ve bireylerin zihinlerine tutarlı bir etki sağlar ve kimlik ve ideolojiler gibi yeni kültür kaynaklarının formüle edildiği yerlerdir (Tilly ve ark. 2004). Toplumsal hareketler sadece kültür tarafından şekillendirilmez; aynı zamanda kültürü şekillendirir ve onun tarafından yeniden şekillendirilir (Johnston ve Klandermans, 1995). Toplumsal hareketler sadece siyasi, ekonomik ve toplumsal olarak değil, kültürel olarak da konumlanmaktadır (a.g.e).

Diğer bilim insanları ayrıca toplumsal hareketlerin kökenlerini tarihsel etkiden aldığını savunmuştur. Touraine ve Colman (1977: 311) gibi akademisyenler, bunun, aktörleri oluşturup organize eden bir çatışma olduğunu iddia etmişlerdir. Her iki yazarın da öne sürdüğü üzere sınıf çatışmaları, insanlar arasında kolektif ve birleştirici eylemin nedenidir (a.g.e). Toplumsal hareketler, çelişkinin insanları toplumsal değişime yönlendiren sürekli bir faktör olarak görülebildiği tarihin ürünüdür (a.g.e).

1.6. TOPLUMSAL HAREKETLERİN SONUÇLARINA İLİŞKİN LİTERATÜR

Toplumsal hareketler hakkında, hareketlerin çeşitli sonuçlarına odaklanan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu alandaki en etkileyici çalışmalardan birini Er (2013) gerçekleştirmiştir. Er (2013), devrim sonrası İran'da toplumsal hareketler üzerine araştırmalar yürütmüştür ve İran Öğrenci Hareketi ve Yeşil Hareketi analiz

etmiştir. Çalışma, yoğun bir literatür incelemesidir ve araştırmanın sonucu, İran'daki toplumsal hareketlerin, özellikle sıradan İranlılara politikaya katılma fırsatı veren iç politika oluşumunda güçlü bir birlik haline geldiğini göstermektedir. Öğrenci hareketi ve yeşil hareketin çıktıkları, İran İslam Cumhuriyeti'nin meşruiyetine, daha liberal bir toplum, eşitlik ve adalet getirebilecek daha hesap verebilir bir hükümet çağrısında bulunan geri dönülmez bir meydan okuma doğurmuştur (a.g.e). Bu hareketler İran'da, İran'ın iç politika atmosferinde liberal eğilimleri teşvik eden bir politik aktör haline gelen toplumsal gücün sembolü olmuştur.

Turner (2013), hareketlerin anayasal temelli taleplerini inceleyerek toplumsal hareketlerin başarısı üzerine odaklanan bir çalışma hazırlamıştır. Turner'ın araştırması, anayasal temelli talepler ile toplumsal hareketlerin başarısı arasında güçlü; anayasal temelli olmayan talepler ile toplumsal hareketlerin başarısı arasında zayıf bir korelasyon olduğunu göstermiştir. Çalışma, anayasal taleplere dayanan toplumsal hareketlerin, anayasal temelli herhangi bir talebe sahip olmayan toplumsal hareketlere kıyasla daha yüksek başarı oranlarına sahip olduğunu kanıtlamıştır. Anayasal temelli talebi olan hareket ile anayasal temelli talebe sahip olmayan hareket arasındaki korelasyon, politik amaçları olan hareketlerin başarı için yüksek bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, Turner'ın çalışması yalnızca İspanya ve Amerika ampirik olayları ile sınırlıdır ve anayasal temelli talebi olmayan hareketlerin nasıl belirleneceğini ve nelerden oluştuğunu tartışmak konusunda başarısız olmuştur.

Bide (2015) ise Şili Öğrenci Hareketi (2011-2015) örnek olayında toplumsal hareketlerin kurumsal siyasi sonuçları üzerine odaklanmıştır. Bide'nin çalışması, toplumsal hareketlerin hızlı değişimler için bir katalizör olabileceğini ve karar alma sürecinde bulunma talebiyle politika üretimini daha katılımcı hale getirebileceğini göstermiştir. Bununla birlikte, Bide ayrıca bir toplumsal hareketin kurumsal olmayan sonuçlarının yalnızca sosyal ve kültürel yönle sınırlı olmadığını belirtmiştir. Kurumsal olmayan sonuçların da siyasi değişimin önemli biçimleri olduğunu ve toplumsal hareket çalışan bilim insanlarının birçoğunun bunu gözden kaçırdıklarını belirtmiştir.

Toplumsal hareketleri daha açık bir şekilde anlamaya yönelik bir girişimde, Filipinlerin toplumsal hareketlerine dair bir çalışmanın Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Araştırma Enstitüsü (UNRISD)-Filipin Araştırma Ekibi tarafından uygulanması önerilmiştir. Çağdaş Ulus Ötesi Toplumsal Hareketlerin Dinamikleri: UNRISD-Filipin Araştırma Ekibi tarafından araştırılacak Filipinler Örnek Olayı, beş ulus ötesi sivil toplum hareketini inceleyecek: borç yardımı, değişen uluslararası ticaret kuralları, küresel vergileme, yolsuzlukla mücadele ve adil ticaret. Encarnacion-Tadem ve meslektaşlarının başkanlığında, her ulus aşırı toplumsal hareketin ortaya çıkışı ve gelişimini anlamaya çalışacak ve toplumsal aktörleri ve kullanılan stratejileri belirleyecek, çıktıları ve sonuçlarını değerlendireceklerdir. Çalışmanın uygunluğuna göre, küreselleşme çağındaki toplumsal hareketlerin daha ileri teorik kurgusu için ampirik veriler sağlayacak ve ulus ötesi toplumsal alanda bulunabilecek teorik perspektiflerin çeşitliliğini görülebilir hale getirecektir. Bu çalışma, küreselleşme hareketleri döneminde toplumsal hareketlerin daha gelişkin bir teorisini oluşturmak için ampirik veriler sağlayacak ve ulus ötesi hareketlerle bağlantılı olan ulus ötesi ve yerel sivil toplum aktörlerini tanımlayacaktır. Çalışma aynı zamanda Kuzey-Güney dinamiklerine, özellikle yerel taraftarların Kuzey kampanyalarına nasıl eklemlendiği ve Kuzey'deki savunmaların yerel cephede nasıl tercüme edildiğine ilişkin genel bir bakış sağlama amacındadır. Çalışma, hareketin aktörlerinin uluslararası söylem ve katılımı nasıl daha aktif bir rol oynayabileceğine dair dersler içermekte ve böylece küresel yönetiminde toplumsal hareketlerin rolünü güçlendirecek yollar göstermektedir. Çalışma yakın gelecekte gerçekleştirilecek olsa da, Filipinler'deki çağdaş ulus ötesi toplumsal hareket hakkında bir fikir vermektedir; bununla birlikte çalışmanın kapsamı, Marcos rejimi sonrası dönemle sınırlıdır ve Marcos'un siyaset kurumuna girişinden önce gerçekleşen hareketleri içermez.

1.7. FİLİPİNDEKİ TOPLUMSAL HAREKETLER

Filipinler'de meydana gelen toplumsal hareketlerin analizi hem politik süreç teorisine hem de ülkenin iç politikasında yer alan iç dinamiklere ilişkin anlayışımıza katkıda bulunmaktadır. Filipinler'deki toplumsal hareketler, Filipinlilerin siyasal karakterini geçtiğimiz on yıllar boyunca tanımlamıştır (Tilly, 1977; Polletta ve

Jasper, 2001; Fominaya, 2000). Heterojen toplumsal bir yapıya sahip olan Filipinler’de, toplumsal hareketler, politik ideolojiden kültürel ideolojiye kadar geniş bir yelpazede değerlendirilmelidir (Cadiz, 2009).

Tilly, bir ülkenin toplumsal hareketine ışık tutmanın, ülkenin devlet ve sivil toplumunu ve sosyo-politik ortamda perspektif, strateji ve çalışma tarzında karşılaştığı güçlükleri anlamaya eşdeğer olduğunu belirtmiştir. Tilly ayrıca, toplumsal hareketlerin karmaşasının olduğu bir ülkede bu grupların Filipin siyasi yapısının sınırlarını ve potansiyellerini test etmeye devam eden dönüşüm ve demokratik konsolidasyonda oynadığı rolün hayati olduğunu açıklamıştır. Epifanio Delos Santos Bulvarı (EDSA) I. ve II. Hareketleri gibi hareketler çatışmacı siyasetin önemli örnekleridir (Tilly ve ark. 2004). Bu toplumsal hareketler ve ülkenin iç dinamikleri üzerindeki etkileri, bilim insanlarının ve politikacıların Filipinler’in iç siyasetini gelecek çalışmalar için daha iyi değerlendirmelerine yardımcı olacaktır.

Devlet ile sivil toplum arasındaki anlayış ve ilişkiyi irdelemek, Filipinler’in devam eden bir devrimi neden yaşadığının ve bu grupların ülkenin politikasını ve karar verme sürecini nasıl etkilediğinin açıklanmasını sağlar. Dahası, bu ikisinin arasındaki ilişkilerin dinamikleri, Filipinler’in küreselleşmenin çağrısına nasıl tepki verdiğini göstermektedir.

SONUÇ

Toplumsal hareketler, olayların gidişatından veya kişilerin rastgele toplanmasından uzak değildir. Bu, kökenini, insanların tek bir sebepten, değişimden ötürü bir araya gelmelerine neden olan ortak amaçtan almaktadır. Değişim organizasyonlarına çağrı, bireyi, girişimler oluşturmaya ve grupların taleplerini ileri götürmeye yönelik eylemlere yönlendirir. Özetle, bir toplumsal hareket, aktivistlerin var olan siyasi rejime meydan okumak için kullandıkları kırılmalıklar yoluyla harekete geçirilen çatışmacı bir politikadır. Bununla birlikte, bir toplumsal hareketin sadece siyasi yönle sınırlı olmadığını, meydan okuma fırsatlarının kaynağı olabilecek kültürel, sosyal ve ekonomik gibi çeşitli boyutları da içerdiğini de burada belirtmek önemlidir.

Farklı düşünce ekolleri, toplumsal hareketin ortaya çıkışını çeşitli durumlar açısından açıklarlar. Bu düşünce ekolleri, toplumsal hareketin toplumsal değişime ulaşmada yeni fırsatlar önermek için nasıl bir araç takımı veya stratejik kavram olabileceğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca, toplumsal hareketlerin talep etmek için kullandığı araçlara ışık tutmuşlardır. Ancak belirtilmesi gereken önemli bir husus; bu analitik iskeletin kısıtlılığı, daha önce yayınlanmış olan literatürü genellikle gözden kaçıran geçmiş çalışmalara tam bir güven duygusu taşımasıdır.

Bu kısıtlamaya rağmen, güvenilir yazarlardan, ilgili dergilerden, kitaplardan ve makalelerden elde edilen verilerin özeti, araştırmanın, özellikle Filipin toplumsal hareketinin yapı ve bütünlüğünü açıklamada sorgulama, eleştirel analiz ve inceleme konusunda faydalıdır. Toplanan ve seçilen veriler, toplumsal hareketlerin siyasi sonucu, özellikle de bu sonuçların nasıl elde edildiği konusunda daha geniş bir kavrayış sağlar. Dahası, ilgili kaynaklardan elde edilen bilgiler, ampirik analiz konuşması, başarılı bir sunum ve bulguların tartışması haline getirecektir.

Bir sonraki bölüm, Filipinlerin Marcos döneminden günümüze kadar olan toplumsal hareketlerinin dinamiklerini ve tarihsel evrimini incelemekte ve tartışmaktadır. Bu bölüm Filipinler devletinin dinamiklerini ve Filipin siyasetini şekillendiren geleneksel ve çağdaş toplumsal hareketlerin farklılıkları ve benzerlikleri ile bunların ülkenin iç politikasını nasıl etkilediğini incelemektedir.

2. BÖLÜM

FİLİPİN TOPLUMSAL HAREKETİNİN POLİTİK DENEYİMİ VE TARİHSEL YAPISI

2.1. FİLİPİNLER'İN TOPLUMSAL HAREKETLERİNE BİR GİRİŞ

Sömürge-öncesi Filipinler, Filipinlilerin kimliğini tanımlayan ve şekillendiren çeşitli kültür ve inançların uyumlu ve barışçıl birlikteliği ile karakterize edilmişti (Cadiz, 2009). Bununla birlikte, sömürgeciliğin ortaya çıkışı, yerleşik Filipin kimliği ile ters düşen idealleri ve ilkeleri beraberinde getirdi (Encarnacion-Tadem, 2014). Toplumun siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal yapılarındaki bu farklılıklar ve ani değişiklikler, etkilerinin bugün halen görülebildiği ve hissedilebildiği kanlı savaşların, ayaklanmaların ve toplumsal hareketlerin başlamasına neden oldu (Cadiz, 2009:4) .

Asya'da, 1970'lerin sonlarından itibaren toplumsal hareketler, Ferdinand Marcos (Filipinler), Thaksin Shinawatra (Tayland), Suharto (Endonezya) örneklerindeki gibi otoriter rejimlerin bastırılması ve sonlandırılmasında merkezi bir rol oynadı. Son yıllarda, sivil toplum temelli hareketler demokratikleşme sürecinde belirgin bir unsur haline geldi ve hatta "Demokrasi Beşiği" olarak kabul edildi (Phatharathananunth, 2012: 260). Filipinler, barışçıl toplanmadan, aşırı ve şiddetli gösterilere kadar çeşitli toplumsal hareketlerin mekânıdır (Cadiz, 2009:4). Sömürgeciliğin ülkeye girişi, sayısız devrim, reform ve sömürgeciliğe karşı direniş ile nitelendirilen Filipin toplumsal hareketlerinin başlangıcını işaret etmiştir. Filipinliler temel hakların geliştirilmesini tarihsel süreçte desteklemişlerdir (Cadiz, 2009:3). Bu bağlamda toplumsal hareketler, yurttaşların hoşnutsuzluklarını, hayal kırıklıklarını ve adaletsizlikleri özellikle hükümete ifade etmelerinde araç haline gelmiştir (a.g.e).

Yurttaşların bu hayal kırıklıkları ve hoşnutsuzluklarının kökenini anlamak için, toplumsal hareketlerin ortaya çıkışını önemli ölçüde etkileyen Filipin devlet yapısı ve siyasal kültürü incelenmelidir (Cadiz, 2009:4). Teorik olarak Filipinler,

insanlar tarafından, insanlarla ve insanlar için yönetilen demokratik bir ülkedir; bununla birlikte, pratikte, nüfusun seçkin bir bölümü tarafından kontrol edilen ve patron-müşteri² (patron-client) ilişkisini izleyen "oligarşik bir devlet"tir (Teehankee, 2012; Encarnacion-Tadem, 2014). Encarnacion-Tadem'e (2014) göre Filipin'de baskın oligarşik ve patrimonyal devletin varlığında, toplumsal hareketler ve sivil toplum örgütleri aracılığıyla hükümet dışı örgütler, siyasi partiler ve devlet dışı aktörler ortaya çıkmıştır. Eski hükümet hanedanlarının bu hükümet düzenlemeleri ortaya çıkmaya devam etmiş ve Sıkıyönetim Döneminde (1972-1981) sağlamlaşmıştır. Bu dönemde ayrıca, Filipinler'de toplumsal hareketler patlak vermiştir.

Bu bölüm, ülkedeki toplumsal hareketlerin doğuşu için merkezi ve önemli bir uyarıcı haline gelmiş önemli olayların tarihsel anlatımlarını ve kronolojik hikâyelerini ele alacaktır. Filipinler'in kültürel çehresi, özellikle Katolik Kilisesinin rolüne, kilisenin Filipinler'in en büyük toplumsal hareketlerinden biri olan EDSA "Halkın Gücü" Hareketlerinde nasıl egemen öncü otorite olabildiğine odaklanan dini boyutu ele alarak inceleyecektir. Marcos yönetiminden Marcos sonrası döneme kadar yayılmış kolektif eylem modeline katkıda bulunan faktörlerden biri olarak patron-müşteri ilişkisinin önemi de bu bölümde ele alınacaktır. "Seçkin sınıfın" yapısı ve devrimci olmayan bir kitlenin yaratılmasına etki eden güçleri de dâhil olmak üzere toplumsal tabakadaki önemli yerlerini nasıl koruyabildikleri; çeşitli yapıları ve fırsat sağlayan kırılma noktaları yaratan toplumsal meselelere yaklaşımları ve Filipinler'de toplumsal hareketlerin patlak vermesine katkıda bulunan unsurları araştırıcaktır. Son olarak, Filipinler'i çeşitli şekillerde yaygın biçimde etkileyen devam eden Filipin devrimlerini hangi unsurların ateşlediği incelenecektir.

---

² Ayrıca bakınız Patronaj ilişkisi: Bu tür bir ilişki içinde, genellikle daha yüksek sosyo-ekonomik kökene sahip olan güç, yani patron, kendi etki ve gücünü, karşılığında kişisel hizmetler de dâhil olmak üzere cömert destek ve yardımlar sunan alt statüsünde bir şahsa, yani müşteriye, koruma ya da fayda, ya da her ikisini de sağlamak amacıyla kullanır. (Teehankee, 2012; Encarnacion-Tadem, 2014).

2.2. FİLİPİN POLİTİK KÜLTÜRÜNÜN TARİHSEL ANLATISI

2.2.1. İspanyol, Amerikan ve Japon Sömürgeciliğinin Mirası

Filipinler, İspanyollardan (1565-1898) başlayıp Amerikalılar (1898-1941) ve son olarak Japonlarla (1942-1945) devam eden üç sömürgeci işgal yaşadı. Kabaca 370 yıl, Filipinlerin siyasi, ekonomik ve toplumsal meseleleri yabancılar tarafından idare edildi. Her sömürgeci işgal, Filipinler'in mevcut toplumsal ve siyasal kültürüne etki eden bir takım değişiklikler getirdi. Filipinler, sömürgeci hükümdarların kültürünün bir kalıntısı, kimliğinin bir yansıması ve çeşitli deneyimlerden oluşan bir karışımıdır. Bu yabancı yerleşimciler arasında, İspanyol sömürgeciler, kalış süreleri - 333 yıl- göz önüne alındığında Filipinler'le en fazla ortak politik mirasa sahip olanlardır.

İspanyol sömürge iktidarı daha organize, ancak sistematik olmayan bir siyasi yönetim kurdu. İspanyol yönetimi esasen dini otoriteye dayanıyordu ve çağdaş Filipin'de nüfusun yüzde doksanının Hıristiyan-Katolik olmasını açıklayan dini yönetim görünümünü artırıyordu (Slater, 2005). Açıktır ki İspanyol sömürge dönemi, kilisenin ve devletin, İspanya'nın (a) Katolikliği yayma ve (b) doğal kaynakları ve baharatları elde etme hedeflerini gerçekleştirmesi için birleşmesiydi. Roma Katolik rahipleri yerel halkın Hıristiyanlaştırılmasını kolaylaştırdı ve yereldeki sivil yönetimin, toplumda önemli bir statüsü olan (dolaylı olarak İspanya için yöneten) liderler tarafından gerçekleştirilmesini sağladı. Bu titiz çaba sayesinde, İspanyollar anlaşmalı bir hukuk devleti kurmayı ve yönetmeyi başardı ve aynı zamanda yeni bir kültürel topluluk geliştirildi (Tagaloglang, 2002). Bununla birlikte, İspanyollar bugüne kadarki uzak, ayrı ve yabancılaşmış atmosferlerini açıklayan Mindanao bölgesinde ve yüksek bölgelerdeki kabile toplumundaki Müslüman ya da Moro'ların³ güvenini sağlayamadılar.

---

³ Moro, Filipin'in denetim altına alınmamış olanı Mindanao adasında yaşayan Müslümanlardan bahsetmek için kullanılan, İspanyolların *Moors* sözcüğünden gelen terimdir.

Ekonomik açıdan, İspanyol sömürge döneminde İspanya ile ticaret hiçbir zaman reel olarak gerçekleşmedi (Robis, 2014). İspanya, Filipinler'in yerel doğal kaynaklarını kullandı ve hektarlarca toprağın kilise ve İspanyollar ya da *ilustradolar*'a -varlıklı, seçkin ve eğitilmiş Filipinliler- ait olduğu ya da zorla Katolikliğe döndürülen Çinli *mestizolar*'a satıldığı, bununla birlikte sıradan Filipinlilerin işçi ya da kiracı olarak çalıştığı arazi ıslah kavramını ortaya koydu. 18. yüzyıla girişle birlikte ilustradolar, İspanyol sivil idarelerinin belkemiği haline geldi. Aileleri hektarlarca toprağa sahip olan ve Katolik üniversitelerde eğitim görmüş olan ilustradolar, İspanyollar tarafından yerel sivil idarelere, kendileri adına vergi toplamaları için atandılar. Sonunda bu ilustradolar, bilinçsizce, nüfusun çoğunluğunun *haciendalarında* (büyük, ekilebilir toprak) kiracı veya köylü işçiler olarak çalıştığı yerel kasabalarda ve belediyelerde üstünlük kazandılar. Bu olaylar zinciri, toplumsal hareketliliğin ve ekonomik gücün sembolü olan oligarşik seçkin bir siyasi sistemin ortaya çıkmasına yol açtı ve nihayetinde 1890'ların sonuna kadar Filipinler'in politik yapısı haline geldi (Tagaloglang, 2002; Robis, 2014).

1890'ların sonunda Filipinler üzerindeki İspanyol kontrolü, çalkantı ve meydan okumayı tecrübe etti (Arellano, 2006). *Kapitunan*⁴ liderliğindeki silahlı bir devrim, İspanyollar ve Filipinliler arasında kanlı bir çatışma ile sonuçlandı. Ancak kanlı devrimden kısa bir süre sonra, İspanyol-Amerikan Savaşı başladı. Bu savaş İspanya'nın yenilgisiyle sonuçlandı ve 1898'de İspanyol-Amerikan Savaşını sona erdiren, Filipin'in Amerika'ya 20 milyon dolar karşılığında satılmasına hükmeden ve böylece Amerikan sömürgeciliğinin başlangıcı olan Paris Anlaşması imzalandı (a.g.e).

1899'da Filipinler'i resmen kazandıktan sonra Amerika, derhal 'Filipinler'e Amerikan tarzı demokrasi öğretme' (Go, 1999) arayışına girişti. Go (1999), İspanyol sömürge döneminde Filipinlilere kendilerini yönetme şansı verilmesi ve politik süreçlerin pratikte uygulanması yerine, teorik bir yönetim şekli tecrübe edildiğini savunmuştur. Filipinlerin politik olarak olgunlaşmamış olması, Amerika'nın, sadece

---

⁴ *Katipunan* ya da yaygın olarak bilinen adıyla KKK, başlıca amacı sömürgeci İspanyollardan devrim yoluyla bağımsızlık kazanmak olan anti-İspanyol Filipinliler tarafından kurulan, 1890'ların sonlarının önde gelen Filipin devrimci yapılarından biridir.

Filipinlerin erken siyasi sistemini canlandırmayı değil, aynı zamanda Filipinlilerin güvenini kazanmayı hedefleyen, özerkliğini arttırma amacıyla politik gelişmesini hızlandırma politik planına yol açtı (a.g.e).

İspanyol egemenliğinden farklı olarak Filipinler'deki Amerikan egemenliği, daha az şiddetli ve dostane nitelikte idi (Slater, 2005). Amerikan sömürgeciliğinin bu 'güçlü ve yönlendirici el' amacını gerçekleştirmek ve Filipinlilerin güvenini kazanmak için Amerikalılar ilkin ilustradoları kanatları altına alıp onları hükümetin pratik işleri için eğitti (Rodis, 2014; Slater, 2005). Amerikalılar, *ilustradolar* eğitilmiş oldukları ve toplumda önemli sosyal ve ekonomik statüye sahip oldukları için, ideolojileri ve demokrasi ilkelerini onlara, o dönem boyunca '*cahil*' olarak algılanan sıradan Filipinlilere kıyasla daha kolay devredilebileceklerine inanıyorlardı (a.g.e).

Bununla birlikte, teorik yönetimden pratik yönetime geçiş, Amerikalıların düşündüğü gibi sorunsuz olmadı (Arellano, 2006). Din dili ile eğitim görmüş ilustradolar, kiliseye güçlü bir bağlılık ve adanmışlığa sahiplerdi (Xu, 2013). Amerikalılar, Katolik Kilisesi'nin gücü ve öneminin olağandışı olduğunu ve kilisenin toplumda hala etkili bir statü ve güce sahip olduğunu fark etti. Böylece, bu engelleri aşmak ve Amerikan demokratik vesayet hedefine ulaşabilmek için Amerika, sırasıyla 1902 ve 1935 yıllarında ilk belediye ve ulusal seçimleri kademeli olarak başlattı. Bununla birlikte, oy hakkı ayrıcalıkları ve seçim görevleri yalnızca varlıklı, seçkin ve eğitilmiş ilustradolarla sınırlıydı ve sıradan vatandaşlar oy kullanma sürecine dâhil değillerdi (Go, 1999). Amerikalılar, gerçek demokrasi kurulduğunda tam bağımsızlık verme sözü verdi (Go, 1999; Rodis, 2014). Filipin siyasi kültürünün bu dramatik dönüşümü ile Amerikalı sömürgeciler, siyasal iktidarı, özellikle illerde yerel ilustradolar için güçlendirdi, derinleştirdi ve seçkinlerin yönetimi altında bir oligarşik devlet oluşumunu bilinçsizce teşvik etti (Rodis, 2014). Böylece, ilk Filipin Devletler Topluluğu 1935'te Manuel Quezon -İspanyol onaylı Filipin ilustradosu-başkanlığında kuruldu.

İspanyollardan farklı olarak Amerikalılar, Moro hâkimiyetindeki Mindanao bölgesi de dâhil olmak üzere Filipinler'in tamamına boyun eğdirme konusunda kararlıydı. 1940'ların başındaki seçimlerden sonra Amerika, Mindanao'daki Lanao ve

Sulu Sultanlığı'yla diyalog kurdu, ancak çabaları başarısız oldu (Arellano, 2006). Morolara karşı zafer kazanmak için yapılan başarısız bir girişimin sonucu olarak Amerika, "Moroları belirli Amerikan sömürge hedef ve amaçlarına yönelik çalışan istekli ve ehil kişilere dönüştürme" amaçlı İskân Politikası başlattı (Abaya-Ulindang, 2015). Amerika, Morolara karşı örnek vatandaş rolünü üstlenmeleri için Luzon ve Visayas'taki çiftçileri iskân politikasının, nihayetinde Mindanao Sultanlarının güvenini kazanacağına inandı. Bununla birlikte, Amerika'nın 'Her Müslümanda Hıristiyan Filipinli' (Christian Filipino out in every Muslim) şeklindeki pasifleştirme kampanyası, birçok insanın hayatını alan kanlı bir karşılaşma olarak nitelendirilmiştir (a.g.e).

1935'den 1941'a kadar politik ilustradoların Filipin siyasi sisteminde demokrasi ideolojilerini dönüştürüp aktarmayı başardıkları ve tam bağımsızlığa barışçıl bir geçiş için nihai koşullara uyum sağlama çabalarıyla meşgul oldukları yılların ardından, Filipinler ve Japonya arasında bir savaş patlak verdi. Pearl Harbor'a 7 Aralık 1941'de saldırı düzenlenmesinden birkaç saat sonra Japonya, Filipin'deki ABD askeri tesislerine hava saldırısı düzenledi. Japonya sadece üç gün içinde başkenti ele geçirmeyi başardı ve Amerikan sömürge dönemine son verdi. 10 Aralık 1941'de Filipinler üzerindeki Japon sömürge yönetimi resmen başladı (Xu, 2013).

Japon sömürge dönemi kısa sürdü ancak kanlı, acımasız ve insanlık dışı nitelikteydi. Önde gelen Filipin yetkilileri, II. Dünya Savaşı patladığında Başkan Roosevelt'in daveti ile Washington'a taşındı. Japonların gelişi üzerine mevcut hükümet feshedildi ve Japonlar askeri kökenli bir yönetim kurdu (Javier, 1975). Japon sömürgeciler, Japonya'nın eğitimli ve politik yorumcularından yardım istedi ve onları, Amerikan etkisi ve hayat tarzını ortadan kaldırmak için Doğu Kültürü kökenli '*Yeni Filipinler*' oluşturma amacıyla Filipinler'e gönderdi (a.g.e).

Bununla birlikte Japonlar, Filipinlerin, özellikle de iktidardaki ilustradoların sadakatinin kolayca değiştirilemeyeceğini fark ettiler (Javier, 1975). Japonlar ayrıca Filipinlilerin, özellikle yoksul olanlarının sadakatinin etnik kimliğe değil, iktidardaki ilustrado ailesine dayandığını kavradılar (a.g.e). Böylece, Japon işgalcileri askeri güdümlü hükümet hayallerinden vazgeçtiler ve bunun yerine Filipinlileri,

Japonya'nın niyetinin Filipinlerin bir Cumhuriyet olduğunu görmek olduğuna inandırdılar (Arellano, 2006). 1942'de Filipinler'i süregelen işgal etme çabasından sonra Japonya, yeni kurulan hükümetin işbirliği yapması ve Japonya'nın Büyük Doğu Asya Ortak Refah Alanı (GEACPS) kurma programını kabul etmesi durumunda, Filipinler'e tam bağımsızlık vereceğini ilan etti (a.g.e).

1943'te Japonya, Filipinler Devletini Jose P. Laurel'in Başkanlığında bir Cumhuriyet'e dönüştürmeyi başardı; buna karşılık, uzun vadede Filipin hükümeti bir '*kukla hükümet*' haline geldi (Xu, 2013). Yeni hükümet, Japon işgalcilerle olan işbirliğinin daha az şiddetli olacağını umdu; fakat bu işbirliği, ülke kaynaklarının yoğun sömürsü, insanlara karşı zulüm, yaygın ekonomik karışıklık ve karşılıklı güvensizlikle sonuçlandı (Greenberg, 1983). Sonuç olarak, çok sayıda Filipinli ve bazı Amerikalılar, yer altında faaliyet gösteren Japon karşıtı bir gerilla hareketinde örgütlendi (Go, 1999).

Bu dönemin en ünlü ve en büyük gerilla örgütleri ya da toplumsal hareketlerinden biri, otuz binden fazla silahlı savaşıyla Hukbalahap ya da *Hukbo Laban sa Hapon* (Halkın Anti-Japon Ordusu) idi (Tagaloglang, 2002) . Hukbalahap yalnızca Japon işgaline karşı bir hareket değil, aynı zamanda yoksul çiftçileri büyük borçlara batırıp sömüren, iktidardaki ilustradoları karşı bir direnişti. Sonuç olarak seçkinler, toprak ağalarına borçlu oldukları kredilerini ödemekte gittikçe zorlanan köylü çiftçilerin pahasına zenginleştiler (Greenberg, 1986).

Japon işgali, Japon İmparatoru Hirohito'nun 1945'te teslim olduğunu ilan etmesiyle sona erdi. Japonya'nın Filipinler'den çıkmasından sonra, savaş öncesi hükümet, Amerikalılar ve Filipin elitleri tarafından yeniden kuruldu. Direniş örgütü Hukbalahap'ın tasfiyesi, siyasi elitlerin ekonomik çıkar ve otoritesinin yeniden tesisi, Amerikan egemenliğinin yeniden kurulması ve siyasi elitlerin geri dönüşü konusunda yüzleşilen güçlüklerdi (Slater, 2005). Amerikalılar bu zorlukların, görece kolay biçimde, güç kullanmadan üstesinden geldiler. Slater (2005)'e göre bu dönem boyunca kitlenin devrimci olmayan karakteri, Amerikalıların da, Filipinli seçkinlerin de halktan, hatta solcu direnişçi Hukbalahap'tan bile herhangi bir karşı çıkışla karşılaşmamalarının altında yatan faktördür. ABD ordusu, direnişçi grubu, Japon

işgali sırasında direniş eylemlerine katkıda bulunmasına rağmen vakit kaybetmeden silahsızlandırdı, önde gelen liderlerini yakaladı ve hapsetti (Robis, 2014). 1946'da Amerika Filipinler'e bağımsızlığını verdi ve Filipin Cumhuriyeti kuruldu. Japon işgali sonrası, en azından Filipin elitleri ve Amerikalılar (1945-1965) tarafından, Marcos rejimi filizlenene kadar barış içinde ve ahenkli bir birliktelik dönemi olarak nitelendirildi (a.g.e).

2.2.2. Ferdinand Marcos Rejimi

Tıpkı diğer Filipinli politikacılar gibi, Ferdinand Marcos'un da kökeni zengin ve etkili bir aileye dayanır (Encarnaion-Tadem, 2014). Ilocos eyaletinde hektarlarca toprağı olan bir politikacı ailesinden gelmektedir. Başkanlık görevine başlamadan önce Marcos, Filipin Temsilciler Meclisi (1949-1959) ve Senato (1959-1965) üyesiydi. İlk başkanlık dönemi (1965-1968) sanayileşmenin gelişmesi, altyapılarda artış ve siyasi ve ekonomik istikrarla kendini gösterdi (a.g.e). Öte yandan ikinci dönemi (1969-1971) ekonomik çalkantı, artan suç oranları, yükselen komünist direniş tehditleri, siyasi istikrarsızlık vb. ile karakterize oldu. Ülkenin servet ve kaynak dağılımının zenginler ve fakirler arasında artan orandaki eşitsizliğı, suç ve huzursuzlukların artmasına neden oldu (Encarnacion-Tadem, 2014).

Ferdinand Marcos 1972'de, bombalamalar, sivil itaatsizlik, eğitim reformu talep eden ve hükümete karşı yükselen bir karıştılığı simgeleyen ve İlkdördün Fırtınası olarak bilinen öğrenci protestolarının tehditleri nedeniyle 1081 Sayılı Bildiri gereğince sıkıyönetim ilan etti (Javier, 1975). Pek çok Filipinli bilim insanı, sıkıyönetim ilanının, Marcos'un başkanlık dönemini genişletme konusundaki ısrarcılığı olduğuna inandı. Kararname yürürlüğe girdiğinde, Marcos hemen siyasi muhaliflerinin ve eleştirmenlerinin tutuklanmasını emretti, temel özgürlükleri bastırdı ve hükümetini eleştiren medya ağlarını kapattı (Arellano, 2006).

Sıkıyönetim dönemi, Filipin siyasi kurumunda nepotizmin geliştiğı bir çağ olarak tanımlandı (Go, 1999). Marcos'un eşi Imelda, akrabalarını ve yakın arkadaşlarını kârlı hükümet ve sanayi pozisyonlarına atadı, Marcos ise özel mülkleri ve işletmeleri ele geçirdi ve ekonomik istikrarsızlığa sebep olacak şekilde yakın

müttefiklerine, ailesine ve arkadaşlarına devretti (a.g.e). Ardından Marcos, elitlerin piramidin tepesinde olduğu bir ‘*ahbap-çavuş kapitalizmi*’ (crony capitalism) politik kurumu yarattı (Encarnacion-Tadem, 2014). Sıkıyönetim döneminin belki de en önemli olaylarından biri, Marcos'un artan askeri harcamaları ve askeri alımları onaylarken, eğitim, sağlık ve tarım gibi diğer kamu sektörlerini itibarsızlaştırmasıydı. 1973'te Marcos, bütün bu olumsuzlukları daha ileri taşıyacak bir adım attı: Sınırsız bir iktidarı sağlamak üzere, hem başkan hem de başbakan olarak görev yapabilmesini sağlamak için ulusal bir referandum çağrısında bulundu (Wurfel, 2012; Slater, 2005).

Marcos'un siyasi rakiplerini bastırma çabasına rağmen eski senatör Benigno "Ninoy" Aquino, Jr., en tanınmış ve sözünü sakınmaz muhalefet liderlerinden biri oldu (Wurfel, 2012). Sıkıyönetim sırasında Aquino, komünist direnişin oluşumunda komplo yapmakla suçlandı ve ardından tutuklandı. Hapis cezasını çektikten sonra Amerika'ya gönüllü sürgüne gitti. Aquino, 1983'te Filipinler'e geri döndü, havaalanına vardığında katledildi ve bu, EDSA I Hareketinin kademeli doğuşunun başlangıcı oldu (a.g.e).

2.3. FİLİPİN'İN ETKİLİ HAREKETLERİNİN ÖYKÜLERİ

2.3.1. EDSA⁵ I Hareketi ve Nihai Sonuçları

Filipin tarihinin bu kısmı, Filipin kimliğinin ve özsaygısının güçlendirilmesinde büyük rol oynamıştır (Cadiz, 2009:3). EDSA I Hareketi dünyaya demokrasinin gerçek anlamını; bir halkın muazzam gücünün, bir hareketin başlaması için öncü bir güç olabileceğini gösterdi (Slater, 2005). Merkezi simgeler haline gelen dualar ve tespihler, baskılanan temel hak ve özgürlüklerini zorba hükümetten geri almak için halk tarafından kullanılan yegâne silahlardı (a.g.e). Barışçıl biçimde gerçekleşen hareketi benzersiz kılan, kullanılan dini sembollerin yanı sıra, toplanan insanların gücüdür (Curaming ve Claudio, 2010).

---

⁵ EDSA, ayaklanmanın mekânı olan Epifanio de los Santos Bulvarına atıf yapan bir günlük konuşma terimidir. Tarihsel bir not: Epifanio de los Santos, 19. yüzyılın sonlarında İspanyollara karşı devrimci hareketin edebiyattaki sesi *La Independencia*'nin yardımcı editörü idi.

EDSA I Hareketi, Filipinler'de 1983'te başlayan ve 25 Şubat 1986'da sona eren, şiddet içermeyen bir dizi gösteri idi. Aquino'nun suikastı, EDSA I'in başlangıcı ve hareketin görünür olmasındaki ilk belirleyici olaydı (Arellano, 2006). Milyonlarca silahsız Filipinli, aşağılayıcı Marcos rejimine karşı desteklediklerini duyurdukları EDSA'da bir araya geldi (Deats, 2016). EDSA I, "Güneydoğu Asya'nın Hitler'i" olarak adlandırılan bir diktatör olan Ferdinand Marcos'u şiddet içermeyen bir yolla devirmesiyle, dünyayı şaşkına çeviren bir devrim olarak nitelendirildi (Deats, 2016).

Aquino, Marcos yanlılarının ve ordunun uyarıları ve tehditlerine rağmen Filipinler'e dönmekte ısrar etti. Aquino'nun ünlü cümlesi "*Filipinliler, uğrunda ölmeye değerler*", hareketin her katılımcısı için güç kaynağı haline geldi (Wurfel, 2012). Suikastı, yalnızca Filipinlileri öfkelenmek ve sarsmakla kalmadı, birçoğunun hükümete olan güvenini kaybetmeye başlamasına sebep oldu ve sivil itaatsizliği tetikledi. Ayrıca suikastı, Filipin ekonomisinin kötüleşmesine neden oldu ve hükümeti daha fazla borca düşürdü (Arellano, 2006).

EDSA I hareketinin görünür olmasındaki ikinci belirleyici olay erken seçimdi. ABD hükümetinin artan baskısının ardından Marcos 1986'da ani bir şekilde erken seçim çağrısında bulundu (Tagaloglang, 2002). Artan sayıda muhalif, Aquino'nun dul eşi Corazon'a cumhurbaşkanlığına aday olması konusunda destek ve cesaret verdi (Hermida, 2015). Seçim, oy satın alma, seçim sonuçlarının değiştirilmesi ve şiddet konularındaki yaygın raporlarla lekelendi, sonuçta 35 COMELEC teknisyeni -seçimin resmi temsilcileri- cumhurbaşkanı Marcos'un seçim sonuçlarını açıkça manipüle etmesini protesto etmek için sokağa çıktı (a.g.e). Pek çok bilim insanı ve akademisyen, bu etkili mücadelenin EDSA'nın erken şiddet içermeyen hareketinin kıvılcımı olduğuna inandı (Wurfel, 2012).

EDSA I hareketini tam bir devrime yönlendiren son belirleyici olay, Kardinal Jaime Sin'in çağrısıydı. Filipinler'deki etkili güçlerden biri olan Kilise, İspanyol sömürgeciliğinden uzaklaşmaya başladı. Büyük çoğunluğu Hıristiyan-Katolik olan bir ülke olan Filipin'de Kardinal Jaime Sin'in *Radio Veritas* aracılığıyla hileli ve taraflı yürüttüğü erken seçimden dolayı Marcos rejimini kınaması ve dayanışma göstermek için EDSA'da barış içinde toplanma çağrısı, milyonlarca Filipinli

tarafından olumlu bir şekilde yanıtlandı (Robis, 2014). Hükümetin Radio Veritas'ın ana vericisini kesme çabasına rağmen pek çok Filipinli, isyancı liderlere manevi destek, yiyecek ve diğer şeyleri vermeye devam etti (a.g.e). Bu süreçte Radyo Veritas'ın, hem hükümet hem de isyancı grupların hareketi hakkında halkın bilgilendirilmesi için değerli bir iletişim aracı olduğu kanıtlandı (Hermida, 2015).

25 Şubat 1986'da ordu, Marcos'tan desteğini geri çekti ve Birleşik Devletler, Marcos'un yönetimine güvenini kaybettiğini tedricen ifade etti (a.g.e). EDSA I, Marcos'un ülkeyi terk ederek Hawaii'ye gitmesi ve Aquino'nun dul eşi Corazon'un Filipin Cumhuriyeti'nin yeni cumhurbaşkanı ilan edilmesiyle son buldu. Corazon'un yeni cumhurbaşkanı olarak yükselişinin ardından yeni bir anayasa -1987 Anayasası- oluşturuldu (Go, 1999).

2.3.2. Marcos Sonrası Kalıntıları, EDSA II Hareketi ve Sonrası

Marcos'un otoriter rejiminin 1986'da yıkılışı, toplumsal hareketlerin sosyo-politik reformlar talep etmelerinin yolunu açtı (Curaming ve Claudio, 2010). EDSA I hareketinin sona erışı, toplumsal hareketlerin gelişmesi için yeni aktörler, yeni görüşler ve yeni kanallar getirdi. Toplumsal hareketler, başta başkanlık olmak üzere, devlet makamlarının harekete geçirilmesinde, bazen de kontrol edilmesi ve dengelenmesinde temel güç oldu (Phatharathananunth, 2012). Bununla birlikte bu dönem, aynı zamanda, yoksulları temsil ettiklerini iddia eden, ancak gerçekte onların karşı tarafında yer alan sahte hareketlerin ortaya çıktığı bir dönemdi (a.g.e). Marcos rejiminin devrilmesini takiben Filipinler, bir kez daha yozlaşmış bir başkanın yer aldığı etkili bir hareket yaşadı.

EDSA II hareketi, 2001 yılında yolsuzluk, dolandırıcılık, kumar ve rüşvet iddialarıyla ilgili olarak yürütülen görevi kötüye kullanma davası ile karşı karşıya kalan eski başkan Joseph Estrada'ya karşı düzenlenen bir dizi gösteri ve protesto eylemiydi (Mydans, 2001). Halk hareketi, görevden uzaklaştırma davasında yargıç olarak yer alan senatörlerin, Estrada'nın kanunsuzluklarına ve iktidarın kötüye kullanımına ilişkin güçlü kanıtlar bulunan ikinci zarfın açılmaması lehine oy kullanıldığının anlaşılması üzerine gerçekleşti. Görevi kötüye kullanma davasında

yargılama sürecinin pek çok Filipinli'nin beklediği sonucu, Estrada'nın anayasal yollardan başkanlıktan çıkarılmasını doğurmayacağı, Filipin halkı açısından kesindi (Mydans, 2001; Pobre ve Gonzales, 2017).

1998'deki başkanlık seçimlerinde siyasetçiye dönüşen popüler bir aktör olan Estrada, yalnızca seçkinlerin değil, sol grupların ve orta sınıfların, fakat özellikle yoksulların kalbini kazanan "*Erap para sa mahirap*" (Yoksullar için Erap) sloganıyla kitleleri kendine çekmiştir (Pobre ve Gonzales, 2017). Ancak Estrada'nın problemleri, henüz başkanlık döneminin yarısına gelmemişken Ilocos Sur eski valisi ve arkadaşı Luis Singson tarafından, *jueteng*⁶ lordlarından yasadışı faaliyetlerinin devamı için koruma parası kabul etmekle suçlamasıyla başladı. Ayrıca, karısının yürüttüğü özel bir organizasyona, hükümet fonlarından bağış olarak milyonlarca peso verildiği iddiasıyla suçlandı (a.g.e).

11 senatörün Estrada'ya karşı güçlü kanıtlar bulunan ikinci zarfın açılmaması amacıyla hayır oyu kullanması, binlerce Filipinlinin bir kez daha 1986 EDSA I hareketinin manevi babası olarak bilinen Kardinal Jaime Sin'i çağrısına cevap vermesini tetikledi. Kardinal, Radio Veritas aracılığıyla her Filipinli'yi devam eden görevi kötüye kullanma davalarını kınamak ve Estrada'yı görevden çıkarmak için EDSA'da toplamaya teşvik etti (Abaya-Ulindang, 2015). Katolik Kilisesi, bir kez daha halkı EDSA II hareketini başlatmaya teşvik eden öncü oldu (Global Nonviolent Action, 2001).

Mesaj göndermenin arama yapmaktan daha ucuz olduğu Filipinler gibi bir ülkede cep telefonu, ülkedeki EDSA II hareketinin sembollerinden biri haline geldi (Court, 2002). Court (2002) tarafından, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) yardımıyla hükümette bir değişikliğin mümkün olduğu, dünyanın ilk e-devrimi olarak isimlendirildi. Hareketi kolaylaştırmak için gönderilen muazzam metin sayısına yapılan göndermeyle bu hareket "*Metin Mesajı Devrimi*" olarak da

---

⁶ Jueteng, *jue*'nun çiçek ve *teng*'in bahis anlamına geldiği, Çin kökenli yasadışı bir sayı oyunudur. Filipinler'de yaygın bir şekilde oynanır ve milyonlarca peso karşılığında politikacılardan koruma alır.

adlandırıldı. 88 saatlik bir sürede 70 milyondan fazla kısa mesaj kaydedildi ve bu, hareketin başarıya ulaşmasının anahtarlarından biri oldu (a.g.e).

Mesaj, Filipinlilerin çok hızlı bir oranda, başkanın görevi kötüye kullanma davasını kaybetmesi ve başkanlığının düşürülmesine yol açan bilgileri yaygın şekilde paylaşması için bir yol haline geldi (Mydans, 2001). Hareketin akışkanlığının büyük ve belirleyici olmasının bir başka nedeni de cep telefonlarının kullanımınıydı (a.g.e). Kısa mesajların örgütlenme potansiyeli ve cep telefonlarının hemen her Filipinli için erişilebilir olması sayesinde Katolik Kilisesi, Radio Veritas vasıtasıyla hareket için yaşamsal bilgilerin hızla yayılması için bir araç olarak hizmet etti ve cep telefonu formundaki BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) aracı, hükümetin değişmesinde önemli bir rol oynadı (Court, 2002).

EDSA II'nin belirleyici momenti, Filipin Ulusal Polisi (PNP) ve Filipin Silahlı Kuvvetleri (AFP) hükümetten desteğini çektiğinde yaşandı. EDSA II hareketindeki bir diğer belirleyici faktör, Estrada'nın tüm kabine üyelerinin geri çekilmesi ve muhalefete katılmasıydı. Estrada'nın Başkan Yardımcısı olan Gloria Macapagal-Arroyo, EDSA Anıtı'nda Filipinler Cumhuriyeti'nin yeni başkanı olarak yemin etti ve Estrada, Malacanang Sarayı'ndan⁷ ayrıldı.

2.3.3. EDSA I ve EDSA II Hareketlerinin Etkileri ve Analizi

EDSA I ve EDSA II hareketlerinin ikisi de planlanmamış, ancak orta sınıfın ve kitlelerin katıldığı hareketlerdir. İki hareketin çok belirgin ortak noktası, her ikisinin de EDSA tarihi caddesinde gerçekleşmesidir. Her iki harekette de Katolik Kilisesinin, halkı Radyo Veritas aracılığıyla EDSA'da toplanmaya çağıran Kardinal Jaime Sin tarafından temsil edilen rolü harekete önemli bir yön ve harekete geçirici bir sebep sağladı ve hareketin başarısına büyük bir katkıda bulundu (Curaming ve Claudio, 2010). Her iki hareket de, dönemin başkanından desteğini geri çektiğini açıklayan ordu tarafından desteklendi (Pobre ve Gonzales, 2017). Asker ve kilisenin desteği olmadan iki hareket de, ne 1986'da Marcos'u, ne 2001'de Estrada'yı

---

⁷ Malacanang Sarayı, Filipin Cumhuriyeti Başkanının resmi konutu ve iş yeridir.

görevden uzaklaştırmada başarılı olurdu. Her iki hareket de iki başkanın başkanlıktan uzaklaştırılmasıyla barışçıl biçimde sona erdi (Panganiban, 2017).

EDSA I'de, halkın gücünün, bütün hükümetin çöküşü ve yeni bir anayasayla birlikte bir yenisinin gelişiyile sonuçlanan bir devrim olduğu görüldü (a.g.e). Öte yandan EDSA II, halkın ifade ve toplanma özgürlüğünün uygulanmasına yönelik bir hareketti (Panganiban, 2017). EDSA I'den farklı olarak EDSA II, sadece başkanın görevden alınma dilekçesine ve görevi kötüye kullanma davasının dürüst yürütüldüğüne olan inancın kaybedilmesiyle ilgiliydi (Centavo, 2014).

Hukuki açıdan bakıldığında EDSA I, anayasayada belirtilmemişti (a.g.e). Yani hareketin çıktısı olan yeni hükümetin meşruluğu, yargısal denetim ve sorgulamaya tabi değildi. 1973 Anayasası, bütün hükümetle birlikte feshedildi ve yerini, yeni hükümetle birlikte yenisi aldı (Gatmayan, 2006). Öte yandan EDSA II, anayasa dahilindeydi (Centavo, 2014). Başkanın azledilmesi, başkan yardımcısının yeni başkan olarak atanması ve yargısal denetimin konusu haline gelmesiyle sonuçlandı. Hareket, bütün hükümeti değil, sadece başkanı azletti ve 1987 Anayasasını yenilemedi (Gatmaytan, 2006; Panganiban, 2017).

Hareketlerin sembolleri olarak kullanılan renkler de farklıydı. EDSA I sıkıyönetim döneminde demokrasinin yeniden kurulması çağlığı anlamına gelen sarı renk kullandı (Hermida, 2015). Öte yandan EDSA II'de, siyah renk kullandı. Demokrasinin ölümünü temsil eden siyah, EDSA II'nin sembolü oldu ve insanlar bunu ayrıca "gerçeğin bastırılması" olarak adlandırdı (Gatmayan, 2006).

EDSA I ve EDSA II'nin belki de en belirgin farkı, devrik başkanlardan Marcos, ülkeyi terk ettikten sonra bir daha Filipin siyasetine girmeyi başaramamışken, Estrada'nın dramatik bir şekilde görevden alınmasından sadece dokuz yıl sonra ikinci kez siyasete girmiş olmasıdır (Wurfel, 2012). Estrada, yüksek bir siyasi pozisyon elde edememiş olsa da, yerel seçimlerde durumunu toparlamayı ve sadık destekçilerinin, yoksulların kalbini kazanmayı başardı (Gatmaytan, 2006).

EDSA I ve EDSA II, Filipinler'de Halkın Gücü olarak da bilinen ilk şiddet içermeyen hareketleri temsil ediyorlardı (a.g.e). Halkın Gücü, Filipin'in zalim,

yoğlaşmış ve otoriter başkanlarının devrilmesi amaçlı toplumsal ve politik eylemlerde yükselen popüler hareket olarak tanındı (Mydans, 2001). Bu hareket Pakistan, Güney Kore, Endonezya ve Doğu Avrupa'da diğere demokratik devrimlerin öncüsü oldu (a.g.e).

EDSA hareketleri, protesto gösterilerine katılan insanlar arasında kuvvetli bir bağın olmadığı rastlantısal olayların birleşimiydi (Lejano, 2006). İzleyen olaylar herhangi bir plan olmaksızın gerçekleşti. Yukarıda da belirttiğimiz gibi tespihler, Meryem Ana tasvirleri, haçlar ve en önemlisi Radyo Veritas aracılığıyla yayınlanan Kardinal Jaime Sin'in sesi gibi dini unsurların varlığı, hareketlerin önemli simgeleri haline geldi (a.g.e). Filipinli sosyolog Lejano'ya (2006) göre, EDSA hareketlerinin koordinasyonu basitçe, Kardinal tarafından Radial Veritas'tan duyurulan bir ileti yoluyla *ağızdan ağıza* yapıldı. Kardinalin imajı, her Filipinli'yi demokrasinin güçlenmesini desteklemek için EDSA'ya gelmeye davet eden, kimliği belirsiz bir ses olarak belirdi (Hermida, 2015).

Fakat Kardinal Sin'in çağrısı nasıl başarılı oldu? Kardinal'in Katolik Kilisesi'nde göze çarpan bir figür olması ve Filipinlilerin büyük bir çoğunluğunun Katolik olması gerçeği bir yana, Kardinal sadece iki şey talep etti: varoluş ve dua ((Pobre ve Gonzales, 2017). Kardinal'in çağrısının amacı ne hükümeti devirmek, ne de sivil itaatsizliğe davet etmektir (a.g.e). Bu zaman içerisinde Filipin toplumunda o zamana kadar eksik olmuş olan barış ve huzurun simgesi olarak görülen manevi bir liderin çağrısıydı.

Kardinal'in talebi, bir barış kurumunun çağrılmasıydı ve herhangi bir siyasi dürtüyle başlamadı (Lejano, 2006). Kardinal'in mesajı EDSA I sırasında halkları hakikate çağırarak yüce bir araçtı (a.g.e). Bu üstünlük unsuru, fedakarlık uyandırarak ve bireyci tutumu reddederek insanların toplanmasına yol açan önemli bir olguydu. 1983'te Aquino suikastının da EDSA I'de önemli bir rol oynamış olmasına rağmen, bu olay sadece Filipinlilerin kendi sınırlarının ötesine geçmesi için bir başlangıçtı. Kardinal, Filipin kimliğini bir kez daha kurmanın etnik çerçevesini oluşturdu. EDSA hareketini bir plan olmaksızın düzenleyen, koordine edici bir temel olan, Katolik inancı ve Katolik liderlere olan güvendi (a.g.e).

2.4. FİLİPİN TOPLUMSAL HAREKETİNİN KÜLTÜREL GÖRÜNÜMÜ

2.4.1. Katolik Kilisesinin Toplumsal Hareketin Habercisi Olarak Rolü

Filipinler laik bir devlet olmasına rağmen, Katolik Kilisesi'nin Filipinler Katolik Piskopos Konferansı'nın (CBCP) bayrağı altındaki etkisi açık ve dinamiktir (Court, 2002). Katoliklik, sömürge döneminden bu yana, milyonlarca Filipinlinin kimliğinden ayrılamaz hale gelmiştir. Ülkede farklı dini inanca sahip yurttaşlar bulunmasına rağmen, halkın çoğunun İslam dinini benimsediği Mindanao bölgesi hariç Filipinliler ağırlıklı olarak Katolik dinine mensuptur.

Katolikliğin Filipin kimliğiyle yakın ilişkisi, Katolik Kilisesini milliyetçilik ve bağımsızlık, sosyal adalet ve toplumsal ve politik olanlar dâhil olmak üzere hareketlerin temelinde konumlandırdı; bununla birlikte tarihin bazı dönemlerinde gücün kötüye kullanımı, elitizm ve yolsuzlukla ilişkilendirildi (Hermida, 2015). Bu iki olgu ayrılmaz bağlara sahip olduğunda İspanyol sömürgeciliğinin ortaya çıkışı, Katolikliğin başlangıcını işaret etti (Wurfel, 2012). Öte yandan Katoliklik, insanların manevi doyumunda önemli bir rol oynamakla kalmadı, aynı zamanda Filipin hükümetinin idaresinde belirgin bir rol oynadı (a.g.e).

Yaklaşık 300 yıllık İspanyol sömürgeciliğinde Katolik rahip ve papaz sınıfları, Filipin toplumunun en zengin ve en politik birimleriydi (Curaming ve Claudio, 2010). Kilise, yüzlerce hektar toprağa sahipti ve Filipinler'deki İspanyol hükümetinin hegemonik gücünü temsil ediyordu. Bundan farklı olarak, yerel rahipler, Filipinli cemaatler üzerindeki daha büyük üstünlük taleplerini desteklediler. Milliyetçi yerel rahipler, milliyetçi hareket ve bağımsızlık çabalarını ileri taşıdılar (a.g.e).

19. yüzyılda Katolik rahipler, özellikle de Jose Burgos, Marciano Gomez ve Jacinto Zamora gibi yerel rahipler, ilk ulusal bağımsızlık çabasına derin ilham veren ve onu etkileyen devrimci figürlerdendi. Bu milliyetçi çaba, zaferi gerçekleştirmediği halde, yerli rahipler nüfuz kaynağı oldular ve Magdalo ve Katipunan gibi devrimci gruplar için manevi rehberler olarak hizmet ettiler (Strother, 2013).

Amerikan sömürgeciliğinin Filipin topraklarına 1890'ların sonlarında gelmesiyle Amerikan hükümeti, Katolik Kilisesi'nin Filipin hükümetinde önemli güç, prestij ve nüfuz sahibi olduğunu fark etti (Xu, 2013). Amerika, İspanyol Katolik Kilisesi'nin hâkimiyetini dengelemek için Amerikan Katolikler ve Protestan misyonerler getirdi (a.g.e). Bununla birlikte, 1930'lu yıllardan kısa bir süre sonra İspanyol Katolik Kilisesi, Katolik seçkin Filipin politikacılarının mezun olduğu Filipin üniversitelerinin kontrolü sayesinde, bir kez daha egemenliğini kurmayı başardı. (Wurfel, 2012; Curaming ve Claudio, 2010).

Marcos Dönemi boyunca Katolik Kilisesi farklı roller oynadı (a.g.e). Rahibeler de dâhil olmak üzere çoğu papaz sıkıyönetim yasasına karşı çıktı ve hatta bazıları devlete karşı silahlanıp sokaklarda toplandı. Katolik Kilisesi'ndeki önemli ve çok etkili figürlerden biri Kardinal Jaime Sin'tir. Onun liderliği altında Kilise, sıkıyönetim kanununun sona ermesi ve insan haklarının tam anlamıyla restorasyonu çağrısında bulundu (Hermida, 2015). EDSA I döneminde binlerce papaz harekete katıldı ve hileli erken seçim sonuçları üzerine eyleme geçti. Katolik radyo istasyonu *Radyo Veritas*'tan yapılan açıklamayla EDSA'da iki milyondan fazla Filipinlinin toplanmasını sağlayan, Cardinal Jaime Sin'di (Arellano, 2006).

Katolik Kilisesi, Ninoy Aquino'nun dul eşi Corazon Aquino'nun zaferinde önemli bir yardımcıydı. EDSA I'den sonra Kilise, insanları adaletsizliğe karşı eyleme teşvik konusunda daha da etkili ve güçlü bir araç oldu (Strother, 2013). Bunun dışında CBCP, eski başkan Joseph Estrada'nın 2001'de görevden alınmasına karşı mücadelesinde de EDSA II'nin yardımcılarından biriydi. Kilise, Başkan Yardımcısı Gloria Macapagal-Arroyo'yu destekledi ve halkı, EDSA'da kitlesel protesto gösterileri düzenlemeye teşvik etti.

Katolik Kilisesi, üstünlük ve gücünü yıllar boyunca yalnızca kürsüler, platformlar ve söylevler konusunda değil, Filipinler'deki toplumsal hareketi oluşturan harekete geçirici yapılardan biri olarak da kanıtladı (Strother, 2013). Kilisenin etkisi olmaksızın, EDSA I ve EDSA II gibi hareketler hiçbir zaman gerçekleşmezdi. Katolik Kilisesi Filipin tarihinde ve bugününde yaygın protestoların katalizörüdür (a.g.e).

2.4.2. Patron-Müşteri İlişkisi ve Oligarşik Devlet

Filipin toplumsal hareketinin yapısına katkıda bulunan kültürel boyutlardan biri, patron-müşteri ilişkileridir. Filipin siyaseti büyük ölçüde kişisel bağlılık, bireysel çıkar ve güçleri olan insanlar arasındaki şahsi ilişkiler, kin, kişisel müttefiklikler ve düşmanlıklar etrafında dönmektedir (Robis, 2014). Bu, Filipinler'de başkanlık pozisyonundan belediyelere ve yerel makamlara kadar hâkim olan siyasi yapıdır. Filipinler'de, bu siyasi sistem genellikle patron-müşteri ilişkisi olarak bilinir. Bu, en alt katın sayısız müşteriden ve en üst katın bir avuç patrondan oluştuğu piramit bir yapı oluşturan zengin patronlar (toprak ağaları) ve fakir müşteriler (köylüler) arasında var olan paternalistik, kişisel ve karşılıklı yarar sağlayan bağlardır (Curaming ve Claudio 2010).

Bu tür bir siyasi sistem, Filipinler'de sömürge öncesi dönemden önce bile hâkim olmuştur. Bununla birlikte, sömürgeciliğin ortaya çıkışı ile asalak oligarşilerin siyasete girmesine ve dolayısıyla Filipinler'de patrimonyal-oligark siyasi sisteminin doğuşuna daha fazla alan açılmıştır (a.g.e). 1945-1960 arasında kişisel rekabet ve hırslar Filipin siyasetini belirledi ve kayırmacılık, yoksulların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla örgütlenmelerinin temelini oluşturdu (Pobre ve Gonzales, 2017). Filipinler'de kamusal meseleler ile ilgilenen hiçbir siyasetçi yoktur; çünkü görevlerinde, kişisel ve ailevi menfaatlerini artırmak için bulunurlar (Magcamit, 2016).

Amerikan işgali sırasında politikacılar, bireysel servetleriyle meşgullerdi ve halkın refahından çok yandaşlarının çıkarlarını desteklemekle ilgileniyorlardı. Filipin ailesinin özgünlüğü, bölgesel ve dilsel bağların gücü, pek çok politikacının en yakın bağı tercih etmesine ve diğerlerini resimden çıkarmasına neden oldu (Serrano, 2001; Magcamit, 2016). 1960'ların sona ermesiyle oligarşilerin ve patronların üstünlüğü, zenginler ve yoksullar arasındaki uçurumu genişletti; yoksulların ülke kaynaklarından aldığı payın küçülmesine ve zenginlerin daha da zenginleşmesine neden oldu (Serrano, 2001). Halk, adaletsiz hükümet yönetiminin politik kurgusunun ve altüst oluşun giderek daha fazla farkına vardı ve günlük olaylar haline gelen gösteriler, protestolar ve grevler başlattı (Kerkvliet, 1991; Borass, 2001).

Marcos rejimi altında patrimonyalizm, son derece kişisel ve saltanatçı bir rejime kayarak ayırt edici bir görünüm aldı (a.g.e). Marcos, kendi tarzında bir patronaj sistemi geliştirmek için sıkıyönetim kanununu kullandı. Sonunda seçkin düşmanlarının güç ve zenginliklerini ele geçirdi ve onları yakın müttefiklerinden ve ailesinden oluşan kendi dostlarına aktardı (Borass, 2001). Öte yandan Estrada, patronaj sistemini, akrabalarını ve yakın arkadaşlarını kabine sekreterleri ve siyasi danışmanlar olarak atayarak genişletti. Kayırmacılık, Estrada rejiminin baskın özelliği oldu (Magcamit, 2016). Her iki rejimdeki bu kayırmalar ve yanlılık EDSA hareketlerinin gerçekleşmesinin sebepleri idi.

Sonuç olarak Toprak Reformcu, İsyancı ve Ayrılıkçı Hareket'in sürmekte olan devrimleri patron-müşteri ilişkisinin sonucu olarak gerçekleşti (Lejano, 2006). Kitleler ve seçkinler (İsyancı), köylüler ve toprak sahipleri (Toprak Reformcu) ve merkezi hükümet ve yerel belediyeler (Ayrılıkçı Hareket) arasındaki hoşnutsuzluk ve çirkin çatışma, yıllar geçmesine rağmen bu devrimlerin devam etmesine neden oldu (a.g.e). Dolayısıyla bu, Filipinler'in toplumsal hareketlerinin neden farklı sınıflar, statü grupları, hatta etnik gruplar arasında değil, farklı sosyo-ekonomik kökene sahip bireylerden oluşan fraksiyonlar arasında olduğunu açıklar (Kerkvliet, 1991).

2.5. FİLİPİN SINIF YAPISI VE KOMPOZİSYONU

2.5.1. “Seçkin Sınıf”

İspanyol sömürgeciliğinin girişi, Filipinler toplumsal hareketinde önemli bir rol oynayan sınıf statüsü ve ayrılığın uyararı haline gelen toplumdaki bir bölünmenin başlangıcını ateşledi. İspanyol sömürge yöneticileri (16. yüzyıl - 19. yüzyıl), bazı belirgin farklılıklarla etnik hiyerarşiye dayanarak Filipinleri İspanyollardan ayıran bir kast sistemi yarattı (Hierarchystructure, 2017). Kast sistemi, Filipin toplumunun sosyal sınıflarını, diğer sömürgeci güçlerin gelmesine değin Filipin'in toplumsal yapısını büyük ölçüde etkileyen 300 yıldan fazla bir süreyi tanımladı (a.g.e).

Toplumsal hiyerarşinin tepesinde *Peninsularlar* bulunur. İspanya'da doğan safkan İspanyollardır; hükümette en üst mevkii tutarlar (Arellano, 2006). Bu grup, hektarlarca toprağa sahiptir, bu nedenle en zengin ve güçlüler, bu toplumsal tabakaya

mensuptur. Hiyerarşide *Peninsularlar*'dan sonra *Insularlar* gelir (a.g.e). Onlar da kan bağı ile İspanyol'dur; bununla birlikte, Filipin'de doğmuşlardır ve çoğu zaman koloni topraklarında doğmuş oldukları için diğer İspanyollar tarafından ayrımcılığa uğrarlar ve alay konusu olurlar (Tagaloglang, 2002). Hükümet ve kilisede önemli pozisyonlara sahiptirler. Toplumsal hiyerarşide üçüncü sıradakiler, İspanyol terminolojisinde '*aydınlanmışları*' ifade eden *Ilustradolar* ya da politik seçkinler/seçkinlerdir (Xu, 2013). Bu sınıf, prestijli üniversitelerde eğitim görmüş ve İspanyol liberal ve Avrupalı milliyetçi fikirlere temas etmiş zengin Filipinlerden oluşmaktadır. İspanyol egemenliği altında seçkinler, kitlelere tanınmayan prestij veya kültürel sermayeden yararlandılar (Go, 1999). Bu hiyerarşik yapının en alt kısmında, *Principalia* - şehirlerdeki asil ve eğitilmiş sınıf; *Mestizos* - Avrupalı ya da Çinli yerli Filipinliler ve son olarak da *Indio* - en az hakka sahip olan ya da hiçbir hakka sahip olmayan büyük topraklardaki yoksul, eğitimsiz ve İspanyol sömürge sistemi için işçi olarak çalışan köylüler vardır (Arenas, 2017; Hierarchystructure, 2017).

Filipinlerdeki İspanyol egemenliğinin sona ermesiyle birlikte, *Peninsularlar* ve *Insularlar*'ın toplumsal etkisi de doruk noktasına ulaştı. Amerikalıların Filipinler'e gelişleri, *Ilustradolar*'ın toplumsal hiyerarşide yükselmeleri için çeşitli fırsatlar yarattı (Arenas, 2017). Amerikalıların gelmesinden önce bile, seçkinler toplumsal hiyerarşi içinde yüksek pozisyonlar işgal etmekteydiler ve sıradan Filipinlere tanınmayan çeşitli imtiyazlara sahiplerdi (Go, 1999). Amerikalıların seçimlere müdahil olması ve makam sahipliğini sadece seçkinlerle sınırlaması, seçkinlerin sosyo-ekonomik ayrıcalıklarını güçlendirmelerini ve çevrelerindeki insanlarla bir alışveriş başlatmak için servetlerini kullanmalarını mümkün kıldı (a.g.e). Birçoğu büyük toprak sahibi, diğerleri ise Amerikalıların onlara sunduğu bu fırsatı kullanan profesyoneller ve tüccarlardı.

Bu zaman boyunca Filipin sınıf yapısına, tüccarla toprak sahipleri, toprak ağalarıyla kiracılar, köylülerle köylüler arasında kişisel değiş tokuş yön verdi (Arellano, 2006). Zamanla, kişisel borç alınması ve verilmesi, kişinin statüsünün ve gücünün temelini oluşturdu (a.g.e). Üstelik Amerikalıların, Filipin toplumuna seçkinlerin hâkim olması fikri, "seçkin sınıf" olarak bilinen elitlerin ülkenin siyasi sistemi içerisinde var olması ve yayılması ile sonuçlandı (Go, 1999; Rodis, 2014). Bu

seçkin sınıf, halkın erişemeyeceği şeylere erişti ve örneğin toprak sahibinin kiracıya toprak, üretim araçları ve fon sağlaması gibi, karşılıklı değişimin kolaylaştırılmasına ön ayak oldu (Wurfel, 2012). Bu seçkinler, siyasi konumlarını toplumdaki ekonomik ve kültürel sermayelerini ve statülerini korumak ve halkın kendilerine bağımlı ve itaatkâr olmasını sağlamak için kullandılar (Go, 1999; Rodis, 2014; Slater, 2005). Bu, Filipin politik kültüründe siyasi hanedanların ya da 'ailelerin anarşilerinin' var olduğu fikrini ve Filipinlilerin neden sınıf, etnik köken, din veya ideolojiye değil, en fazla siyasal nüfuza sahip aileye oy vermeye eğilimli olduklarını açıklar (a.g.e). Rodis (2014) ayrıca, Filipin siyasal sistemindeki aile ya da klan egemenliği kısır döngüsünün, temsilci ve adayların temsil etme şansını engellediğini ortaya koydu. Dolayısıyla, Filipinler'in politik sistemi, patron-müşteri ilişkileri, yolsuzluk ve dolandırıcılık hâkimiyeti altındadır.

Rodis (2014) ayrıca şunu açıkladı:

'hanedanların üyeleri kamusal konuma ilişkin bir yetki sahibi olma eğilimi geliştirirken, sıradan Filipinliler bu düzenlemeyi kaçınılmaz kabul ederler ve bu, durumun değişmesini zorlaştırır'

Filipinliler tarafından yapılan bu tür siyasi düzenleme ve rıza, din ya da ırk temelinde olmayan bir sınıf yapısıyla sonuçlandı (Borass, 2001). Yukarıda belirtildiği gibi, Filipin toplum sözleşmesi sosyo-ekonomik statüye dayanmaktadır. Dolayısıyla bu, Filipinlerin çatışmacı siyasetinde neden etnik veya dini gerginliklerin hiçbir zaman şiddetlenmediğini ve kuvvetler ayrılığının varlığına rağmen patron-müşteri ilişkisinin Filipinlerin siyasi sistemine neden nüfuz etmeye devam ettiğini açıklıyor (Slater, 2005).

2.6. MARCOS SONRASI DÖNEM: DEVAM EDEN FİLİPİN DEVRİMLERİ

Marcos rejiminin devrilmesinden yaklaşık 40 yıl sonra bile hükümet, kökleri Marcos'un başkanlığından önceye dayanan bazı hareketlerle diyalog kurma ve bunları pasifize etme mücadelesi vermiştir. Devam eden Filipin devrimleri, kurulu bir hükümetin radikal yollarla değiştirilmesini değil, Filipin devletini son yıllarda enfekte eden ve yayılan çözülmemiş sorunlarıyla uzun süredir devam eden toplumsal hareketlerin sürekli çalışmasını temsil etmektedir (Cadiz, 2009). Sürmekte olan

devrimler, günümüze kadar belli bir süre boyunca var olan ve fikirlerini ortaya koymaya çalışan toplumsal hareketlerdir.

Daha önce de belirtildiği gibi Filipinler, farklı menfaatleri ve amaçları olan çeşitli toplumsal hareketlerden oluşmaktadır. Bu toplumsal hareketlerden bazıları hâlihazırda hedeflerine ulaşmışlardır; bununla birlikte, mücadelelerinin uzun süre devam etmesine rağmen taleplerini iletmek için hala büyük çaba sarf eden başka toplumsal hareketler de vardır.

2.6.1. Toprak Reformu Hareketi

Filipinler'in en tanınmış devam eden devrimlerden biri de toprak reformu hareketi ya da tarım reformu hareketidir. Toprağın hâlâ toplumsal statü anlamına geldiği ve servet ve gücü temsil ettiği Filipinler gibi bir ülkede köylü-toprak sahibi ilişkisi var olmaya devam etmekte ve toprak reformu, köylülüğün olduğu bölgelerde önemli siyasi ve toplumsal çatışmalar içermektedir (Franco ve Borass, 2010). Filipinler'deki tarım eylemleri, toprak mülkiyeti kavramını getiren ve özel mülk olan toprakları bireysel mülkiyetlerine alan İspanyol sömürge dönemine (1565-1898) kadar uzanan uzun bir harekettir (Arellano, 2006). Filipinler'deki tarım hareketinin geçmişi, toplumsal hareketliliğin yoğun bir döngüsü, devletin kayıtsızlığını ve hükümetin ataletini sarsıp ilgilerini tarım sorunlarına çekmek için bir çaba olarak nitelendirilmiştir (a.g.e).

Köylü-toprak sahibi, iktidarın çoğu zaman seçkin olan az sayıdaki kişide yoğunlaşması ve yoksulların, zengin *hacenderos* ve *hacenderas* (toprak sahipleri) topraklarında kiracı olarak hizmet etmesi fikrini desteklemektedir (Borass, 2001). Yoksullara, özellikle de köylü-toprak sahibi ilişkisi içinde bulunan kırsal yoksullara hükümetin hesap verme sorumluluğu hiçbir zaman olmadı, bu nedenle reform vaadi, her zaman yoğun toplumsal baskıyla ilişkili oldu. Tarım yasalarının bilim insanları tarafından açık uçlu bir süreç olarak tanımlanan çok karmaşık bir uygulanması vardır (Borass, 2001; Franco ve Borass, 2010). Yukarıda belirtildiği gibi, vatandaşların toprak reformu hareketine katılması her zaman direniş ve rıza, bağımsızlık ve üyelik, başarı ve başarısızlık döngüleri ile karakterize edilmiştir. Bu hareketin merkezi, daha

iyi kiracılık düzenlemeleri, daha yüksek ücretler, iyi yaşam koşulları, toprağın yeniden dağıtılması, ucuz krediler, düşük gübre fiyatları ve adil ürün fiyatı talebidir (Borass, 2001).

1970'lerde ve 1980'lerde, Filipinler'in siyasi manzarası, Filipin Komünist Partisi (CPP) liderliğindeki köylü ayaklanmasının olağanüstü bir şekilde büyümesiyle karakterize olmuştu. Bu süre zarfında, *Kilusang Magbubukid ng Pilipinas* (Filipin Köylü Hareketi) ya da KPP, Marcos'nun otoriter rejimine karşı başlıca legal köylü hareketi haline geldi ve ulusal düzeyde toprak reformunu için toprak yeniden dağıtılmasının başlıca eylemcisi oldu. (Borass, 2001). Hareketin ilk mücadele biçimi silahlıydı ve köylüler hareketin öncü ve temel güçleriydi. Marcos rejimi sırasında, köylülerin toprak konusundaki örgütlü talepleri, kendi toprak sahiplerinden gördükleri istismar ve sömürü için sadece bir tazminat oldu (a.g.e).

Aşağıdan gelen toplumsal baskı, Filipin devletini, toprak reformu hareketine 1997'de Kapsamlı Tarım Reform Programı (CARP) ile karşılık vermeye itti. Programın amacı, toprak sahibi olmayan çiftçilere toprak dağıtımını hızlandırmak, toprak konusundaki toplumsal adaleti sağlamaya çalışmak, altyapı tesislerine, pazarlama destek programına, kredi yardım programına ve teknik destek programlarına yardımcı olmaktı (Tarım Reformu Departmanı, 2013). 'Sahiplik' anlaşmasına bakılmaksızın, özel ve kamu tarım arazilerinin yeniden dağıtılması söz konusuydu. Bu programın zayıf noktası, ailelerinin büyük *haciendas* (tarıma elverişli topraklar) sahipleri olduğu, çoğunun seçkin *hacienderolar* ve *hacienderalar* olduğu politikacıların, CARP'ın uygulanmasını ertelemesiydi (Ocampo, 2014). Bunun yanı sıra hükümetin, yeni topraklarını destekleyecek araçları olmayan köylülere maddi destek sağlama konusunda başarısız olması, köylüler arasında hayal kırıklığı yarattı (a.g.e)). CARP başarısızlıkla sonuçlandı. Köylüler mali imkânlarının yetersizliği nedeniyle yeni kazandıkları toprakları eski toprak sahiplerine satmak zorunda kaldılar ve tekrar kiracı oldular (Franco ve Borass, 2010).

Bağımlı ilişkinin bitmeyen döngüsü ve CARP'nin başarısızlığı, köylüler arasında öfkeye neden oldu (Xu, 2013). 2014'te Malacanang Sarayı'nda yapılan grev ve gösteriler, toprakların köylülerin lehinde bir dağılımını talep etti; bununla birlikte,

eylemci köylüler içlerinde 11 çocuk ve 4 yaşının da olduğu 121 köylüye zarar veren, şiddet içeren davranışlar gösterdiler (Ocampo, 2014). Hareket, (ülkenin en büyük şeker plantasyonu Hacienda Luisita'nın sahibi olan) iki Aquinos -eski başkan Corazon Aquino (1986) ve eski başkan Noynoy Aquino (2010)- ailelerine ait toprakları yeniden dağıtma sözü verince geriledi; bununla birlikte, iki Aquino başkan da söz verdikleri toprak yeniden dağıtımını yönünde hiçbir şey yapmadı (a.g.e). Şimdiye kadar köylüler genellikle kolluk kuvvetleri tarafından taciz ve tehdit edildiler.

2.6.2. İsyan Hareketleri

Filipinlerin toplumsal hareketleri, hükümetten memnuniyetsizlik ve isyanların varlığıyla büyük oranda ilişkilidir. İsyan hareketleri, Filipin topraklarında hâlâ devam eden bir devrimdir. Filipinler'deki isyan hareketleri, kökenini işçi sendikaları ve köylü gruplarından alan toprak reformu hareketi ile yakından alakalıdır (Franco ve Borass, 2010; Global Society, 2017). Sayısız çiftçinin yaygın topraksızlığı sorunu ve toprak reformunun köylülerin sorunlarına çok sınırlı çözümler getirmesi, 1960'lar ve 1970'ler arasında Filipin Komünist Partisi (CPP), Yeni Halk Ordusu (NPA) ve Ulusal Demokratik Cephe (NDF) gibi isyancı hareketlerin kurulmasına yol açtı. CPP-NPA-NDF isyanı ya da Komünist ya da Sol isyan, İkinci Dünya Savaşı ve sıkıyönetim sonrasında popülerlik kazandı (Filipin Devrimi Web Merkezi, 2017). CPP, NPA ve NDF, *Katipunan* tarafından başlatılan "*bitmemiş devrim*"in devamı olarak yaratılan hareketlerdi (Arellano, 2006).

CPP-NPA-NDF isyanının ilk büyük olayı İlkdördün Fırtınası'ydı (1969). Fırtına, Marcos'un yeniden seçilmesine karşı bu gruplar tarafından organize edilen şiddet içeren gösteriler, protesto gösterileri ve mitingler dizisine işaret etmektedir (Agoncillo, 2013). Bu gösteriler aslında Marcos'un sıkıyönetim ilan etmesinin nedenlerinden biriydi (Curaming ve Claudio, 2010). 1972'de sıkıyönetimin ilanı, özellikle bu zamana kadar düşmanlıklar ve ordu tarafından uygulanan yaygın şiddet nedeniyle muhalefet gruplarına katılmak konusunda şüphe duyan kırdan ve kentten gençler arasında üyelik ve popülerite artışına yol açtı. Ayrıca, erken seçimin (1986) hileli sonuçları, CPP-NPA'nın, Filipinli köylü işçileri, çiftçileri ve emekçileri hedef

alan kitlesel işe alım işlemlerini hızlandırması için bir başka fırsat sundu (Fabe, 2010). Bu gruplar 1969-1972 yılları arasında, Çin'den özellikle NPA'ya gelen maddi destekler sayesinde faaliyetlerini sürdürdü (Cadiz, 2009; Fabe, 2010).

Bununla birlikte Çin'in, komünist rejimlerin çöküşünden sonra gruba verdiği desteğin sona ermesiyle, CPP-NPA-NDF isyanı da gerileyen eylemlerle sonuçlanan bir başarısızlığa uğradı (a.g.e). İsyanın gerilla savaş teknikleri, hükümet güçleri tarafından, Ramos yönetimi sırasında (1992-1998) hükümet ve isyancı gruplar arasındaki barış görüşmeleri ve diyalogların ardından yumuşatılmıştı. Bu isyana karşı topyekûn savaş ilan edilen Estrada ve Arroyo yönetimlerinde (1998-2010) barış görüşmeleri engellendi. Çin'in mali ve silah desteğinin geri çekilmesine rağmen isyan, devrimci vergiler, gasp, fidye amaçlı kaçırma ve grubun büyük destekçilerinden gelen özel fonlar yollarıyla ile yeniden alevlenmeyi başardı (Ocampo, 2014).

Mali desteklerin kesilmesine rağmen CPP-NPA-NDF, Katolik Kilisesi'nden, karşılığında isyana özellikle sıkıyönetim sırasında kapsamlı bir yardım ağı sağlanan büyük bir destek aldı (Hermida, 2015). 1969-2008 yılları arasında isyanla ilişkili toplam 43.000 ölüm kaydedildi (Agoncillo, 2013). Şu anda, Duterte başkanlığındaki yeni yönetim, hükümet ile CPP-NPA-NDF isyanı arasında tek taraflı bir ateşkes ilan etti. Bu deklarasyon gereğince, barış görüşmeleri hükümet ve bu sol gruplar arasında yeniden başladı (Guerrero, 2017).

2.6.3. Ayrılkçı Hareket

Filipinler'de devam eden diğer bir devrim, Moro İslam Kurtuluş Cephesi (MILF), Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MNLF) ve Ebû Sayyaf Grubu (ASG) örgütlerinin ayrılkçı hareketleridir. Devam eden diğer devrimlerde olduğu gibi, sömürgeciliğin ortaya çıkışı, aynı zamanda, özellikle güney kesiminde Müslüman çoğunluklu nüfusa sahip olan Mindanao Adası'ndaki Moro ihtilafını da başlattı (Agoncillo, 2013). İspanyolların sömürgeleştirmesinden önce, şimdi Filipinlerin güney kesimi olarak bilinen bölgenin büyük kısmı Moro Sultanlığı'nın bir parçasıydı (Rrayhanr, 2016). Filipinler gibi Hıristiyanlığın hâkim olduğu bir ülkede hala farklı

dini inançların baskın olduğu yerleşimler ve adalar bulunmakta. Filipin'in üç büyük adasına -Luzon ve Visayas sakinleri ağırlıklı olarak Hristiyan Katolik iken, Mindanao nüfusunun çoğunluğu Hristiyan Katoliktir- önemli miktarda Müslüman yerleşmiştir.

Moro ihtilafı, 1890'ların sonlarında Amerika'nın Filipinler'i ilhakı sırasında yoğunlaştı. İskân Politikasının sürekli uygulanması ve marjinalize edilmesi, Filipin hükümeti ve Müslüman isyancılar arasındaki siyasi gerginlik ve düşmanlıkları derinleştirdi (Tagaloglang, 2002). Moro isyanı, Moro halkının yabancı egemenliğine karşı uzun mücadele tarihindeki köklü bir harekettir (a.g.e). İskân Politikası Amerikalılar tarafından, Müslümanları pasifize etmek, sayıca onları aşmak ve iktidardaki Sultanlığı korkutmak amacıyla başlatıldı (Agoncillo, 2013). Bu politika kapsamında Luzon ve Visayas'lı Hristiyan Katolikler, Mindanao'daki Amerikalılar tarafından iskan edildi. Bu durum, Müslümanlarla Hristiyanlar arasında artan bir nefrete yol açtı ve Müslümanları ata topraklarından sürdü. Moro ihtilafının bir diğer kaynağı da, merkezi hükümetin Moroların çoğunun mutlak yoksulluk içinde yaşamaya devam etmesine göz yumarak, doğal kaynakların çıkarılmasını üstlenmesiydi (Militan Grupların Haritalaması, 2015; Rrayhanr, 2016).

Marcos rejimi sırasında Moro ihtilafı, Malezya'nın doğu adası Sabah'ın ıslah planı üzerine 60 Filipinli Müslüman komando katledildiğinde doruğuna ulaştı (Arellano, 2006). Katliama yanıt olarak Nur Misuari, 1970'lerde, gerilla savaş teknikleri kullanılan bir isyancı örgüt olan Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni (MNLF) kurdu (a.g.e). Tıpkı CPP ve NPA gibi, MNLF de görüş ayrılıklarının ortaya çıkmasından sonra iki ayrı fraksiyona (MNLF ve MILF) ayrıldı. MILF fraksiyonu Filipin'de İslami bir devlet kurmak isterken MNLF'nin amacı, hükümete ve Mindanao, Sulu ve Palawan'dan oluşan ayrı, bağımsız bir taraf oluşturma niyetlerine karşı direnişe odaklanmaktı (Agoncillo, 2013).

Filipin hükümeti ve MNLF 1976'da, 1990 yılında MNLF'nin Müslüman Mindanao Özerk Bölgesi (ARMM) kurmasının yolunu açan Müslüman egemenliğindeki 13 vilayete (Basilan, Sultan Kudarat, Sulu, Lanao del Norte, Tawi-Tawi, Lanao del Su, Zamboanga del Sur, Davao del Sur, Zamboanga del Norte,

Güney Cotabato, Kuzey Cotabato, Palawan, Maguindanao) özerklik verilmesini öngören Trablus Anlaşması'nı imzaladılar (Ocampo, 2014). Özerk bölgede Müslümanlar, İslam Şeriat yasalarını uygulayan kendi mahkemelerini, okullar, kolejler ve üniversitelerini kurma, kendi idari sistemlerine sahip olma, kendi ekonomik ve mali sistemlerine sahip olma, merkezi hükümette temsil edilme haklarına sahipti (Filipin Resmi Gazetesi, 1976). Bununla birlikte, ARMM'in yaratılmasının "başarısız bir deney" olduğu kanıtlanmıştır; grupları bir araya getirmek yerine MNLF'yi parçalayarak MILF ve ardından ASG'nin oluşumuna yol açılmıştır. Estrada yönetimi (1998-2001) sırasında merkezi hükümet, MILF'e karşı topyekûn bir savaş başlattı. O dönemdeki artan gerginlik, Müslümanları acilen Filipinler'den ayrılmaya ve bağımsız bir varlık yaratmaya sevk etti (Rrayhanrr, 2016).

ARMM deneyiminin başarısız olmasının ardından 2015 yılında, Aquino yönetimi altında merkezi hükümet ile MILF ve ASG arasında Bangsamoro üzerinde kapsamlı anlaşma (CAB) yapıldı (Guerrero, 2017). Anlaşma uyarınca İslamcı ayrılıkçılar silahlarını teslim etme ve düşmanlık göstermeme sözü verdiler (Goddard, 2012). Anlaşmanın temel eğilimi güç paylaşımı ve ARMM'nin geçmiş başarısızlığı nedeniyle özerkliğin yeniden tasarlanmasıydı. Bununla birlikte, ASG'nin radikal İslamcı grup ISIS ile bağlantısı olduğu iddiası, merkezi hükümet cephesinde şüphe ve güvensizlik yarattı (Villamor, 2017). ISIS'in dışarıdan desteği ile ASG yeniden silahlanmayı başardı ve şu anda merkezi hükümet ile güç paylaşımı olmaksızın tam bağımsız Bangsamoro (*Bangsa* ulus, *Moro* ise Müslüman anlamına gelmektedir) devletinin kurulmasını hızlandırmakta (Goddard, 2012; Villamor, 2017).

SONUÇ

Bu bölüm Filipinlerin, toplumsal hareketlerin yapılarını şekillendirmede önemli rol oynayan siyasi kültürüne ve tarihsel anlatılarına ışık tuttu. Modern Filipinler, ülkeyi farklı şekillerde istismar eden çeşitli sömürgeci işgallerden ödünç alınan kimliklerin ve kültürlerin bir araya toplanmasıdır. İşgalcilerin sömürgeci mirası, dünyanın en etkili hareketlerinden biri olan EDSA I hareketinin doğumuna

neden olan olayların gelişimine büyük katkıda bulundu. Sömürgecilik kalıntılarının, elit bir koalisyon tarafından domine edilen bir siyasi kültürün kurulmasının yolunu açtığı söylenebilir.

Bu politik seçkinlerin yabancı yöneticilerce yetiştirilmesi, patron-müşteri ilişkisinin politik pozisyonunu, kırılmalığa ve çatışmacı siyasete fırsat verecek şekilde derinleştirdi. Kitlenin devrimci olmayan niteliğine rağmen, bu ilişki bir şikâyet kaynağı haline geldi ve sıradan insanları toplanmak ve hayal kırıklıklarını özellikle hükümete göstermek için teşvik etti. Marcos rejimlerindeki deneyimler, çeşitli toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasının yolunu açtı. Marcos sonrası dönem, bu yeni toplumsal hareketlerin patlamasının, Filipin'i birçok açıdan etkileyen sonuçlar doğurduğuna tanık oldu.

Bir sonraki bölüm, Filipin toplumsal hareketleri üzerine, siyasi sonuçlara ve bu sonuçlara nasıl ulaşıldığına odaklanan ampirik verileri sunmayı amaçlıyor. Bu bölümün Filipin'in tarihsel ve siyasi kültürüne ilişkin anlatıları, toplanan verilerin sonucuna referanslar ve destekleyici ayrıntılar olarak hizmet edecektir. Bu bölüm ayrıca, küreselleşme çağı Filipin toplumsal hareketlerini kuramsallaştırmada araştırmacıya fayda sağlayabilecek tarihsel anlatılara dayalı görünür kanıtlar oluşturmaktadır. Bu bölümde sunulan kanıt niteliğindeki anlatılar, araştırmacı tarafından toplanacak kaynaklardan gelen kanıtların analizi ve sunumu için gerekli önemli değerlendirmelerin belirlenmesinde araştırmaya yardımcı olacaktır.

3. BÖLÜM

FİLİPİN TOPLUMSAL HAREKETİNİN AMPİRİK VERİLERİNİN META-SENTEZİ

Bu bölümde, izleyen araştırma sorularının ampirik çözümlenmeleri tartışılmış ve sunulmuştur: (1) Aşağıda belirtilen dönemlere ve kategorilere bakılarak uygulanan meta analiz yöntemi sonucunda, Filipin toplumsal hareketlerinin ortaya çıkardığı politik sonuçlar nelerdir?; (a) Ferdinand Marcos dönemi (1965-1986); (b) Marcos sonrası dönem (1986-2016) ve (c) Mindanao toplumsal hareket deneyimi (1965-2016). (2) Bu politik sonuçlara hangi yöntemler ya da mekanizmalar kullanılarak ulaşılmıştır? Bu bölümde ayrıca, veri kaynakları, veri toplama araçları, örneklem seçme tekniği ve çalışmada kullanılan istatistiksel araçlar sunulmuştur.

3.1. YÖNTEM

Çalışmanın nitel araştırması, karmaşık tanımları belirsizliğe yer vermeyecek biçimde açıklanan birincil nedenler, görüşler ve motivasyonların açık bir kavrayışını ortaya koymaktadır (Wyse, 2011). Niteliksel araştırmanın temel yararı, toplumsal hareketler gibi olgu ya da olayların belirli bir araştırma konusunda farklı sonuçlar üreten mekanizmalar yaratması üzerine karmaşık metinsel tanımlamalar sunma, düşüncelerin ve tartışmaların altında yatan eğilimleri ortaya çıkarma, araştırma sorununu derinlemesine inceleme ve öngöründen ziyade karmaşık tanımlayıcı sonuçlar sunma kabiliyetidir (Wyse, 2011; Hashemnezhad, 2015). Buna ek olarak, Cruzes ve Dyba (2011) nitel araştırma analizi, metin verilerinin ve birincil verilerin içeriğinin temaları veya kalıpları kodlama ve tanımlamaya yönelik sistematik sınıflandırma süreci aracılığıyla öznel yorumu için bir araştırma yöntemi olarak tanımlamışlardır. Bu öznel yorumlu kodlar, temalar veya metaforlar, sentez nitel yönteminin zayıf yönlerinden biri olarak göz önünde bulundurulmalıdır (a.g.e). Bununla birlikte, kod ve temaların tema kodlarken kaçınmak için, müdahaleci, kodlama sürecinde yer almasına çok önem verirler (Hashemnezhad,2011).

Bu yöntem, daha yüksek düzeyde yorumlamalar, yeni açıklayıcı çerçeveler ve yeni kavramlar sunmak, yeni teoriler veya sonuçlar üretmek için metin verisinden ve birincil araştırmalardan elde edilen ampirik bulgulardan '*yeni bir bütün*' (new whole) oluşturma fikrini temsil etmektedir (Cruzes ve Dyba, 2011). Bu yöntem uyarınca, metin verilerinden elde edilen ampirik bulgular ve birincil veriler, genelleştirilebilme açısından kısıtlı ve dardır (a.g.e). Dolayısıyla bu yöntem, metin verileri ya da birincil verilerdeki temel kavramları karşılaştırarak ve tercüme ederek bunları sınıflandırmayı önerir. Britten ve diğerleri (2002), metin verilerinin ve birincil verilerin içeriğinin '*ötesine geçme*' (going beyond) kavramının, bu yorumlara, sentezin anahtarı olan kavramsal bir yenilik sunduğunu ifade etmiştir.

Araştırma sentezinde en sık kullanılan yöntemlerden biri tematik sentezdir (Page ve Thomas, 2009; Cruzes ve Dyba 2011). Tematik sentez, verilerdeki modelleri (temaları) analiz eden, tanımlayan ve kategorize eden bir sentez araştırma yöntemidir. Veriler parçalara ayrılır ve ayrılmış parçalar yeni bir "bütün" oluşturmak için bir araya getirilir (a.g.e). Tek veriden parçaların toplanması, parçalarının toplamından daha iyi sonuç veren bir yenilik meydana getirir (Page ve Thomas, 2009). Tematik sentezin temel ilkesi, yaklaşımlar ve özellikleri, meta-etnografya⁸ ve gömülü teori (grounded-theory)⁹ ile paylaştığı, birleştirdiği ve uyarladığı ölçüde yöntemleri ayırt edici hale getiren 'devamlı karşılaştırma' ve karşılıklı tercüme üzerine kuruludur (a.g.e).

Yazarlar Thomas ve Hardens (2008) ve Staples ve Niazi (2007), tematik sentezin, genellikle birbirleriyle bir dereceye kadar örtüşen üç adımdan oluştuğunu ileri sürmüşlerdir: (1) Veriden elde edilen bulguların satır satır kodlanması ve ardından (2) tanımlayıcı temaların düzenlenmesi ve nihayetinde (3) bu tanımlayıcı temaların analitik temalar veya daha yüksek düzeyde yorumlarla açıklanması.

---

⁸ Meta-etnografi, eleştirel düşünmenin ve kavramsal analizin, içgörü, yaratıcılık ve sezgilerle aynı anda oluştuğu fikrini örnekleyen Meta-Sentez yöntemlerinden biridir. Bu metoda göre, yorum sırasında oluşan metaforlar ve benzetmeler yeni bilgi ve anlayış haline gelir. Meta-etnografi metodunun üç türü vardır. Metaforları, temaları ve kavramları tercüme etmenin yinelemeli bir işleminden sonra gelen karşılıktır (Escano, 2016).

⁹ Öte yandan, Gömülü teori (Grounded theory), birincil verileri için bir yorumlama yaklaşım kullanan veri analizi için endüktif ve teori kurma metodu olarak kullanılan metodudur (Escano, 2016).

Tanımlayıcı ve analitik temaların satır satır kodlama yoluyla geliştirilmesi, karşılıklı tercüme analizini başlatarak, meta-etnografiye özgü ayırt edici bir özellik olan kapsamlı kavramlar yaratır ve bu yaklaşım, temel teoriden uyarlanan 'sabit karşılaştırma' ile geliştirilmiştir (Staples ve Niazi, 2007). Bu, tematik sentezin neden meta-etnografi ve temel teori ile bazı özellikleri paylaştığını açıklar. Adımlar arasında tekrar beklenir. Analiz birimleri metin verisi ve birincil incelemelerdir (Page ve Thomas, 2009; Cruzes ve Dyba 2011).

Bu bilimsel araştırma için gerekli bilgiyi elde edebilmek için araştırmacı, problemin çözümü için uygun olan tüm ampirik kanıtları toplamak için tematik sentez yöntemini sistematik bir biçimde uygulamıştır. Ön yargılardan kaçınmak için özenle seçilmiş açık, sistematik yöntemleri kullanmış, daha sonra fikirler ve daha iyi karar vermenin temeli olarak güvenilir keşifler sunmuştur (Liberati ve ark., 2009).

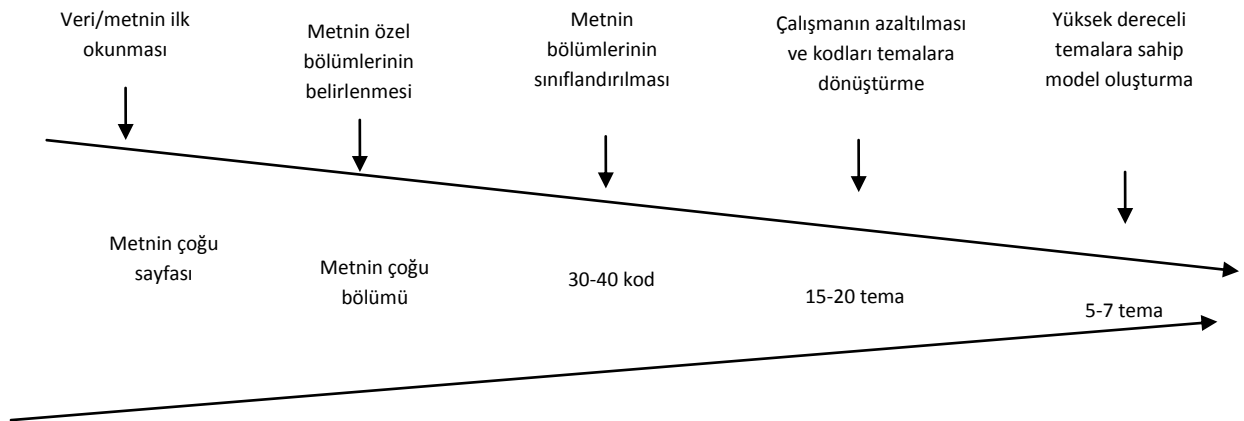
3.2. VERİ KAYNAĞI

Çalışma, veri tabanına katkıda bulunacak önemli bulgular elde etme amacıyla bu çalışma için potansiyel veri kaynakları, çevrimiçi kaynaklar, 'Filipin toplumsal hareketleri' konulu tezler, Ocak 1966 - Aralık 2016 tarihleri arasında yayınlanan ilgili dergilerdir. Bu çalışmada referans sayılmayanlar, gazetelerden ya da çevrimiçi yayınlardan edinilen yazılar, sunumlar, denemeler, konuşmalar, anketler, dergilerden görüşler, editöre mektupların yanı sıra resim, video, film veya diğer görsel medyalardır. "Filipin Toplumsal Hareketi" anahtar kelimesi şu veri tabanlarında araştırılmıştır ve bu çalışma için uygun kaynak oldukları ölçüde çevrimiçi yüklenen yayınlara başvurulmuştur: *Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies*, *SOAS Research Online*, *Interdisciplinary Journal*, *The Journal of International Social Research*, *Journal of Philippine Development*, *Journal of Peace Building and Development*, *Center for Southeast Asian Studies*, *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies*, *Google Akademik*, *Universities Open Access to Dissertation and Theses Full text*, *Academia.edu* ve *Google arama motoru*. Araştırmacı, çevrimiçi araştırma ile Filipin toplumsal hareketleri ile ilgili önemli literatürü veya makaleleri gözden kaçırabileceği için ilgili dergilerin ayrıca basılı

versiyonları üzerinde arama yapmıştır. Her içerik, başlık uygunluğu, kaynak bütünlüğü ve teorik referansa bakılarak aranmıştır. Araştırma için kullanılan anahtar terimler şunlardır: *Marcos dönemi sonrası Filipin Toplumsal Hareketi*, *Marcos dönemi Filipin Toplumsal Hareketi*, *Filipin Toplumsal Hareketi ve Mindanao*, *Filipin Toplumsal Hareketleri ve Sonuçları*, *Filipin Milliyetçiliği ve Toplumsal Hareket*, *Filipin Toplumsal Hareketleri ve Sivil Toplum*, *Filipin Bağımsızlık Hareketleri ve Filipin Toplumsal Hareketlerinin Sonuçları*. Tüm anahtar terimler, araştırma sorularına uygunluktan kaynaklandı. Her bir makalenin bu çalışma için faydasının temeli, araştırmacı tarafından, toplanan her makalenin özet, amaç, başlık ve sonucu üzerine tarama, okuma ve tarama işlemleri yapılarak oluşturulmuştur. Önyargı ve hataları önlemek ve toplanan literatürün güvenilirliğini sağlamak için lisansüstü öğrencileri (Filipinler'deki kamu politikalarını alanında araştırma yapanlar – Adrienne Dequina ve Jee Gica) çalışmanın bir bölümünü gözden geçirmiştir. Aynı zamanda, önyargıdan kaçınılması ve objektif olarak kodlanması için, onlar (Dequina ve Gica), müdahaleci olarak temaların kodlanmasında ve yorumlanmasında yer aldı. Bu nedenle, herhangi bir ihtilaf ve/veya belirsiz alanlar, müzakereler yoluyla çözülmüştür.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmada, Creswell (2007) ve Thomas ve Dyba (2011)'den uyarlanan çalışmaları model alan tematik sentez formunda sistematik incelemeyi kullanan nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Çalışma, Creswell (2007) tarafından geliştirilen, aşağıda gösterilen Tematik Sentez Süreci'ni izlemiştir.

Verileri Şekil 1. Creswell tarafından geliştirilen Tematik Sentez Süreci k, kaynak, özet, amaçlar) ve *bulgulara* (örneğin sonuçlar, davranışlar, eylemler, olgular, olaylar, alıntılar) (Cruzes ve Dyba, 2011) dayanmaktadır. Araştırmacı, toplanan metinleri ve birincil verileri incelemek için kullanılan tematik sentez sürecinin basit bir biçimini oluşturmuştur.

1. Adım: Kategorizasyon. Sınıflamanın en üst düzeyinde kaynaklar üç temaya odaklanarak sınıflandırılmıştır: Marcos Dönemi: Filipin toplumsal hareketleri (1965-1986); Marcos Sonrası: Filipin toplumsal hareketleri (1986'dan bugüne) ve Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri (1965'ten bugüne). Bu kategoriler, araştırma sorularına uygun ve etkin cevap verebilme düzeyine dayanarak seçildi. 1965-1986 yılları arasındaki dönem, Filipin tarihinde otoriter bir lider olan Ferdinand Marcos'un dönemi olarak bilinirdi. Otoriter bir lider veya diktatörlük hükümet iktidarın yoğunlaştığı ve anayasal sınırlamaları etkilemediği bir hükümet biçimidir (Krouse, 1982). Marcos zamanında meydana gelen olaylar (örneğin, sivilin özgürlüğüne baskı, senato ve kongrenin ertelenmesi, vb.) (Detaylı ayrıntılar 2. bölümde) açıkça görülmektedir. 1986'dan bu yana gelen ikinci kategori Filipinler'in tarihinde demokrasinin yeniden kurulması, sivil özgürlüklerin varlığı ve bir diktatör liderinin bulunmaması arasında belirgin olan demokrasinin egemenliği (Marcos sonrası dönemi) olarak kabul edilmektedir. Son kategori, (1965'ten günümüze) Mindanao deneyimi, hem Marcos'un dönemini hem de Marcos sonrası dönemi kapsıyor.

2. Adım: Sınıflandırma ve Etiketleme. Toplanmış belgeler türüne göre sınıflandırılmış ve etiketlenmiştir: Filipin toplumsal hareketleri ile ilgili dergiler; Filipin toplumsal hareketleri konulu araştırmalar ve Filipin toplumsal hareketleri konulu tezler.

3. Adım: Yöntem. Bu adım adım yöntemi, iki kategoriye ayrılmıştır: (1) *Uygun ve Öznel*, temanın içerik odağı hakkında doğrudan bir çıkarım veya yön ya da

anlatı beyanı anlamına gelir. (2) *Geçersiz ve Tanımlanabilir*, tema odağı hakkında dolaylı veya yetersiz bir açıklama veya anlatı anlamına gelir (Liberati ve ark., 2009).

4. Adım: Yayın Detayları. Yayın yaşı şu şekilde sınıflandırılmıştır: *Güncel* (Ocak 2006 - Aralık 2016) on bir yıl içinde; *Kabul edilebilir* (Ocak 1995- Aralık, 2005) güncelden önceki on yıl içerisinde; *Dikkate değer* (Ocak 1989 - Aralık 2004) kabul edilebilir yıllardan önce ve *Eski* (Ocak 1966 - Aralık 1988) dikkate değer olmakla birlikte, neyin arandığını doğrudan etkileyen.

5. Adım: Etki. Etki, baskı zaman ve yöntemin bileşimidir. Tema odağındaki ilgili konunun araştırılmasını içeren özel içerik vurgulanmıştır. *Güçlü* (yayın yaşı günceldir, güçlü tavsiye, araştırma sorusu ile ilgili güçlü kanıt ve yüksek kaliteli içerik) *Orta* (yayın yaşı kabul edilebilirdir, güçlü tavsiye, araştırma soruları ile ilgili orta derecede kaliteli kanıtlar ve orta kaliteli içerik); *Zayıf* (yayın yaşı dikkate değerdir, zayıf tavsiye, orta kalitede kanıt, orta kaliteli içerik) ve *Hiçbiri* (yayın yaşı eskidir, zayıf tavsiye, zayıf kalite kanıt ve orta kaliteli içerik) olarak kategorize edilmiştir.

6. Adım: İçerik Analizi. Bu bölüm, sentez için kullanılan makalelerin içerik, sunulan argümanlar ve bulguların üzerine odaklanmıştır.

7. Adım: Veri Kodlama. Kodlama, her makalede veya birincil verilerde aynı tanımlayıcı karakteristikleri gösteren bir veya daha fazla pasaj, kavram ve etiketi tanımlayan benzer verileri organize etme ve gruplandırma sürecidir (Cruzes ve Dyba, 2011). "*Akıl yürütme artı zımnı ve sezgisel algılarla sınıflandır*", temaları gruplandırırken hangi verilerin veya bölümlerin "aynı görünümde" ve "benzer görünümde" olduğunu belirlemek konusunda önemli bir niteliktir (Liberati ve ark. 2009:7). Kodlama stratejisi, metin parçaları belirinceye kadar verilerin detaylı bir şekilde satır satır gözden geçirildiği, ardından bir kod atandığı bir *tümevarımsal yaklaşım veya temel teori* kullanmıştır (Corbin, 2007:33). Araştırmacı, 'devamlı karşılaştırma' kullanarak, bir koddaki aynı kavramı, verilere uyacak şekilde düzenlemek için bir kod tanımlamayı gerçekleştirebilmiştir (a.g.e).

8. Adım: Kodların temalara dönüştürülmesi. Araştırmacı, çok sayıda kodu, temalar adı verilen birkaç analitik tanımlayıcı birime indirgemıştır. Kodlama, üretilecek daha fazla kod olmadığında veya tüm veriler doyurulduğu bir noktaya gelince durur.

9. Adım: Daha yüksek düzeydeki temaların inşası. Bu sürecin son adımı, çalışmanın bütününden gelen genel kavrayışla bireysel çalışmaların kanıtlarının karakterize edilmesi amacıyla kavramları, etiketleri ya da bölümleri birleştirerek, belirli temalardan tanımlayıcı daha yüksek düzeyde temaların oluşturulmasıdır.

3.4. VERİLERİN SUNUMU

Aşağıdaki tabloda, çevrimiçi veri tabanlarından edinilen ilgili dergilerin, araştırmaların, tezlerin sayısı ve içerik analizi, Marcos Dönemini kapsayacak şekilde en yeniden en eskiye sıralanmış olarak gösterilmektedir.

Tablo 2 – Marcos Dönemi: Erişilebilir ve İlgili Makale Sayısı

KAYNAKLAR	TARİH	ERİŞİLEBİLİR MAKALE SAYISI	İLGİLİ MAKALE SAYISI
Marcos Dönemi: Filipin toplumsal hareketleri konulu dergiler	Eylül 1965 –2016	7	3
Marcos Dönemi: Filipin toplumsal hareketleri konulu tezler	Eylül 1965 – 2016	3	-
Marcos Dönemi: Filipin toplumsal hareketleri konulu araştırmalar	Eylül 1965 – 2016	7	1
TOPLAM		17	4

Tablo 3 – Marcos Dönemi: İlgili Makalelerin Odaklanan İçeriği

Kategori	Yazar ve Tarih	Odaklanan İçerik	Etki
Marcos Dönemi: Filipin toplumsal hareketleri	Carl MONTAÑO ve Lynn GODKIN, 2010 (<i>Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi – Sıkıyönetim Döneminde Sezgi: Filipinler'de Kamu Politikası ve Tarım Reformu</i>)	Sıkıyönetim sırasında özellikle Güney'de mülkiyetle ilişkili şiddetten kaynaklanan siyasi baskı, 27. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi veya Tarım Reform Programı ilan edilerek toprakta çiftçi olarak çalışan ve yaşayanlar arasında toprak sahibinin ektiği veya kooperatif ekilen "tarım açısından tamamen uygulanabilir bir sosyal ve ekonomik durum" yaratılması amaçlanmıştır. Bununla birlikte, sistem dâhil olmak üzere ilkeler ve idari unsurlar sadece Marcos ve yakın müttefikleri tarafından kararlaştırılmıştır.	Güçlü
	Dan SLATER, 2005 (<i>Tez - Emretme Gücü: Güneydoğu Asya'da Çatışmacı Politika, Devlet İnşası ve Otoriter Süreklilik</i>)	Marcos'un yeniden seçilmesi, başta işçi aktivizmi olmak üzere öğrenci hareketleri, ayaklanmalar ve isyancı hareketlerin ortaya çıkması, CPP-NPA gibi kolektif eylemlerin radikalleşmesine neden olan krizlerin ortaya çıkması için bir katalizör görevi görmüştür. Toplumsal muhalefetin ve kentte yaşanan huzursuzluğun yükselişi üst sınıf, orta sınıf, kilise, devlet görevlileri ve ordu gibi farklı yaşam alanlarından bütün insanların katılımını teşvik eden geniş bir toplumsal güç bileşimine tanık olmuştur: Seçkin hükümeti deviren sınıflar arası bir koalisyon.	Orta
	Mina ROCES, 2004 (<i>Portal - Multidisipliner Uluslararası Çalışmalar Dergisi – Sıkıyönetim Filipin'inde Politik Aktivist ve Feminist Olarak Militan Rahibe</i>)	Sıkıyönetim deneyimi (temel hakların bastırılması, siyasi muhalefetin engellenmesi, illegal hareketlerin oluşumu) ve kadınların, özellikle de rahibelerin siyasi aktivizmi, onları radikal siyaset alanına çekmiş ve feminizmin kültürel yapısına meydan okumuştur. Politik faaliyetleri ve sıkıyönetim, Marcos döneminde kadınların feminist bilincinin evrimine ilham veren katalizörler niteliğinde olmuşlardır ve feminist bilinç, <i>Katolik Kilisesi tarafından kurumsallaştırılan manevi güçler ve feminizm hakkındaki uluslararası bakış açıları tarafından teşvik edilmiştir.</i>	Orta
	P.N. ABINALES, 1984 - (<i>Kasarinlan: Filipin Üçüncü Dünya Çalışmaları Dergisi - Sol ve Filipin Öğrenci Hareketi: Parti Siyaseti ve Sektörel Mücadeleler Üzerine Rassal Tarihsel Notlar</i>)	Marcos dönemi öğrenci ve gençlik hareketi, CPP-ML tarafından yürütülen devrimci hareketin direkleri ve organik parçaları haline gelmiştir. Öğrencilerin ve gençliğin bilinçlenme mekanizması eğitim (<i>kitleden öğrenme</i>) ve medya aracılığıyla gerçekleşmiştir. Öğrenciliğin manipülasyonu, radikal entelektüel ve kültürel hareketin doğumuna yol açmıştır.	Hiçbiri

Aşağıdaki tabloda (Tablo 4), Filipin toplumsal hareketleri kategorisi ile ilgili erişilebilir ve ilgili makale sayısı gösterilmektedir: Mindanao deneyimi ve kaynakların en güncelden eskilere doğru düzenlenmiş içerik analizi.

Tablo 4 – Mindanao Deneyimi: Erişilebilir ve İlgili Makale Sayısı

KAYNAKLAR	TARİH	ERİŞİLEBİLİR MAKALE SAYISI	İLGİLİ MAKALE SAYISI
Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri konulu dergiler	Eylül 1966 –2016	12	3
Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri konulu tezler	Eylül 1966 – 2016	7	1
Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri konulu araştırmalar	Eylül 1966 - 2016	5	2
TOPLAM		24	6

Tablo 5 – Mindanao Deneyimi: İlgili Makalelerin Odaklanan İçeriği

Kategori	Yazar ve Tarih	Odaklanan İçerik	Etki
Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri	Erika Mae Lorenzana DEL VILLAR, 2013 (<i>Tez - Toplumsal Hareket Taktiği Olarak Terör: Çoklu Kurumsal Politika Yaklaşımının Ebu Sayyaf Grubu Olayına Uygulanması</i>)	Mindanao'daki ayrılıkçı hareketlerden birini temsil eden Ebu Sayyaf Grubu (ASG), aşırı ve ayrılıkçı İslamcı gruplar tarafından kullanılan temel araçlar olan <i>şiddet ve terörist faaliyetlerle</i> bağımsız bir İslami devlet oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu araçların, özellikle gasp ve fidye amaçlı kaçırmanın kullanımı, var olan politikaya radikal bir şekilde meydan okumuş ve Mindanao ekonomisinin can damarı olarak işlev gören bir yeraltı "kulübe sanayii" haline gelmiştir. Bu faaliyetlerin baskınlığı sadece hükümet kurumlarını ve Mindanao'daki kolluk kuvvetlerini arttırmakla kalmamış, aynı zamanda yoğunlaştırmıştır.	Güçlü

Mark SNAKENBERG, 2011 (<i>Küçük Savaşlar Dergisi - Bangsamoro İsyanı: Uluslararası Bir Tarih</i>)	Eğitim reformlarını yürürlüğe koymak ve <i>entelektüel Müslüman gençleri yurtdışına göndermek</i> için Filipin hükümetinin çabaları, Müslüman ayrılıkçı hareketi tetiklemiş ve İslami idealleri Arap birliği ülkelerinin dışına ithal etmiştir. Bu hareketin varlığı, <i>şiddet çatısı altında</i> olan bir yerel hükümetinin ortaya çıkmasına yol açmıştır.	Güçlü
See-Hoon PEOW, 2009, (<i>Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi - Dini ve Etnik Kimlik Siyaseti, Güney Tayland ve Güney Filipinler Örneği</i>)	Tripoli Anlaşması'nın başarısızlığı, <i>savaş yoluyla</i> , kimlik ve toprak sorunlarını da içeren daha din odaklı mücadelelerin (MILF, MNLF ve ASG) başlamasına yol açmıştır. Manila hükümeti tarafından Müslümanların marjinalleştirilmesi, 'nispeten daha yoksul olan bölgesel azınlıkların, Hıristiyan göçmenlere sağlanan ayrıcalıklara karşı kızgınlık hissetmesine ve hükümetin Güney Filipinler'deki kimlik politikasına şüpheyle yaklaşmasına' neden olmuştur.	Güçlü
Virgiemarie A. SALAZAR, 2009 (<i>Araştırma - Moro Kimliği ve Mindanao'da Ayrılıkçı Hareketin Yükselişi</i>)	Müslüman ayrılıkçı hareketin ortaya çıkışı Morolar arasında yeni bir devrimci bilincin doğuşunu işaret etmiştir. Müslümanlar arasında yeni bir bilincin uyanışı, son derece politikleşmiş bir Moro kimliğinin oluşuma yol açmıştır. <i>Silahlı ayrılıkçı hareket</i> , özellikle Orta Mindanao'da birçok alanda fiili bir siyasi otorite haline gelmiştir.	Güçlü
Rıza G. BUENDIA, 2007 (<i>Araştırma - Filipinler'de Kimlik Politikası ve Moro Ayrılıkçılığı</i>)	Önceki hareketlerin başarısızlıklarının nedeni, yalnızca hükümetin ayrımcı tavrı/politikaları değil, aynı zamanda Müslüman liderlerin Manila siyasi-ekonomik seçkinlerle "işbirliği" yapmasıdır. Bangsamoro hareketi, İslam idealleri üzerine kurulu, tepkisel bir milliyetçiliğin ifadesidir. Müslüman kimliğinin etnikleşmesi, <i>liderlerin menfaatleri ve seçkinler tarafından önemli ölçüde teşvik edilen bilgilerin iletilmesinden oldukça etkilenir</i> . Dolayısıyla hareket, belirli olmayan, manipülasyona ve şekillendirmeye açık olan siyasi yapıların ürünü olan bir kimlik oluşturmuştur.	Güçlü
Rizal G. BUENDIA, 2005 (<i>Asya Siyaset Bilimi Dergisi - Filipinler'de Devlet-Moro Silahlı Çatışması Çözümlememiş Ulusal Sorun ya da Yönetim Sorunu?</i>)	Devletlerin merkeziyetçilik ve ayrımcılığının, adaletsizliğin, politik ve iktisadi gelişmeye yabancılaşmanın tetiklediği ayrılıkçı hareketlerin (MILF, MNLF ve ASG) <i>sürmekte olan silahlı mücadeleleri</i> , Müslüman kimliğinin etnikleşmesini teşvik eden Müslümanlık bilincinin -kendi kaderini tayin ve bağımsızlık için savaş- uyarılmasına neden olmuştur.	Orta

Aşağıdaki tablo (Tablo 6), Marcos sonrası döneme ait kaynakları göstermektedir: En güncelden en eskiye göre sıralanmış olan Filipin toplumsal hareketleri ve ilgili makalelerin içerik analizi.

Tablo 6 – Marcos Sonrası Dönem: Erişilebilir ve İlgili Makale Sayısı

KAYNAKLAR	TARİH	ERİŞİLEBİLİR MAKALELERİN SAYISI	İLGİLİ MAKALELERİN SAYISI
Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri konulu dergiler	Şubat 1986 – 2016	25	7
Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri konulu tezler	Şubat 1986 – 2016	15	5
Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri konulu araştırmalar	Şubat 1986 - 2016	4	1
TOPLAM		44	13

Tablo 7 – Marcos Sonrası Dönem: İlgili Makalelerin Odaklanan İçeriği

Kategori	Yazar ve Tarih	Odaklanan İçerik	Etki
Marcos Sonrası Dönem: Filipin Toplumsal Hareketleri	Lester Edwin J. RUIZ, 2007 (<i>Asya Hıristiyan İnceleme Dergisi</i> - Güneydoğu Asya'da Milliyetçilik: Mücadelenin Haritası Üzerine Bir Deneme)	Güneydoğu Asya'da, özellikle de Filipinler'de milliyetçilik mücadelesinin, çoğunlukla tarım/köylü hareketine odaklanan komünist ve sosyalist mücadelelere eklemlendiği görülmektedir. Bu çağdaş hareketler, milliyetçilik çelişkisini ve ulusal devletin düzenlenişini büyük ölçüde etkilemiştir.	Güçlü

Ryan Anthony LEANO, 2014 (<i>Tez: Vatandaş Olarak Sanatçı: Ulusal Demokratik Harekette Ulaşırız Kültürel Çalışmalar</i>)	Milli Demokratik Hareket (NDM) ve Kültürel Çalışma (CW)'nin popüler eğitim haline gelmesi, marjinalize olmuş toplulukların siyasal bilince ulaşmasını sağlamış ve insanların ilgilerini toplumsal meselelere yönlendirmiştir. Marcos dönemine kadar bu hareketler radikalleştirilmiştir, hükümetin katılımı ve bağlanımındaki muazzam değişiklikler ile NDM ve CW <i>devrimci silahlı mücadeleden ayrılmış ve halkların örgütlenmesini savunmak için mücadele etmiştir.</i>	Güçlü
Somchai PHATHARATHANAN UNTH, 2011 (<i>Asya Araştırmaları Dergisi - Toplumsal Hareket ve Demokrasi: Filipinler ve Tayland'dan Deneyimler</i>)	Marcos sonrası rejim (yeniden demokratikleşme), <i>toplumsal hareket ile elit kesim arasında farklı tarzda bir ilişki üreten 'yeni aktör, yeni çıkarlar ve yeni politik hareket kanalları'nın ortaya çıkışına tanık olmuştur</i> – farklı tarzda politik ortaklıklar oluşturulmuştur. Yeni koalisyon, radikal toplumsal hareketleri geri çekmiş ve toplumsal aktivistlerin ve hükümetin "kesişimi" olan ılımlı toplumsal hareketi karşılamıştır.	Güçlü
Reynaldo R. TY, 2011 (<i>Tez - İnsan Hakları, Çatışma Dönüşümü ve Barış İnşası: Devlet, STK'lar, Toplumsal Hareketler ve Sivil Toplum - Güç Mücadelesi, Sosyal Adalet ve Toplumsal Değişim</i>)	<i>Popüler eğitim (STK'lar, Toplumsal Hareketler ve Sivil Toplum) silahlı baskı ile bağı koparmış ve daha az radikalleşmiş hareketler geliştirmiştir.</i> Popüler eğitim, kamu politikasını ve toplumsal değişimi etkileyen zengin tecrübelerin arka planını, bilinçlenmeyi, bir barış dönüşümünü destekleyen siyasi bilgiyi artırmıştır.	Güçlü
Eva-Lotta E., 2010 (<i>Güncel Güneydoğu Asya İlişkileri Dergisi - Filipinler'de 'Kamuoyu' Politikası</i>)	Post-otoriter dönem ve EDSA Devriminin başlaması, resmi demokratik kurumların ve uygulamaların restorasyonu anlamına gelmiştir. 'Filipin siyasetinde ve toplumda <i>kamuoyunun toplumsal bir olgu olarak yükselişi, seçmen hareketini sağlama konusunda tekrar eden bir çabaya tanık olmuştur.</i> <i>Kamuoyunun politik bir söylem olarak düzenli dolaşımı, önceden tasarlanmış sonuçlar üreten anket havuzu oluşturma kurumunun işaretini vermiştir.</i>	Güçlü
Lennart NIEMALÄ, 2009 (<i>Tez – Yürü! Filipinler'de Başarılı Bir Tarım Reformu Kampanyasının Oluşturulması</i>)	<i>Suminaos'un 'yürüyüş' ile çerçevlendirdiği toprak reformu için başarılı bir kampanya, diğer çiftçilere, kendi yerel sorunlarını gündeme getirmek için kendi yürüyüşlerini düzenlemeleri konusunda ilham kaynağı olmuştur.</i> Suminaos'un toprak reformu için mücadelesi, CARP'nin başarılı bir şekilde uygulanmasında bir simge haline gelmiş ve barışçıl bir protesto biçimi olarak 'yürümenin' kavranmasına ve meşrulaşmasına ve Katolik Kilisesi'nin imgesini yoksullar için kilise olarak değiştirmesine yol açmıştır.	Güçlü

Aziz CHOUDRY, 2014 (<i>Eğitimde Sömürge Sonrası Yönü Dergisi - Eğitim ve Toplumsal Hareket Mobilizasyonu İçin Aktivist Araştırmalar</i>)	Filipinler, Güney Afrika, Kanada ve Birleşik Krallık'ta Toplumsal Hareket ve Siyasi Aktivizm, yalnızca sosyal ve politik değişim mücadelelerinin önemli bir alanını değil, aynı zamanda koşullar ve mücadele deneyimlerinden yararlanarak bilinç düzeyini yükselten önemli bir öğrenme ve bilgi alanını - "eğitici bir süreç" - yaratmıştır.	Güçlü
Anne HARRIS, 2006 (<i>Kasarinlan: Filipin Üçüncü Dünya Çalışmaları Dergisi - Mücadelenin İlahiyatı: Çağdaş Filipin Tarihindeki Yerinin Tanınması</i>)	Mevcut baskıcı yapının ve komünist güçlerle olan ilişkinin yansıması, <i>Kilise liderlerinin iki kişiye dönüşmesine sebep olmuştur - bir organizasyonda yasal olarak çalışan ve yeraltı faaliyetleri yapan (eski dindar-yeni devrimci)</i> . Oluşturulan yeni kimlik, manevi krizler - adalet adına bir eylem deneyimini onaylamıştır. Marcos döneminden sonra aktivistler hükümete katılmış ve bazı bakanlıkların parçası haline gelmişlerdir.	Güçlü
Arturo SANTA CRUZ, 2004 (<i>Portal - Multidisipliner Uluslararası Çalışmalar Dergisi - Ulus Aşırı Savunma Ağının Ortaya Çıkışı: Filipinler, Şili, Nikaragua ve Meksika'da Uluslararası Seçim Gözlemi</i>)	1986 Filipin seçim süreci, en etkili ve geniş çapta harekete geçirilen seçim gözlemi olarak ünlenmiştir. NAMFREL – hareketin gücü, seçimden zaferle çıkan muhalefet adayı Corazon Aquino, <i>çoğunluğunu profesyoneller ve işbirliği içindeki çalışanların oluşturduğu gönüllü kalabalıklar yönünden imtiyaz sahibiydi</i> . Bu deneyim, vatandaşın seçim sürecinde bir güç olarak güvenilirliğini ve yaygın tanınmasını tesis etmiştir.	Orta
Rebecca L. AUSTIN, 2003 (<i>Tez - Çevre Hareketi ve Palawan Adası, Filipinler, Kıyı Sınır Bölgesinde Balıkçı Katılımı</i>)	Filipinler'deki doğal kaynakların tükenmesi doğrudan siyasi yolsuzluk ve kötü ekonomi politikalarına bağlıdır, bu durumdan ötürü Filipinler'deki çevre hareketi, özellikle Marcos döneminde katlanarak büyümüştür. Marcos sonrası dönemde çevre hareketleri, politika üretme, uygulama ve hatta hükümet tarafından toplumsal adalet ve çevre konularına ilişkin kanun tasarıları hazırlanırken fikir verme süreçlerine çok fazla katkıda bulunan, hükümetle işbirliği içinde olan bir tarza evrilmiştir. <i>Çevresel hareketin donör tarafından yönlendirilen doğası, bu hareketlere siyasi müdahale cesareti sağlamıştır</i> .	Orta
Paul D. HUTCHCROFT, 2003 (<i>Doğu Asya Araştırmaları Dergisi - Güçlü Talepler ve Zayıf Kurum: Filipinler'de Demokratik Eksikliğin Kökenleri ve Evrimi</i>)	Marcos sonrası dönem, siyasi kurumların patronaj şiddeti, tanımlanmamış ve zayıf siyasi partiler ve zayıf kurumsallaşma ile karakterize edilmiştir. Bu dönemde ayrıca <i>çeşitli alanlarda STK'ların ve toplumsal hareketlerin doğduğu görülmüştür</i> . Bu hareketler, 'seçim sisteminin kırılganlığını ve popülist itirazlara anayasal engellenmenin ortadan kaldırıldığını' göstermiştir.	Orta
William Dale STEPHENS, 1990 (<i>Tez</i>)	Köylüler arasındaki artan hoşnutsuzluk ve hükümetin tarım reformunu uygulama	Zayıf

	- Filipinler'de Toplumsal Protestonun Kökenleri ve ABD- F.C. İlişkileri Üzerindeki Etkileri)	konusundaki başarısızlığı, radikal siyasi hareketlerin ve isyanların ortaya çıkmasına uygun bir ortam yaratmıştır. Bununla birlikte, toprak sahibi seçkinlerin politik gücü, toprakların yeniden dağıtımını imkânsız hale getirmiş, elitlerle kitleler arasındaki uzlaşmazlık pekiştirilmiştir.	
	Rommel CURAMING & Lisandro CLAUDIO, 2010 (<i>Araştırma- Asya Araştırma Enstitüsü - EDSA "Halkın Gücü"nün (1986) Tarihselleştirilmiş (Yeniden) Değerlendirmesi</i>)	Sıkıyönetim hakkındaki tarihsel perspektifli okumalar, olayların karmaşıklığını ortaya koymuş ve araştırmanın odağını kilise ve orduya kaydırmıştır. EDSA, yalnızca politik ve ekonomik yapı ile analiz edilemez çünkü bu perspektif, çeşitli gruplar tarafından gerçekleştirilen çeşitli olayların etkisini önemsizleştirir.	Güçlü

Aşağıdaki tablo (Tablo 8), analizde dahil tanınmış kategorilerine (Marcos dönemi: Filipin toplumsal hareketleri; Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri; Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri) ait toplam kaynakları (dergi, araştırma ve tez) göstermektedir: (Tüm referans seçilmesi yöntemi Ekine bakınız.)

Tablo 8 – Analizde Topam Kullanıldığı İlgili Makaleler

KATEGORI	Marcos dönemi: Filipin toplumsal hareketleri	Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri	Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri	TOPLAM
Dergiler	3	3	7	13
Araştırmalar	-	1	1	2
Tezler	1	2	5	8
TOPLAM				23

Tablo 9, tanımlanan ilgili makalelerin satır satır kodlanmasından elde edilen sonucu ve temaların sırasını, verilerin sentezinin sonucu olan temel analitik temalara kadar gösterir.

Tablo 9 – Tanımlanan İlgili Makalelerin Kodlanması

Kategori	Birinci Tema	İkinci Tema	Üçüncü Tema	Temel Analitik Temal
Marcos dönemi: Filipin toplumsal hareketleri		Politik Baskı		Tarım Reformu
	Kitle ve medyadan öğrenme	Toplumsal Güçler		Radikalleşme
		Kilisenin Manevi Gücü		
		Uluslararası bakış açılarıyla temas		
Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri		Şiddet ve terörist saldırı	Kötüleşen devlet kurumları	Müslümanların devrimci bilinci
		Bilgi iletimi		“İslamizasyon”/ Müslüman kimliğinin siyasallaştırılması
	Entelektüel Müslümanları yurt dışına gönderme	Mindanao’da yerel otoritenin ortaya çıkışı	Müslüman kimliğinin politik inşası	
			Din odaklı hareketler Müslümanlık bilincinin uyanması	
Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri	Devrimci toplumsal hareketlerden ılımlı toplumsal hareketlere geçiş Donor-yönlendiricili	Popüler eğitim	Yeni aktörlerin, yeni fikirlerin, yeni kanalların ortaya çıkışı	Siyasetin aşağıdan yeniden yapılandırılması
	Gönüllü kalabalıklar		Politik bilincin uyanması	Siyasetin moralizasyonu
		Kilise liderlerinin çift kişiliği	Yurttaşlık gücünün güvenilirliği ve tanınması	
		Çerçeve olarak ‘yürüyüş’	Kilisenin dönüşen imajı	
		Seçmen mobilizasyonu	Kamuoyunun doğuşu	Demokratik başlangıç

3.5. SENTEZ

Temaların tanımlanan temel öncül yapıları içinden (siyasi sonuçlara ve mekanizmalara dayalı olarak), araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanan ilgili bütün makaleler (toplamda 23), tanımlanmış üç tema odağı (*Marcos dönemi: Filipin toplumsal hareketleri, Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri ve Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri*) çerçevesinde niteliksel senteze dâhil edilmiştir. Yirmi üç makale birer birer okunmuş, belirgin etiketler, kavramlar ve metin bölümleri içerik analizinde yazılı olarak kaydedilmiştir. Makaleleri kodlama süreci, yeni kodlar geliştirilene kadar kodların rafine edilmesini sağlamak ve tekrardan kaçınmak için yinelemeli bir usulde gerçekleştirilmiştir. Her makalede, niteliksel sentezle alakalı metinler, kavramlar, indeksler ve kategoriler kodlanmıştır. Tanımlanan kodlar betimleyici temalar olarak geliştirilmiştir. Oluşturulan her bir betimleyici temanın ilişki ve yapıları, analitik temaların veya daha yüksek düzeyde temalarının ortaya çıkış yolunu açacak şekilde incelenmiştir. (Kodlama Ekine bakınız.)

3.6. TARTIŞMA

Çalışma, ampirik kanıtların kapsamlı bir analizine dayanarak, Marcos döneminden (1965) bugüne kadar Filipin toplumsal hareketlerinin şu sonuçları verdiğini bulmuştur:

Tablo 10 – Odaklanan Tema, Siyasi Sonuçlar ve Mekanizler

Odaklanan Tema	Siyasi Sonuçlar	Mekanizmalar
Marcos Dönemi	1. Tarım Reformunun uygulanması 2. Radikalleşme	Radikalleşme
Marcos Sonrası Dönem	1. Siyasetin moralizasyonu 2. Siyasetin aşağıdan yeniden yapılandırılması	EDSA Hareketi sırasında demokratik geçiş

Mindanao Deneyimi	1. İslamizasyon / Müslüman kimliğinin siyasallaştırılması 2.Devrimci bilinç	İslamizasyon / Müslüman kimliğinin siyasallaştırılması
-------------------	--	--

Tema odağının tanımlanan her kategorisi, son on yılda ülkenin iç dinamikleri ve iç meselelerini etkileyen toplumsal hareketlerin temel siyasi sonuçlarını vermektedir. Bu alt bölüm, tema odağındaki her bir kategorinin temel siyasi sonuçları ve mekanizmalarını detaylı olarak tartışmayı ve Filipinler'deki toplumsal hareketlerin neden bu sonuçlara sahip olduğuna ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu bölüm üç kısma ayrılmıştır: Marcos dönemi: Filipin toplumsal hareketleri; Mindanao deneyimi: Filipin toplumsal hareketleri ve Marcos sonrası dönem: Filipin toplumsal hareketleri.

3.6.1. Marcos Dönemi: Filipin Toplumsal Hareketleri

Çalışma başlığından da görüldüğü üzere bu tezin temel bir tartışması, Marcos rejiminden sonra toplumsal hareketlerin siyasal sonuçları ve bu sonuçlara nasıl ulaşıldığıdır; Marcos yönetiminde, beklenmedik şekilde kolektif toplanmaya yol açan fazla sayıda olay meydana geldiği için bu konuya eğilmek oldukça önemlidir. Filipinler'de toplumsal hareketlerin güncel siyasi sonuçlarını anlamak için Marcos'un tarihsel mirasının değerini kavramak gerekmektedir. Bu dönemde toplumsal hareketlerin siyasi sonuçları, yalnızca ülkenin siyasi kurumlarını değil, gelecekteki hareketleri de büyük oranda şekillendirmiş ve etkilemiştir. Sentez temelinde, Marcos döneminde Filipin toplumsal hareketleri iki çok önemli siyasi çıktı üretmiştir: (1) tarım reformunun ortaya çıkışı ve (2) radikalleşme. Bu çalışma, siyasi sonuçlardan biri ve tarım reformunun uygulanmasını mümkün kılan mekanizma olan 'radikalleşme'yi incelemiştir.

3.6.1.1. Filipinler'in Tarımsal Yapısı

Filipinler'in tarım hareketini tam olarak kavramak için, ülkenin tarımsal yapısına ve bunun ayaklanma ve protestoya nasıl yol açtığına bakmak son derece önemlidir. Bu bölümde, Filipinler'in üç büyük adasının tarımsal yapısına kısaca değiniriz: Luzon, Visayas ve Mindanao.

Filipinlerin pirinç başkenti olan Luzon'da mülk sahipliği veya toprak ağaları ile kiracılar arasındaki ürün paylaşım biçimi, 19. yüzyılın başlarında ortaya çıkmış ve günümüze kadar sürmüştür (Carranza, 2015). Kıyı Luzon'da toprak sahibi-kiracı ilişkisi oldukça paternalistik olarak nitelendirilirken, toprak idaresinin çiftlik yöneticisi tarafından yapıldığı ve dolayısıyla katı kurumsal ilişkilerin bulunduğu Merkez Luzon'daki toprak sahibi-kiracı ilişkisi daha az paternalistiktir (Kasuya, 1995). Bu yüzden, Merkez Luzon çok sayıda köylü isyanı deneyimlemiştir. Bununla birlikte Visayas Adaları'nın tarımsal yapısı Luzon'un tarımsal yapısından farklıdır. 1900'lü yılların başında artan şeker talebi ile Negros Occidental'ın pirinç üretiminden şeker ürünleri üretimine dönmesinden de anlaşılacağı üzere, adanın önemli miktarda arazisi büyük ölçekli şeker plantasyonu haline gelmiştir (Carranza, 2015). Mindanao örneğinde, adanın tarımsal yapısı farklı bir hikâyeye sahiptir. Adanın zengin yağışları ve toprak bolluğu, uluslararası şirketlerde meyve ekimi yapılması beklentisini doğurmuştur (a.g.e). Luzon ve Visayas'ın aksine, Mindanao'daki Filipinlilere, Hıristiyan Filipinlerin kitlesel olarak Müslüman ata topraklarına taşınmasının, iki taraf arasındaki çatışmaları tırmandırması nedeniyle kamusal toprakların sınırına yerleşme özgürlüğü verilmiştir (Kasuya, 1995; Jacobs, 2010).

Filipinler'de, özellikle Orta Luzon'da ve Visayalarda toprak tapulama ve toprak sahipliğinin gelişimi, köylülerle Filipinli seçkinlerin politik ve ekonomik güçleri arasında derin bir uçurum ve dolayısıyla Filipinliler arasında eşit olmayan güç ilişkileri duygusu yaratmış ve köylülerin yalnızca toprak ağalarına değil, hükümete karşı da şikâyetlerini ve hayal kırıklıklarını artırmıştır (Kasuya, 1995; Carranza, 2015).

3.6.1.2. Tarım Reformu ve Komünist Etkinin Sahneye Çıkışı

Siyasi ve ekonomik gücün toprak sahibi ile köylüler arasındaki eşitsiz dağılımına tepki olarak özellikle Orta Luzon ve Visayas - Samar, Negro Occidental ve Bicol'da çok sayıda köylü ayaklanması gerçekleşti (Riedinger,1995). Ayaklanmanın gövdesi ilk kez, sonunda toprak yeniden dağıtımına evrilecek olan kiracılık reformları üzerine kuruldu (Kasuya, 1995; Riedinger, 1995; Fuwa, 2003). 1960'ların sonlarında, ülkenin kötüye giden sosyoekonomik koşullarına ve özellikle

köylüler arasında halkın artan sıkıntılarına tepki olarak, köylülük hareketi bayrağı altında çeşitli toplumsal hareketler ortaya çıkmaya başladı. Tarım reformu taleplerinin bağımsız bir çaba olarak görülemeyeceği dikkate değerdir; bununla birlikte, köylülerin böyle bir sonuca ulaşabilmelerinin dinamikleri, o dönemde topluluğun önemli bir bölümünü oluşturan komünist gruplar tarafından yönlendirilmiştir (Fuwa, 2003).

Milliyetçilik çağrısı ve emperyalizme karşı mücadele, CPP/NPA (komünist gruplar) entelektüellerinin uyanışında ve ilerleyişinde rol aldı. Bununla birlikte, CPP/NPA'nın odağını kırsala, tarımsal mücadeleler ve toprak reformu huzursuzluklarına çeviren, Mao'nun yazıları ile birlikte 1950'lerdeki Çin Devrimi deneyimleriydi (Riedinger, 1995).

Toprak mülkiyeti ile ilgili şikâyetler CPP/NPA grubu için köylü desteğinin kalbi oldu (Jacobs, 2010). Köylülerin toprak mücadelesi ve tarım reformu meseleleri, grubun önde gelen doktrin ve ilkeleri haline geldi. Bu konular CPP/NPA'nın, kırsaldaki insanları, kendi davaları adına harekete katılmaya ve savaşmaya çağırması için zemin oluşturdu (a.g.e). Yabancı şirketlerin topraklara el koymasından hoşnut olmayan köylüler, özellikle 1970'lerde Mindanao'da ve 1960'larda Negro Occidental'da CPP/NPA devrimci hareketine ilgi gösterdi (Fuwa, 2013). Topraksızlara toprak sözü, köylüleri CPP/NPA'ya katılmaya ve toprak sahipleri ve tefecilere karşı pazarlık güçlerini artırmak için önemli bir kanal olan isyan hareketlerine başvurmaya itti (a.g.e). Ülkenin sınır bölgeleri -Bicol, Samar, Cordillera bölgeleri ve Kuzey Mindanao- nispeten yalıtılmış olduklarından, devrimci örgütlenme için elverişli hale geldiler (Riedinger, 1995).

Tarım Devrimi, CPP/NPA'nın illegal devrim programının merkezi söylemi haline geldi. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Filipin tarım yapısındaki feodal ve emperyalist bürokratik sistemi kaldırarak toprak ve "*kırsalda topraksızlık ve baskının yapısında bir değişim*" vaadiyle köylüleri devrimin bir parçası olma konusunda cezbetti (Carranza, 2015:7). CPP/NPA'nın Tarımsal Devrim programının kilit unsuru, köylüleri, silahlı devrim mücadelesine destek olmak için ana güç olarak harekete geçirme amacıydı (a.g.e). Örneğin Central Luzon'daki Bondoc ilinin uzak ve

fakir bir bölgesi örneğinde tarımsal pirinç alanı, çarpık arazi sahipliği ve aşırı yoksulluk ile göze çarpmaktaydı. CPP/NPA'nın toprağın yeniden dağıtımını sözü ile sahneye çıkması, köylülerin güvenini kazandı. Tarımsal Devrim başlangıçta, köylülüğün silahlı mücadele çevresinde bir toplumsal hareket haline getirilmesi için hayati bir araç oldu (Carranza, 2015: 12).

3.6.1.3. Marcos'un 2. Başkanlık Kararnamesi ve Tarım Reformu

1972'deki sıkıyönetim ilanı üzerine kentteki işçiler, siyasi muhalefet, öğrenciler ve çiftçiler (en büyük ve en tartışmalı olanı) gibi çeşitli kesimler tarafından gösteri ve mitingler düzenlendi (Sidel, 1999). Kitlesele gösteriler hükümetten toplumsal ve ekonomik reformlar talep ederken, bu hareketlerin en büyük ve en organize olanı, çiftçi ya da köylü hareketi, tarım devrimi, toprağın yeniden dağıtımını ve köylülerin tarımsal koşullarının iyileştirilmesini istedi (Herring, 1999). Holmes (1987) ve Huizer (1980)'e göre bunun nedeni, "*sadece köylülerin toplumsal hareketin önemli bir parçasını teşkil etmesi değil, aynı zamanda hareketlerin, kırsal sorunların çözümü için toprak mülkiyetinin yeniden dağıtılmasının gerekliliğini vurgulayan Marksist eylemcilerin önderliğinde gerçekleşmesi*" idi (Kasuya, 1995: 15). CPP/NPA'nın "toprağın yeniden dağıtımını" ülkedeki toplumsal hareket konularında popüler bir gündeme dönüştürdüğüünün bilinmesi önemlidir. Dahası bu konu, medyadaki sansasyonelleşme ve yayılma ile birlikte, bu süre boyunca Filipinler'deki çatışmacı siyasetin taleplerinin en üst noktası oldu (Kasuya, 1995: 16) .

Bu olayları takiben Marcos, 2. Başkanlık Kararnamesi veya *çiftçinin, toprağın esaretinden kurtuluşu* ya da yaygın olarak bilinen adıyla Tarım Reformu'nu ilan etmeye zorlandı (Fuwa, 2003: 4). Toprağın güç ve zenginlik anlamına geldiği bir ülkede, Marcos yönetimi sırasında tarım reformunun yürürlüğe girmesi, hemen hemen tüm hayatları boyunca işlemiş oldukları toprak tarafından köleleştirilmiş olan kiracılara ve kırsal yoksullara büyük bir atılım getirdi (a.g.e). Bununla birlikte, Godkin ve Montano (1991) ve Kasuya (1995) 'e göre, tarım reformunun ilanı, komünist ideallerin köylüler arasında daha fazla yayılmasını önlemek için komünist ayaklanmaya karşı kullanılan politik bir silahtı. Toprak sahibi seçkinlerin ve kırsal

yoksulların ya da köylülerin ilişkisi, Marcos'un göreve başlamasından önce de tek başına tarımsal baskı yaratmış olsa da, köylülerin harekete geçmesini sağlayan, sıkıyönetimin ilanıydı (Wurfel, 1977). Filipinler'deki tarımsal baskı ulusal gündemin bir parçası oldu ve Marcos'un yönetimi sırasında ciddiye alındı.

Köylülerin tarım reformunda zafer kazanmasına rağmen, reformda büyük eksiklikler mevcuttu. Marcos'un tarım reformu, pirinç ve mısır alanıyla sınırlıydı (Fuwa, 2003). Toprağın yeniden dağıtımı ciddi aşamalardan geçti ve çok yönlü bürokrasi yüzünden yavaş ilerledi (a.g.e). Ayrıca reform tasarısı, toprak sahiplerinin kiracıları tahliye etmesine olanak tanınması, ürünleri, pirinç ve mısırdan başka çeşitlere kaydırması ve her şeyden önce kararların iyi düşünülmemiş olması nedeniyle, parçalı bir yapıya sahipti (Riedinger, 1995:9). Marcos, yakın danışmanlarıyla birlikte tek taraflı olarak, herhangi bir araştırma yapmadan ve tarım sektörüne danışmadan sezgiler üzerine kararlar aldı (Godkin ve Montano, 1991). Toprak reformu talepli hareketlerin Marcos'a Tarım Reformu ilan etme konusunda baskı yapmakta başarılı olmasına rağmen, reform hakkında yapılan bir analiz, ilanın aslında zayıf ve eksik bilginin kurbanı olduğunu ortaya çıkarmaktadır (a.g.e).

Marcos'un tarım reformunun eksikliklerinin önemini göstermek için, programın geniş bir reform yelpazesine ulaşamadığı Negros Adaları örneğine bakılabilir. Tarım Reformu Dairesi'nden yayınlanan bir raporda, yaklaşık 90.000 hektarlık arazinin yeniden dağıtılmadığı ve adadaki toprak sahibi seçkinlerin koalisyonlarını güçlendirdikleri görülebilir. Hükümet ile köylüler ve toprak ağaları ile köylüler arasındaki çatışma ölçeğine ilişkin istatistiklere göre bu adalar, ülke genelindeki en yüksek toplumsal çatışma kayıtlarına sahiptirler (Kasuya, 1995). Elitlerin siyasi nüfuz sahibi olma isteği, reformun başarısızlığa uğramasına, sosyal adalet taleplerinin artışına ve huzursuzluğun alevlenmesine neden olmuştur (Borass ve Franco, 2001).

3.6.1.4. Politik Bir Çıktı Olarak Tarım Reformunun ve Radikalleşmesinin İncelenmesi

Köylü-CPP/NPA ilişkilerini analiz ederken, bu iki fraksiyon arasındaki ilişki, Popkin (1979)'in materyal seçici teşvik temelli hareket niteliğinin bir örneği

olarak dikkate alınabilir. Birinci bölümde de belirtildiği gibi, hareketlerde materyal seçici teşvik, bireylerin güçlü bir liderlik altında hipnotize olmasının nedeni olarak görülebilir (LeBon, 1895). Filipinler örneğinde CPP/NPA'nın girişimci liderliği, kolektif eylem için kritik bir katalizör işlevi gördü. CPP/NPA, köylülerin barışçıl reformlardaki baskı ve hayal kırıklıkları deneyimlerini ve Marcos rejimini, kırsal yoksullar arasında ortak bir şikâyet oluşturmada teşvik edici faktörler olarak kullandı. Toprak vaadi, köylüleri CPP/NPA'nın silahlı mücadele çağrısına cevap vermeye itti. Öte yandan, CPP/NPA'ların, toprak mülkiyeti ile ilgili şikâyetleri ulusal arenaya başarılı bir biçimde bağlaması, sosyalist amaçların politik hedeflerini ve akademik kurumları hedef alan kentsel orta sınıf katılımının artışını kolaylaştırdı (Carranza, 2005; Borrás ve Franco, 2001). Bu, çiftçi hareketlerinin CPP/NPA tarafından nasıl politize edildiğini ve Marcos'un 2. Başkanlık Kararnamesi'ni çıkarma çabasının başarısını açıklar. Kararın yayımlanmasının gerekçesi sadece kitleler arasında hoşnutsuzluğun ortaya çıkışının çatışmaları giderek artan oranda yakınlaştırması değil, Marcos'un toprak reformu mevzuatının uygulanmasıyla toprak sahibi seçkinlerin muhalefetinden kurtulmak istemesidir (Riedinger, 1995).

Bununla birlikte, bu dönemde zayıf tarım reformu yapısına bağlı olarak, köylü hareketi Marcos'tan sonra da varlığını devam ettirmiştir. Köylülerin silahlı mücadele ve isyanlarının nedeni, tarımsal reformlar yoluyla toprak edinmek istemeleri, sivil toplum kuruluşlarının yasal hakları konusundaki farkındalıklarını artırma ve örgüt kurma konusunda yardım etmeleri ve en önemlisi, hükümetin topraklarını ekmek için gerekli makine ve mekanizmaları ve ürünü pazara taşımanın yollarını sağlamada başarısız olmasıdır (Kasuya, 1995; Herring, 1999; Sidel, 1999; Carranza, 2015). Basit bir ifadeyle hükümet, çiftçilere ihtiyaç duydukları desteği sağlamakta başarısız olmuştur. Bu, toprak reformu hareketi ve isyan hareketinin neden tarım reformunu etkili hale getirmek için yapılan iyileştirmelere rağmen sürmekte olan devrimler olmaya devam ettiğini açıklamaktadır.

Bu dönemde yaşanan önemli siyasi sonuçların -tarım reformu ve radikalleşme- köylülerin radikalleşmesinin, tarım reformunun Filipin ulusal siyasetinin gündemine girmesi için bir mekanizma olarak işlev gördüğü ve tarım reformunun CPP/NPA'nın politik amaçlarını desteklemek ve mülkiyetle ilişkili

şikâyetleri silahlı mücadelelerinin temeli olarak kullandığı ikili bir ilişki kurmaya nasıl yaklaştığını görmek dikkate değerdir. Kasuya (1995) ve Fuwa (2003)'a göre köylü hareketini, tarım reformunun uygulanması ve köylülüğün radikalleşmesi dışında başarılı kılan bir şey varsa, bu, bir toplumsal hareketin talebi olarak 'toprağın yeniden dağıtılması'nın meşrulaştırılmasıdır (Kasuya, 1995). Bu dönemde tarım reformunun hükümet tarafından yetersiz biçimde uygulanması ve yasadaki boşluklar, asgari etkileri olan kırılğan toprak reformu ve ortadan kaldırılan toprak tekellerinin devamı hale gelmiştir (Carranza, 2015). Bu, kırsal alanlarda hala açıkça görülen yoksulluğun, tarım devrimi ve ayaklanmanın Filipin'deki en uzun hareketlerden biri olmaya devam etmesinin ve kırsal yoksulların veya köylülerin hükümeti neredeyse kırk yıldır sözünü tutmak için zorlamasının nedenini açıklamaktadır.

3.6.2. Marcos Sonrası Dönem: Filipin Toplumsal Hareketleri

İkinci bölümde de tartışıldığı gibi, EDSA I Hareketi Marcos'un otoriter yönetimini sona erdirdi ve Aquino yönetimi altında yeni demokratik kurumların ortaya çıkmasına yol açtı. Elde edilen senteze dayanarak, Marcos rejiminden sonraki Filipin toplumsal hareketinin iki politik çıktı ürettiğini söyleyebiliriz: İlki, siyasetin moralizasyonu ve ikincisi, siyasetin aşağıdan yeniden yapılandırılması. Bu iki önemli siyasi sonuç, EDSA Hareketi'nin doğrudan bir sonucu olan demokratik geçişin başlamasıyla elde edildi.

3.6.2.1. Siyasetin Moralizasyonu

Curaming ve Claudio (2010)'ya göre EDSA hareketi sadece Marcos rejimini sona erdirmeyi, aynı zamanda örgütlü sol CPP/NPA'nın da düşüşünü kolaylaştırdı. Bu hareketin en belirgin siyasi sonuçlarından biri, siyasetin moralizasyonunun yoğunlaşmasıydı. Filipinler'de siyasetin moralizasyonu her zaman var olmuştu; bununla birlikte, yeterince güçlü değildi ve sıkıyönetim sırasında temel hakların baskılanmasında, siyasi muhalefette, dolandırıcılık ve yolsuzluğun varlığı ve kayırmacılıkta görünen siyasi fay hatlarının meşrulaştırılması ve tanımında belirgin bir rol oynamamıştı (a.g.e: 14). Özellikle siyasi muhalefet liderlerinden birinin, Benigno Aquino'nun dramatik suikastı, Marcos'u Filipinlilerin kendisini hor gördüğü yere getirdi ve "Manișeist siyaset imgesini, iyi ve kötü arasındaki savaşı kurmayı

kolaylaştırdı" (a.g.e: 18). Katolik Kilisesinin, ikinci bölümde tartışıldığı gibi ahlaki bir lider ve halkın topluca harekete geçirilmesinde etkili bir figür olma rolü, Marcos döneminden sonra ülkenin politik yönlerinin ahlaki temellere göre şekillenmesini ve meşrulaştırılmasını sağladı (Brandt ve diğerleri, 2012).

Filipin'de siyasetin moralizasyonu, Katolik Kilisesi'nin hareket sırasındaki liderliğinin insanların siyasi tutumlarını, tüm siyasi olayları ahlaki bir mesele olarak nitelermeleri yönünde büyük ölçüde etkilemiş olan, eşsiz bir ahlaki inanç duygusunu ateşlemiş olmasına atfedilebilir (Brandt ve diğerleri, 2012; Garrett, 2016). EDSA Hareketlerinin (I ve II) görünürdeki zaferi, ahlaki açıdan, siyasi liderlerin doğru olanın ahlaki emirlerine uymadıkları durumda, Kilisenin himayesinde kolektif eylemde harekete geçecekleri ahlaki bir bakış açısına karşı koyamadı. Siyasetin bu moralizasyonunun etkisi, bir kişinin siyasi bakış açısının, ahlaki kanaatler tarafından büyük ölçüde şekillendirilmesi olmuştur (Curaming ve Claudio, 2010) .

Filipin bağlamında siyasetin moralizasyonunun yoğunlaşması, kültürel çerçeveleme birlikteliğini üretti. Katolik Kilisesi'nin Kilise değerleri ve hukuk kurallarını birleştirme yönündeki bilinçli çabaları, ahlaki kanaatler için temel oluşturdu (Tilly ve diğerleri, 2004). Kültürel açıdan Katolik Kilisesi'nin İspanyol sömürgeciliği sırasında tartışılmaz bir otorite olarak sağlam bir temel oluşturması, laiklik kapsamında ulusal politikaya daha fazla dâhil olmasının yolunu açtı. Katolik Kilisesi'nin Filipinlilerin zihinlerine tutarlı etkisi, insanları, Kilise idealleri ile uyumlu olmadığı durumda herhangi bir siyasi mesele üzerine tutumlarını, ahlak önceliği altında harekete geçirmeye yönlendirmesidir.

3.6.2.2. Siyasetin aşağıdan yeniden yapılandırılması

Aşağıdan siyaset, tıpkı siyasetin moralizasyonu gibi her zaman var olmuştur; bununla birlikte, sıkıyönetim dönemi, bütün bunları daha katı bir siyasi düzenleme ile değiştirerek bastırdı (Agoncillo, 2013). EDSA Hareketi ve ardılı olan toplumsal hareketlerin miraslarından biri, Marcos döneminden sonra siyasetin aşağıdan yeniden yapılandırılmasıydı. Marcos dönemi Filipin siyaseti, iki egemen parti arasında keskin bir biçimde kutuplaşmıştı (Encarnaion-Tadem, 2014). EDSA sonrası hareket, halkçı

politik yapıların yükselişine şahit oldu ve "... kimseyi özellikle dominant bir grup olarak görmedi" (Curaming ve Claudio, 2010: 17).

Marcos sonrası dönem, aşağıdan çeşitli grupların resmi siyasi alana etkili ve muhalif girişine şahit oldu. 1998 seçimlerinde, tüm kesimlerden pek çok adayın ortaya çıktığı gözlemlendi. Cumhurbaşkanlığını kazanan Joseph Estrada gibi film süperstar bile, Filipin siyasi yapılarında çoğulculuğun olduğunu kanıtladı. EDSA Hareketi tarafından demokratik geçişin yolu açılmasaydı, bu mümkün olmazdı. Bununla birlikte, EDSA Hareketi II, her yaşam biçiminden insanlardan karşılık bulmasaydı, başarılı olamazdı. Örneğin bu süreçte, radikal perspektife sahip politik partiler (*Gabriela Partisi*, *Bayan Muna* ve *Kilusang Mayo Uno* gibi) ve liberal partiler (Ulusal Birlik Partisi ve Birleşmiş Milliyetçi İttifaklar) kongrede sandalye kazanabilmişlerdir. Marcos'tan sonra gelen toplumsal hareketler, özellikle de EDSA Hareketleri, bir başka otoriter liderin ortaya çıkmasını engelleyerek "... güç merkezlerinin çeşitliliğinden aşağı yukarı eşit bir güç ..." yarattı (Curaming ve Claudio, 2017: 16-17). Dahası, siyasi elitlerin parçalanması, güç tekelinin değişkenliğindeki artışı yansıttı ve insanlara "*resmi siyasi yapıları etkilemek*" için fırsat verdi (Curaming Claudio, 2010: 16-17).

3.6.3. Mindanao Deneyimi: Filipin Toplumsal Hareketleri

Mindanao, İslam egemenliği nedeniyle Filipinler'in diğer iki önemli adası Luzon ve Visayas'dan farklı olarak farklı toplumsal hareket deneyimlerine sahiptir. İlgili literatürün sentezine dayanarak, Mindanao'daki toplumsal hareketin iki kilit siyasi sonucu olduğunu söyleyebiliriz: Müslüman kimliğinin politikleştirilmesi ve devrimci bilinç. Bu siyasi sonuçların nasıl sağlandığıyla ilgili dinamikler, ikisi arasında benzersiz bir simbiyotik ilişki örneği oluşturmaktadır. Devrimci bilinç, Mindanao'daki toplumsal hareketlerin siyasi sonucu olan Müslüman kimliğinin ya da İslamlaşmanın politize edilmesinin doğrudan bir sonucudur. Bu sonuçların ve mekanizmanın özgün ikili ilişkisi aşağıda açıklanacaktır.

3.6.3.1. Ayrılıkçı Grupların Çeşitliliği

Mindanao, 1960'ların sonlarından itibaren yükselmeye başlayan ve halen var olan üç farklı ayrılıkçı hareketin yuvasıdır. Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (MNLF), Moro İslam Kurtuluş Cephesi (MILF) ve Ebu Sayyaf Grubu (ASG), Moro bağımsızlık hareketi yaratmak için gerçekleştirilen lobcilikte benzersiz bir güç gösterisi üreten ayrılıkçı hareketlerdir (Goddard, 2012). Ayrı bir *Bangsamoro* ulusu yaratma ortak hedefine rağmen, aralarında hizip ve parçalanma vardır. MNLF'ye göre "*ayrılıkçı savaş vizyonu, İslam'dan çok yönelimde laiktir*" (Buendia, 2004:7). Öte yandan, MILF'in yönelimi ASG'ninki gibi İslam olsa da grup daha az radikaldir ve ASG'den farklı olarak herhangi bir uluslararası terörist grupla (Jemaah Islamiyah, Al-Queda ve ISIS gibi) bağlantılı değildir (Encarnacion-Tadem, 2014).

Bu ayrılıkçı grupların hizipçiliği, yalnızca çeşitli yönelimleriyle sınırlı değildir. Etnik kompozisyonun bu parçalanmada hayati bir rol oynadığını not etmek de önemlidir. MILF'e *Maguindanaon* aşireti egemendir, MNLF temelde *Tausug* etnik grubundan ve ASG büyük ölçüde *Maranaonlar*'dan oluşur. Bununla birlikte bölünmeye rağmen bu ayrılıkçı gruplar, Mindanao'daki Moro veya Müslüman grupların taleplerini ileri sürmeleri için onları teşvik eden bir tür dayanışma yaratmaktadır (Buendia, 2005: 8).

3.6.3.2. Mindanao'da Morolar Arası Dayanışmanın Kaynakları

İspanyol sömürgeciliğinin gelişinden önce bile Mindanao'daki Morolar kendilerine özgü farklı kültürel, toplumsal ve siyasi süreçlere sahiptiler. İspanyolların Mindanao'daki askeri varlıklarının genişletilmesi, hükümetle Morolar arasında çatışma ve karşılıklı güvensizliğin patlak vermesine yol açtı (Del Villar, 2013). Süregelen çatışma, Hristiyan Filipinlerin Müslüman hâkimiyetindeki Mindanao'ya yeniden yerleştirme planlarıyla şiddetlendi (ayrıntılar için 2. Bölüme bakınız). Morolar arasındaki bu güçlü ayrılık duygusu ve Filipin hükümetinin emperyalizmin kalıntısı olduğu fikri, 1960'ların sonunda ortaya çıkmaya başlayan ayrılıkçı hareketler örneğinde görülen bağımsızlık isteğini doğurdu (Buendia, 2005:11). Böylece, ayrılıkçı hareket grupları, merkezi hükümete karşı bağımsızlık

taleplerini güçlendirmek için sömürge öncesi statü kavramını pazarlık pozisyonu olarak kullanma eğiliminde oldular (a.g.e: 13).

Mindanao'nun ekonomik durumu, ayrılıkçı grupların bireyleri kendi davalarına katılmaları konusunda nasıl harekete geçirdiğini en iyi şekilde açıklar. Filipinler'in tüm adaları içinde Mindanao, ekonomik açıdan en kötü ve haklarından mahrum edilmiş bölgedir ve bu, acımasız şiddet ve savaşın varlığını açıklar (Macasalong, 2014). Kötü sosyo-ekonomik koşullar, fırsat eksikliği, az gelişmişlik ve çatışmanın varlığı, sınıf ayrımı (feodalizmin derin tarihinden, savaş beyliği ve klanların egemenliğinden kaynaklanan) ile güçlendirilmiş ağır bir atmosfer yarattı (Del Villar, 2013). Mindanao üzerinde gelişen mekân türleri, çoğunlukla Morolardan oluşan sınıf katmanlarının en altındaki grupları, kendilerine gerekçe aramaksızın hayatta kalma biçimleri aramaya itmiştir (a.g.e). Ayrılıkçı gruplar, dayanışmayı ve istikrarlı istihdam mekanizmalarını yoğunlaştırmak için Müslümanlar arasındaki şikâyet ve hayal kırıklığı hislerinden yararlandılar. Müslümanlar arasındaki dayanışma, yalnızca Morolar ve Hıristiyanlar arasındaki farklılığı azaltmakla kalmadı, aynı zamanda sürecin, bölgede ekonomik ve politik değişiklikler getirme konusunda etkisiz kaldığına olan inancı sağlamlaştırarak, yüzyıllardır süren krizleri sona erdirmenin tek yolunun hükümete karşı silahlı bir mücadele başlatmak olduğu düşüncesini yarattı (Luga, 2002; Del Villar, 2013).

3.6.3.3. Müslüman Kimliğinin Siyasallaştırılması ve Devrimci Bilinç

Ülkedeki gelişme ve insanlar arasındaki parçalı çatışmalar, Marcos yönetiminin sıkıyönetim ilanının temel kaynağı haline geldi. Morolar'ın gözünde, sıkıyönetim ilanı, onları, özellikle de ayrılıkçı grupları silahsızlandırmayı, Morolar'ın Hıristiyanlığa yığınsal geçişini ve onların yerel topraklarını ele geçirmeyi amaçlamıştı (Macasalong, 2014). Pek çok bilim insanı ve akademisyen, Mindanao'daki Müslüman kimliğin *İslamlaştırılması* ya da politikleştirilmesi sürecinin, Hıristiyan Filipinlilerin Müslüman egemenliğinde olan Mindanao'ya yeniden yerleştirme sürecinin uygulanmasıyla değil; Morolar'ın genellikle inanç konusunda değil, sayısal olarak artma eğiliminde olmasıyla paralel olduğuna kuvvetle inanmaktadır (Buendia, 2007; Macasalong, 2014). Buendia (2005) 'e göre,

sayıların artması öncelikle bu grupların işe alım sürecindeki artıştan kaynaklandı. Filipin İstatistik Kurumu'nun raporuna göre 1960'dan 2015'e kadar, 200.000 Hıristiyan Filipinli'nin, özellikle ayrılıkçı grupların kaleleri olan (Maguindanao, Lanao del Sur, Sulu, Jolo ve Basilan) alanlarda İslam'a geçtiği tahmin edilmektedir.

Müslüman kimliğinin siyasallaştırılması, ayrılıkçı grupların halkı, İslam'ın herhangi bir siyasi, sosyal ve ekonomik eylemin temeli haline gelmesini sağlamaya çağrılmalarına bağlanabilir (Buendia, 2007:9). Yabancılaşma ve yok sayılma duygusu, İslam'ın canlanmasını destekledi ve böylece gruplara destek hızla arttı (a.g.e:13). İslamlaşma sürecinin bir parçası olarak, yeni camiler ve okullar inşa edildi. 2009 itibariyle Marawi City, Lanao del Sur, Maguindanao, Shariff Kabunsuan, Tawi-Tawi, Davao City, Cotabato City ve General Santos City alanlarında ayrılıkçı hareketlerin faaliyet gösterdiği toplam 37 medrese okul yapıldı (reliefweb, 2012). 1960'lardan itibaren yaklaşık 4,000 entelektüel Moro, Kahire, El-Azhar Üniversitesi ve Suudi Arabistan'daki Mekke İslam Üniversitesi'nden burs aldı (PhilStar, 2007). İslam dünyasından, özellikle de Suudi Arabistan, Kuveyt, Mısır ve Libya'dan artan sayıda hatip, İslami inancın güçlendirilmesi için Mindanao ve Sulu'ya geldi ve uluslararası Müslüman toplumun fonları, Mekke'ye Hac yapılmasına sponsor olmak için Müslüman Filipinlilere gönderildi (Filipin İstatistik Kurumu, 2011).

Buendia (2005)'ya göre olayların bu dönüşü, öz kimliği dönüştürme durumuydu; siyasi çıkarları artırmak için Müslüman kimliğine yeni anlamlar ve değerler eklenmişti. Ayrılıkçı hareketler, kitleleri cezbetmek için Müslüman kimliğini merkezi hükümete karşı ulusal direniş sürecinde ulusal bir birlik ve gurur ifadesi olarak kullanarak derinleştirdi (a.g.e). Burada, kimliğin tam anlamıyla sabit olmadığı düşünülebilir. Mindanao'daki Morolar durumunda, ayrılıkçı hareketlerin halka model olarak İslam üzerine yaptığı sürekli vurgu, "*iktidarını korumak ve kaynaklara erişmek için kişinin fikrini işleyebilen ve şekillendiren*" bir kimlik üretti (Buendia, 2005:6). Müslüman kimliğin politikleştirilmesi sadece bir bağlılık ve aidiyet duygusundan ibaret değildi; onlara kutsallık sağlayan bağlayıcı bir unsur olarak işlev gören bir ideolojydi (a.g.e). Ayrılıkçı hareketlerin doğrudan politik bir

sonucu olan Müslüman kimliğinin siyasallaştırılması, Müslümanlar arasında devrimci bilincin ortaya çıkmasının sebebidir.

Johnston ve Klandermans'a (1995) göre Mindanao olayı, özellikle Müslüman kimliğinin siyasallaşması, toplumsal hareketlerin bireylerin zihinlerine olan tutarlı etkisine atfedilebilir. Ayrılcı grupların başlattığı bu olaylar, yeni kültürel kaynak alanları haline geldi; Müslüman kimliğine, nihayetinde Müslümanlar arasında devrimci bilinci ateşleyen bir ideoloji yaratan yeni anlam ve değerler kattı. Morolar arasındaki bu bilinç, devletin tehdit olarak algılandığı kolektif bir düşünce üretti. Ayrılcı hareketler, silahlı mücadele yoluyla kitlesel kolektif eylemi kolaylaştıran bu algıyı kurdu ve besledi (Del Villar, 2013; Macasalong 2014) . Ayrıca, Touraine ve Colman (1977), Mindanao'nun ilhakının ve Morolar'a yönelik ayrılcı politikaların tarihsel olarak tanımlanmasının, ayrılcı hareketlerin insanları harekete geçirmesine yardımcı olan sebepler olduğunu savundu. Hayatta kalma talebi ve diğer sosyo-ekonomik sıkıntılar, bu ayrılcı gruplar tarafından daha geniş bir katılım ve destek için kullanıldı (Del Villar, 2013). Toplumsal bir hareketin var olması ve devam eden bir devrim olması için motive edici faktör, taleplerini öne sürme konusundaki bu aralıksız çabadır.

Bununla birlikte, Moro ayrılcı hareketinde liderler arasındaki kalıcı bölünme de bir öz kimlik krizi yarattı (Buendia, 2007:11). Güçlü bir liderliğin yokluğunda, bağımsız bir Moro devleti talebi, onların davalarını ilerletmelerini engelledi. Bu, merkezi hükümetin onların endişelerini kapsamlı bir şekilde çözmeye konusunda zorlanmasını açıklar (a.g.e:19). Müzakere olasılığı, özellikle üç farklı yönelimi olan üç farklı ayrılcı grubun varlığı göz önüne alındığında çok uzaktadır. Böylece bu, ayrılcı hareketlerin neden devam eden Filipin devriminin bir parçası olduğunu ve "*Mindanao'nun bugün neden hala 16. yüzyılda olduğu gibi bir çatışma bölgesi*" olduğunu açıklar (Luga, 2002:1).

SONUÇ

Bu sorular kısaca Şu Şekilde ifade edilebilir: (1) *AŞağıda belirtilen dđnemlere ve kategorilere bakılarak uygulanan meta analiz yđntemi sonucunda, Filipin toplumsal hareketlerinin ortaya çıkardığı politik sonuçlar nelerdir? (a) Ferdinand Marcos dđnemi (1965-1986); (b) Marcos sonrası dđnem (1986-2016) ve (c) Mindanao toplumsal hareket deneyimi (1965-2016); (2) Bu politik sonuçlara hangi yđntemler ya da mekanizmalar kullanılarak ulaşılmıştır?* Bu soruları yanıtlamak yalnızca sosyal bilimler alanına, özellikle uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimine önemli bir ilave literatür sunmakla kalmaz, bunun ötesinde toplumsal hareketlerin geliŐmesinin arkasındaki nedenler, özellikle de siyasi sonuçlar ve mekanizmalar ile ilgili akademik bir bakış açısı da sunar. Realist ve liberal perspektif, siyasetin deđiŐiminin devlet merkezli olduğunu savunurken, bu tez, toplumsal hareketlerin bir ülkenin iç siyasi dilini ve politik kurumlarını büyük ölçüde deđiŐtirebilecek ve kamuoyunu etkileyebilecek önemli değişim katalizörleri olabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, toplumsal hareket alanında güncel araştırma ve çalışmalar nispeten yeni olduğundan, bu konuda yalnızca küçük bir genel görünüm sağlamaktadırlar. Filipinler'de Marcos dđneminden sonra ortaya çıkan toplumsal hareketlerin derecesi ile toplumdaki mirasına ve büyük etkisine odaklanmak, hareketlerin ülkenin iç dinamiklerini nasıl etkilediği ve onlar tarafından etkilendiğine ışık tutmaktadır. Yeni fikirlere ve kanallara sahip yeni aktörlerin toplumsal hareketler biçiminde sahneye ıkıŐları, taleplerini ulusal gündeme dâhil etmek için lobi yoluyla resmi siyaset alanına bir karşı çıkışı ifade etmiştir. Siyasal kurumlara geleneksel eriŐime sahip olmayan ve tabandan gelen aktörler, hükümet kararlarını etkilemek için toplumsal hareketleri kullanmaktadır. Sonuç olarak, değişimin önemli bir motivasyonu olan toplumsal hareketler konusundaki anlayıŐımızın halen kısıtlı olduğu günümüz dünyasında bu tez, bu olguların dinamiklerini kapsamlı bir Şekilde ortaya koymaktadır.

Bu tez, araştırma sorularını niteliksel araştırma sentezi yoluyla (1) Marcos dđnemi (1965-1986), (2) Marcos sonrası dđnem (1986-2016) ve (3) Mindanao deneyimi (1965-2016) olmak üzere üç kategoriye odağa ayırarak incelemiştir. Üç kategoriye ayrılan çalışma ilgili literatüre odaklanarak, Marcos sonrası dđnem hariç

tutulduğunda, çıktılarının aynı zamanda mekanizma işlevi gördükleri, aralarında simbiyotik bir ilişki yaratan özgün bağlantılara sahip siyasi sonuçlar yarattıklarını bulmuştur. Araştırmanın temel amacı, Filipin toplumsal hareketleri ile ilgili literatürde bulunan boşluğunu gidermek, araştırmacıların toplumsal hareketlerin ve mekanizmalarının siyasi sonuçlarını incelemesine olan ihtiyacı vurgulamak ve toplumsal hareketlerin Filipinlerin iç siyasetine olan olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya çıkarmaktır.

Bu amaç doğrultusunda tez, Filipin siyasi yapılarının dinamiklerini ve çeşitli toplumsal hareketler tarafından gerçekleştirilen siyasi değişiklikleri daha net bir şekilde ortaya koymak için ilgili literatürün üç tema odağı kategorisinden titiz bir sentez geliştirmiştir. Bu tez, toplumsal hareketler yoluyla siyasi değişime ilişkin literatürü derinlemesine incelemekle kalmamış aynı zamanda toplumsal hareketlerin sonuçlarına ve mekanizmalarına dair çok yönlü bir kavramlaştırma da sunmuştur.

Tarım Reformu ve Radikalleşme

Büyük ölçüde baskı ve şiddet ile karakterize edilen Marcos dönemi toplumsal hareketleri, insanların zihinlerine komünist fikirlerin yerleştirilmesi ile kökten radikalleşen köylü hareketlerinin sonucu olan tarım reformunun önemli politik çıktılarını üretti. Marcos yönetimince yapılan tarım reformunun başarısızlığı, hoşnutsuzluk ve hayal kırıklıkları ile şekillenen bir devrimin ortaya çıkmasına neden oldu. Köylü hareketinin tarım reformu talep etmesi ve kazanması ile beraber, sonraki yönetimlere Marcos'un reformlarından daha etkili ve kapsamlı bir tarım reformu yöntemi üretmek için kalıcı bir baskı oluşturmuş hatta bu baskılar daha fazla etkili olabilmiştir. Bu çabanın neticesi, 1990'da Kapsamlı Tarım Reform Programı'nın uygulanması olarak karşımıza çıkmıştır. Fakat hazırlanan bu program bile köylülerin, eksiksiz, etkili bir tarım reformu umutlarını karşılamamanın gerisinde kalmıştır. Hükümeti, çıkarlarını korumak için güvenli bir siyasi alan olarak kullanan toprak sahibi politik elitlerin istilası altında bulunan Filipinler'in siyasi yapısına yakından bakıldığında, bu seçkinlerin kapsamlı bir tarım reformunun inşasını engelledikleri görünür. Bu noktada, Filipinler'de toprağın değeri ve anlamının, ekonomik değerinin ötesinde olduğunun, toplumsal statü ve güvenlik anlamına geldiğinin de belirtilmesi

önemlidir. Topraklarının yeniden dağıtımını istemeyen siyasi elitlerin varlığında, tarımsal talepli toplumsal hareketler sürmekte ve komünist gruplar hoşnutsuzluk duygusu geliştirmeye ve köylüleri hükümete karşı harekete geçmeleri için onları teşvik etmeye devam etmektedir.

Siyasetin Moralizasyonu ve Demokratik Geçiş Yoluyla Aşağıdan Yeniden Yapılandırılması

EDSA Hareketi tarafından getirilen demokratik açılım, siyasetin moralizasyonu ve aşağıdan yeniden yapılandırılmasının önünü açtı ve Filipin'de siyasetin dilini büyük ölçüde değiştirdi. Marcos sonrası Filipin yönetimi, halkın politik tutumunun ahlaki bir söylem haline geldiği siyasi bir ortam geliştirdi. Bu dinamiği anlamak için, odak noktamızı devletten uzaklaştırılmalı ve Katolik Kilisesi'nin tartışılmaz otoritesine çevrilmeliyiz. İspanyol sömürgeciliğinin tarihi mirasına gereken önem gösterilmezse, Filipin'de Katolik Kilisesi'nin oluşturduğu güç odağı tam olarak anlaşılabilir. EDSA Hareketinin mirası, sonraki toplumsal hareketleri büyük ölçüde etkilemiştir. Marcos sonrası toplumsal hareketler ise toplumun görüşlerini siyasi yapıda baskın ve ayrıcalıklı bir grup oluşmasını engelleyerek, çoğulculuğu güçlendirdiğini kabul etmek gerekir. EDSA Hareketi'nin demokratik geçişinin doğrudan bir sonucu olarak aşağıdan demokrasi, toplumun çeşitli kesimlerinden gelen siyaset fikrini güçlendirmiştir. Sonuç olarak aşağıdan siyaset genişlemiş ve halkın kolektif olarak yapabileceklerine dair bilinç yükselmiştir.

İslamizasyon ve Devrimci Bilinç

Aşağıdan gelen taleplerin siyasal elitler üzerinde bir baskı oluşturabildiğini yukarıda tartışmış olsak da merkezi hükümetin Mindanao Morolarına yönelik asırlardır süren ayrımcı politikaları, ayrılıkçı hareketlerin bağımsız Moro ulusu (*Bangsamoro*) çağrısının zeminini oluşturmuştur. Moroların ayrılıkçı gruplara olan güvenini kuvvetlendiren ekonomik var olma çağrısı yapılmamış olsaydı, hareket başlatılıp geliştirilemeyebilirdi. İslamleşme ve Morolar arasındaki devrimci bilincin birleşimi, Mindanao'ya toplumsal hareketler konusunda benzersiz bir deneyim

kazandırdı. Luzon ve Visayas'ın aksine, Mindanao toplumsal hareket deneyimi, dini inanca dayalıydı. İslam'ın sadece Moroların inanç ve düşüncelerinin ötesinde bağlı oldukları ve izledikleri bir din değil, aynı zamanda ortak bir yaşam biçimi olduğu anlaşılmaktadır. İslam, toplumun normlarının ve alışkanlıklarının ötesindedir. Katolik inancının aksine, sadece bir etkileyici değildir, bilinci geliştirir ve bireyselliği şekillendirir. Ayrılcı hareketler arasındaki bölünmenin, İslam'ı destekleyici bir ideoloji olarak öne çıkarmasına rağmen, merkezi hükümetle barış görüşmeleri ve bağımsız bir Moro ulusunun kurulması çok uzak bir ihtimal olarak belirmiştir. Bu yüzden merkezi hükümet, her ayrılcı grupta mevcut olan gücün kapsamını veri olarak kabul etmiş olsa da, Mindanao için somut bir plan ve çözüm üretememiştir.

Teorik Çıkarımlar

Tablo 11 – Filipinler'in üç adasının (Luzon, Visayas ve Mindanao) Politik Süreci Teorisi'nin temaları kullanarak karşılaştırmalı analizi

PST'in Temaları	Luzon	Visayas	Mindanao
Politik Fırsatları	Tarım hağduriyetleri, hayal kırıklıkları ve Marcos'un kırsal yoksulları (Marcos Dönemi) Hükümetin yoksulları (Sonrası)	Tarım hağduriyetleri, hayal kırıklıkları ve Marcos'un kırsal yoksulları (Marcos Dönemi) Hükümetin yoksulları (Sonrası)	Hristiyan hükümetine karşı hissettikleri yüz yıllık hayal kırıklıkları ve bağımsız bir Moro ulusu kurma hedefi
Hareketlendiren Yapı	CPP/NPA (Marcos Dönemi) Katolik Kilisesi (Sonrası)	CPP/NPA (Marcos Dönemi) Katolik Kilesesi (Sonrası)	MİLF, MNLF, ASG
Çerçeveleme Süreci	Komünist Düşünceler Demokratik Açılım (EDSA I)	Komünist Düşünceler Demokratik Açılım (EDSA I ve EDSA II)	İslamlaştırma süreci
Protesto Döngüleri	Mücadele Araçları (Marcos Dönemi)	Mücadele Araçları (Marcos Dönemi)	Silahlı Mücadele
Çatışma Repertuarı	Dini Sembolleri – Dualar ve Tespihler	Dini Sembolleri – Dualar ve Tespihler	Silahlı Mücadele (Kısmi Kültür)

Bu tezin temel tartışmalarından bir diğeri, Politik Süreç Teorisi yoluyla ülkenin üç adası Luzon, Visayas ve Mindanao üzerinde karşılaştırmalı bir inceleme yaparak, toplumsal hareketlerin ve mekanizmalarının siyasi sonuçlarının analizidir. Bu teoriye göre, harekete geçirici yapı, çerçeveleme süreci, protesto döngüsü,

çatışmacı repertuar ve en önemlisi siyasi fırsatların dışlanması, toplumsal hareketlerin açıklanması ve gerekçelendirilmesi sürecini eksik bırakır. Birinci bölümde belirtildiği gibi, müdahil olma veya kolektif toplanma eylemlerine zayıf noktalar olarak hizmet eden, mevcut bir siyasi kurumdaki siyasi imkânlar olmaksızın toplumsal hareket mümkün değildir. Bu çalışmanın analizi ve ampirik bulgulara dayanarak tez, Marcos döneminden bugüne toplumsal hareketlerin, harekte geçirme konusunda gerekli ve yeterli sebepler olan şiddet, baskı, dolandırıcılık, hayal kırıklığı, ayrımcılık, elit koalisyonu ve karşılıklı güvensizlik gibi tehdit ve kısıtlar ürettiğini ortaya koymaktadır. Mindanao toplumsal hareket deneyimleri Mindanao'nun anlatımı için kullanılırken, ele alınan ilgili periyodlar, söz konusu adaların toplumsal hareket deneyimlerini yansıttığı için Luzon ve Visayas adalarının yaşamış olduğu tecrübeleri daha iyi analiz etmek için Marcos dönemi ve Marcos sonrası dönem toplumsal hareketleri olarak farklı kategoriler kullanmıştır.

Polletta'ya (1999) göre toplumsal hareket aktivistleri, talebin, genellikle devlet olan hedefinin etrafında toplanabilmeleri için tehditler, kısıtlar ve kırılmalardan faydalanırlar. Poletta ayrıca, insanların durumlarına öznel anlamlar yüklediklerini savunmuştur. Bu nedenle siyasi fırsatlar yalnızca çeşitli siyasi sistemleri değil, aynı zamanda "*devletin gerçek amaç ve rolü hakkındaki farklı kamuoyu algılamalarını*" da yansıtır (a.g.e). Hristiyan hükümetine karşı hissettikleri yüz yıllık hayal kırıklıkları ve bağımsız bir Moro ulusu kurma hedefi, Moroları ayrılıkçı hareketler ortaya çıkarma yönünde ateşleyen politik imkânlar sunmuştur. Diğer taraftan, Marcos dönemi köylülük hareketi, tarım mağduriyetleri ve hayal kırıklıklarının, köylüleri hükümete karşı protesto gösterilerine iten kırılmalardır.

Hareketin dışında ortaya çıkan bu kırılmalar Luzon ve Visayas'ta CPP/NPA (Marcos dönemi toplumsal hareketleri) ve Katolik Kilisesi (Marcos sonrası toplumsal hareketler) tarafından güçlendirilen, insanların harekete geçirilmesi üzerinde önemli bir etkiye sahipken, MILF, MNLF ve ASG, Mindanao'da hareketlere üyelik, liderlik, sosyal ağ ve iletişim sağlama yoluyla harekete geçirici yapıları kullanmıştır. Bu adalarda mevcut olan yönlendirici inançlar veya teşvik edici ideolojiler Luzon ve Visayas'ta komünist düşünceler ve demokratik açılım iken, Mindanao'daki İslamlaştırma sürecinin, mücadelelerini meşrulaştırmak ve inançlarını

yaymak için toplumsal hareketlerin talepleri ve saflarını şekillendiren ve güçlendiren bir çerçeve olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, Luzon ve Visayas'ta, Marcos dönemi ve Marcos sonrası toplumsal hareketlerde görüldüğü üzere, çatışmacı repertuarın kısmen stratejik bir senaryo biçiminde bulunduğu ortaya koyulması önemlidir. Bu adalarda meydana gelen toplumsal hareketler, hükümetteki siyasi seçkinlerin otoritesine meydan okumak için olası stratejiler dizisi içeren alternatif araçları (mücadele araçları, dini sembolleri – dualar ve tespihler) kullanmışlardır. Bu çatışmacı repertuarlar ya da duyguları ortaklaştırma ve insanları harekete geçirmenin araçları, toprak reformunun devam eden devrimi, isyan ve şiddet içermeyen hareketlerden (EDSA I Hareketi) yararlanma ile sonuçlanan köylülerin radikalleşmesinde kendisini göstermiştir. Öte yandan Mindanao'da, kısmen kültürel bir senaryo olan çatışmanın silahlı mücadele araçları, merkezi hükümetin Morolara karşı yüzyıllardır süren kötü muamele ve görmezden gelme pratiklerinde görüldüğü gibi, bir nesilden diğerine aktarıldı.

Bu tezde, bütün bu unsurların bir araya getirilmesiyle, Filipin toplumsal hareketlerinin siyasi sonuçları ve mekanizmalarının, Politik Süreç Teorisi'nin unsurlarının yan ürünü olduğu ortaya konulmaktadır. Bir unsurun yokluğunda, toplumsal hareketler değişiklik üretmez ve ülkenin siyasi sisteminde baskı oluşturamazdı. Toplumsal hareketlerin değişimin ve siyasi dönüşümün önemli etkenleri olduğu, realistler ve liberallerin iddia ettiği gibi sadece devlet merkezli bakışla açıklanamaz. Toplumsal hareketlerin sonuçları, kuralların ve yasaların iyileştirilmesi için teşvik edici unsurlar olarak hayati rol oynar ve aynı zamanda bir ülkenin iç işlerini büyük ölçüde etkiler.

Bu tez, mekanizmalarla birlikte siyasi sonuçların da, toplumsal hareketlerin amaçlarını ortaya koyma yolu olabileceğini göstermektedir. Siyasi sonuçların ikili ilişkisi, toplumsal hareketlerin görelî yönünü ve yapılarının akışkanlığını ortaya koymaktadır. Bu, toplumsal hareketlerin önceden belirlenmiş kuralları takip etmediğini ima eder; bununla birlikte, Politik Süreç Teorisi'nin özelliklerinin, özellikle siyasi imkânların yakınlaşmasıyla, harekete geçirme eyleminin gerçekleştiğini ortaya koyar.

Bu çalışmanın toplumsal hareket literatürüne getirdiği çıkarımlara ek olarak, tezin bulguları, değişimin kurumlardan geldiğini ve toplumsal hareketlerin, kurumun aşırı işlevsiz olması nedeniyle ortaya çıktığını öne süren kurumsalcı yaklaşımla da ilgilidir. Sonuçlara dayalı olarak yapılmış sentezin aksine -toplumsal hareketlerin amacının devletten reform talep etmek olduğunu göstermesine rağmen- insanların harekete geçmesi, durumlarına öznel bir anlam yükledikleri zaman gerçekleşir, en azından değişimin toplumsal aktörlerden de gelebildiğinin görüldüğü Mindanao durumunda ve Marcos döneminde bu böyledir.

Bu tez ayrıca demokrasi literatürüyle alakalıdır; toplumsal aktörlerin demokratik kurumlarda politika uygulamalarının hangi yollarla artırılacağı konusunda bir açıklama da sunmaktadır. Bu çalışmada gösterildiği gibi toplumsal hareketler, insanların sorunlarını devlete karşı dile getirebilmelerini, reform talep edebilmelerini ve yanlış işlemlerinden sorumlu tutulabilmelerini sağlayan yoldur. Dahası, demokratik kurum sadece siyasi aktörlerin dağılımı ile sınırlı değildir; bir ülkenin kültürel bileşenleri de -ele aldığımız durumda Katolik Kilisesi ve İslam- bir ülkenin demokratik niteliğini şekillendirmektedir. Bu araştırma, kurumsalcı ve demokratik nitelik literatürünün, toplumsal hareketleri hem sosyal hem de politik değişime katkıda bulunabilecek önemli aktörler olarak dikkate alarak, yeniden gözden geçirilebileceğini ve güncellenebileceğini ileri sürmektedir.

Elde edilen ampirik kanıtlardan yola çıkarak Filipin toplumsal hareketleri literatürünün, sonunda yeni fikir ve yeni kanallarla yeni aktörlerin sahneye çıkışına tanık olacak tesadüfi olayların bir aradalığından (Marcos'un şiddet eylemleri ve EDSA I Hareketi) oluştuğu söylenebilir. Basitçe ifade etmek gerekirse, hem Marcos dönemi hem de Marcos sonrası dönemdeki politik çıktılar ve bunların mekanizmalarının tamamı, Marcos mirasının yan ürünleridir. Ayrıca, Filipinlilerin şiddet içermeyen karakterinin, patronun zengin siyasi seçkin, müşterinin ise mal karşılığında hizmet sağlayan yoksul Filipinli olduğu patron-müşteri ilişkisini güçlendirdiği söylenebilir. Marcos'un gelişinden önce Filipinlilerin devrimci olmayan bir karakter sürdürmelerinin nedeni de patronlarından gördükleri ayrıcalıkları kaybetme korkusudur. Bununla birlikte, Katolik Kilisesi'nin her iki EDSA

hareketindeki katalizör etkisi, Filipinliler arasında kolektif eylemde bir araya gelmenin ahlaki bir zorunluluk olduğu hissini uyandırmıştır.

Bu toplumsal hareketler, ülkenin karar alma sürecini etkilemek suretiyle iç politika alanlarını etkilemiş ve bu alanlara nüfuz edebilmiş, böylece hiçbir otoriter liderin yeniden yükselmeyeceğini garantiye alacak şekilde başta başkanlık makamı üzerinde olmak üzere denetim ve dengeleme örnekleri ortaya koymuştur. Tersine, medyanın sansasyonelleştirmesi ile Filipinler'deki toplumsal hareketler, şiddetli mitingler, protestolar ve güvenlik sorunlarına yol açan diğer repertuar biçimlerinin bozulmasına *fiili olarak* yol açan caddeler haline gelmiştir.

Gelecek Araştırmacılar

Bu çalışmanın ampirik bulguları ve sonuçları, sadece uluslararası ilişkiler ve toplumsal hareketler çalışan bilim insanları ve entelektüeller için değil, aynı zamanda gelecekteki araştırmacılar için de oldukça önemlidir. Gelecekteki araştırmacılar, bu çalışmanın, toplumsal hareketlerin siyasi olmayan sonuçları ve kültürel bileşenlerin rolü gibi farklı bir boyutunu üstlenebilir. Ayrıca, gelecek araştırmacılar sınıf yapısını inceleyebilir ve sosyal tabakaların tipolojisinin bir etkiye sahip olup olmadığına ve insanların harekete geçirilmesine katkı yapıp yapmadığına dair derinlemesine bir analiz yapabilirler. Bu gibi soruları cevaplamak için zamana yayılan bir yaklaşım gerekmektedir.

Metodolojik anlamda, gelecekteki araştırmacılar meta-sentez ve diğer yöntemlerini bu konu ile ilgili veya gelecekteki çalışmalarda uygulayabilirler. Araştırmacılar, daha objektif bir çıktı elde etmek ve önyargılardan kaçınmak için kodlamada yer alacak kişiler için daha yüksek standartları getirebilir. Ayrıca, gelecekteki araştırmacılar, bu metinde kategori ve zaman çizelgesinin kapsamı daha geniş olacak şekilde benzer yöntemi kullanarak açıklayabilirler.

Bu çalışmayla ilgili daha uzun vadeli bir yaklaşım, toplumsal hareketlerin dinamikleri ve çeşitliliği hakkında önemli bilgiler verecektir. İlave faktörlere bakmak, toplumsal hareketlerin nasıl sonuç verdiği ve nedensel mekanizmaların ne olduğuna dair algımıza yeni bir boyut kazandırır. Bu konuyu geniş zamana yayılan

bir yaklaşım ile değerlendirmek, toplumsal hareketler literatürü hakkında ve bazı grupların radikalleşerek neden silahlı mücadele yoluyla, diğerlerinin ise şiddet içermeyen yollarla harekete geçmeyi seçtiklerini anlamak konusunda daha fazla bilgi sağlayacaktır. Bu tez çalışması, bu önemli bileşenden yoksundur ve boşlukları, sadece bu alandaki daha ileri çalışmalar doldurabilir.

Ayrıca, gelecekteki araştırmacılar, Güneydoğu Asya'daki diğer ülkelere odaklanabilir ve Soğuk Savaş sonrasında gerçekleşen toplumsal hareketlerin siyasal sonuçları ve sağladıkları siyasi dönüşümler açısından karşılaştırarak ve otoriter hükümetlerin insanların harekete geçirilmesinde oynadığı rolleri inceleyerek çalışmanın kapsamını genişletebilir. Toplumsal hareketler yalnızca Filipinler'de değil komşu ülkelerde de yaşanırken, bu tez, gelecekteki araştırmacılar ve akademisyenler için bir örnek olabilir, ayrıca toplumsal hareketlerin, ülkenin iç siyaseti üzerine etkilerini daha iyi değerlendirmek konusunda fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Abaya-Ulindang, F., (2015), "Land Resettlement Policies in Colonial and Post Colonial Philippines: Key to Current Insurgencies and Climate Disasters in its Southern Mindanao Island", Chiang Mai: BRICS Initiatives for Critical Agrarian Studies (BICAS).

Abinales, P.N., "The Left and the Philippines Student Movement: Random Historical Notes on Party Politics and Sectoral Struggles", *Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies*, C: 1, No: 2, 1985.

Agoncillo, T., "*Filipino Nationalism 1872-1986*", RP Garcia Pub. Corp., Manila, 2013.

Arellano III, B.M., 2006, "*Ang Pagpangayaw sa Dutang Ginsaad: A Study of Ilonggo Migration and Settlement in Tacurong Cotabato, 1951-1960's*", University of the Philippine, Quezon.

Arenas, R., Social Classes in the Philippines (Spanish Period), [https://www.academia.edu/15443298/Social Classes in the Philippines Spanish P eriod](https://www.academia.edu/15443298/Social_Classes_in_the_Philippines_Spanish_Period), 13 Şubat 2017.

Austin, R., 2003, "*Environmental Movements and Fisherfolk Participation on a Coastal Frontier, Palawan Island, Philippines*", University of Georgia Department of Environmental Science, Georgia.

Barnett-Page, E., and James, T., (2009), "Methods For The Synthesis Of Qualitative", London: ESRC National Centre for Research Methods.

Bayat, A., *Life as Politics: How Ordinary People Change the Middle East*, Amsterdam Univeristy Press, Amsterdam, 2010.

Berstrand, K., (2014), "The Mobilizing Power Of Grievances: Applying Loss Aversion And Omission Bias To Social Movements", *Mobilization: An International Quarterly*, C: 19 No: 2, ss. 123-142.

Bide, Y.M., 2015, "*Social Movements and Processes of Political Change: The Political Outcomes of the Chilean Student Movement, 2011-2015*", Brown University International Relations Department, Rhode Islands.

Borass, S., 2001, "*State-Society Relations in Land Reform Implementations in the Philippines*", Blackwell Publisher, Oxford.

Brandt, M. vb., “Moralization and the 2012 U.S. Presidential Election Campaign”, 3 Volume, *Journal of Social and Political Psychology*, C: 3 No: 1, 2012.

Britten, N. vb., “Using Meta Ethnography To Synthesise Qualitative Research: A Worked Example”, *Journals of Health Service Research*, C:7, No: 4, 2002.

Buendia, R., “Looking into the Future of Moro Self-Determination in the Philippines”, *Philippine Political Science Journal*, C: 29, No: 52, 2008.

Buendia, R., “The State-Moro Armed Conflict in the Philippines: Unresolved national question or question of governance?”, *Asian Journal of Political Science*, C: 13, No. 1, 2005.

Cadiz, G.B., “A Critical Analysis of Social Movements in the Philippines”, 2009.

Caren, N., *Political Process Theory*, 2007
http://nealcaren.web.unc.edu/files/2012/05/Political-Process-Theory-_-Blackwell-Encyclopedia-of-Sociology-_-Blackwell-Reference-Online.pdf 13 Kasım 2016.

Carranza, D., “Agrarian Reform And The Difficult Road To Peace In The Philippine Countryside”, *Oslo: Norwegian Peacebuilding Research Centre*, 2015.

Centavo, *EDSA I and EDSA II*, Manila, 2014
<https://www.slideshare.net/gaara4435/edsa-i-and-edsa-ii>, 3 Mart 2017.

Chojnacka, J.M., *Globalization and Social Movements*, 2009,
<http://www.ioz.pwr.wroc.pl/Pracownicy/Mrzyglocka/lecture%209.pdf>, 5 Ocak 2017.

Choudry, A., (2014), “Activist Research for Education and Social Movement Mobilization”, *Postcolonial Directions in Education*, C: 3, No: 1, ss.88-121.

Corbin, J. ve Strauss, A., 2007, “*Basics of Qualitative Research* (third ed.)”, Sage, Oxford.

Court, J., “People Power II in the Philippines: The First E-Revolution?”, 2002.

Creswell, J., 2007, “Designing a Qualitative Study,” *Qualitative Inquiry and Research Design*, 2nd Ed..

Cruzes, D. ve Dyba, T., “Recommended Steps for Thematic Synthesis in Software Engineering”, *Journal Storage (JSTOR)*, 2001.

Curaming, R. ve Claudio, L., (2010), "A Historicised (Re)assessment of EDSA 'People People (1986)", Asia Research Institute Working Paper No. 134, ss. 3-18.

Deats, R., *The People Power Revolution in the Philippines*, 2016, <http://www.superconsciousness.com/topics/society/people-power-revolution-philippines> 16 Mart 2017.

Del Villar, E.M., 2013, "*Terror as a Social Movement Tactic: Applying the Multi-Institutional Politics Approach to the Case*", University of Connecticut Department of Sociology, Connecticut.

Department of Agrarian Reform, Comprehensive Agrarian Reform Program or RA 6657, <http://www.dar.gov.ph/ra-6657-what-is-carp-comprehensive-agrarian-reform-program> 4 Nisan 2017

Doron, G. ve Sened, I., 2001, *Political Bargaining: Theory, Practice and Process*, Sage Publications, Cambridge.

Eggert, N. ve Giugni, M., (2010), "The Homogenization of "Old" and "New" Social Movements: A Comparison of Participants in May Day and Climate Change Demonstrations, *Mobilization and International Quarterly*, C:17, No: 3, ss. 335-348".

Encarnacion-Tadem, T.S., 2014, "*Philippine Civil Society and Democratization in the Context of the Left Politics*", Waseda University Press, Tokyo.

Er, V., 2013, "*Social Movements In Post-Revolutionary Iran*", Naval Post-Graduate School Department of Security Studies, Monterey.

Escano, C.A., 2016, "*DRA 332 Program Evaluation: Aggregating Research Findings*", University of Southern Philippines, Davao.

Fabe, A.P., "The Communist Party of the Philippines And Youth - Recruitment: Local Development And Transnational Connections", *Southeast Asia Regional Centre for Counter-Terrorisim*, 2010.

Fominaya, C.F., "Collective Identity in Social Movements: Central Concepts and Debates", *Sociology Compass*, 2010.

Franco, J. ve Borass, S., 2010, *Redistributing Land in the Philippines: Social Movements and State Reformers*, Zed Books, Manila.

Fuwa, N., (2010), "Politics and Economics of Land Reform", Survey.

Garrett, K., 2016, "The Moralization of Politics: Causes, Consequences, and Measurement of Moral Conviction", The University of North Carolina Department of International Relations, North Carolina.

Gatmaytan, D.B., "It's All The Rage: Popular Uprisings And The Philippine Democracy", *Pacific Rim Law & Policy Journal Association*, 2006.

Global Nonviolent Action, Philippine Citizens Overthrow President Joseph Estrada (People Power II), Manila 2001, <http://nvdatabase.swarthmore.edu/content/philippine-citizens-overthrow-president-joseph-estrada-people-power-ii-2001>, 29 Ocak 2017.

Go, J., "Colonial Reception and Cultural Production: Filipino Elites and United States Tutelary Rule", *Journal of Historical Sociology*, C: 12, No: 4, 1999.

Goddard, F., Philippines: Framework Agreement on Bangsamoro, Maryknoll Office for Global Concerns, 2012, <https://maryknollogc.org/article/philippines-framework-agreement-bangsamoro> 19 Şubat 2017.

Gomza, I., "Contentious Politics And Repertoire of Contention In Ukraine: The Case of Euromaidan", 2013.

Goodwin, J. vb., 2001, "*Passionate Politics, Emotions and Social Movements*", The University of Chicago Press, Chicago.

Goodwin, J. ve Jasper, J., 2015, "*The Social Movements Reader Cases and Concepts*", SPi Publisher Services, Pondicherry.

Goofman, E., 1974, "*Frame Analysis: An Essay of the Organizational Experience*", Harvard Univeristy Press, Massachussets.

Greenberg, L., 1986, *HUKBALAHAP INSURRECTION: A Case Study of a Successful Anti-Insurgency - 1944-1955*, US Army Center of Military History, Washington D.C..

Gurr, T.R, 1970, "*Why Men Rebel*", Princeton Univeristy Press, New Jersey.

Harris, A., "The Theology of Struggle: Recognizing Its Place in Recent Philippine History", *Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies*, C: 21, No: 2, 2006.

Hashemnezhad, H., "Qualitative Content Analysis Research: A Review Article", *Journal of ELT and Applied Linguistics (JELTAL)*, 2015.

Hedman, E., "The politics of 'public opinion' in the Philippines", *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, C: 29, No: 4, 2010.

Hermida, R.B., "The Catholic Church in the Philippine Public Sphere", *Ateneo Journals Online*, No: 24, 2015.

Herring, R., "Political Conditions for Agrarian Reform and Poverty Alleviation", *International Poverty Resources World Bank*, 1991.

Hierarchy Structure , Racial Hierarchy in the Philippines, Manila 2013, <http://www.hierarchystructure.com/racial-hierarchy-in-philippines/> 9 Mart 2017.

Holmes, R., 1987, "Left Opposition: The Partido ng Bayan and Parliament Politics", *Praxis*, ss. 23-24.

Huizer, G., "*Peasant Movement and their Counterforces in South East Asia*", Marwah Publications, New Delhi, 1980.

Hutchcroft, P. ve Rocamora, J., "Strong Demands and Weak Institutions: The Origins and Evolution of the Democratic Deficit in the Philippines", *Journal of East Asian Studies*, C: 3, No: 2, 2003.

Jacobs, S., "Agrarian Reform", *Sociopedia.isa.*, 2010.

Javier, M.C., "Japanese Cultural Propaganda In The Philippines", *Asian Studies – Journal of Critical Perspective on Asia*, C: 13, No: 3, 1975.

Jenkins, J.C., "Resource Mobilization Theory And The Study Of Social Movements", *Annual Review of Sociology*, C: 9, ss. 527-553, 1983.

Johsnton, H. ve Klandermans, B., 1995, "*Social Movements and Culture*", University of Minnesota Press, Minnesota.

Kasuya, Y., 1995, "The Failure of Agrarian Reform in Transitional Democracy, Philippines 1986-1992", Working Paper.

Kerkvliet, B.T., "Toward a More Comprehensive Analysis of Philippine Politics: Beyond the Patron-Client, Factional Framework", *Journals of Southeast Asian Studies*, 1991.

Kitschelt, H., "Political Opportunity Structures and Political Protest" *British Journal of Political Science*, 1986.

Krouse, R.W., "The Changing Democratic Theory of Robert Dahl", (*JSTOR*) – published by *Palgrave Macmillan Journals*, C: 14, No: 3, 1982.

Lebon, G., "*The Crowd: A Study of the Popular Mind*", Publisher Macmillan, Fischer, 1895.

Lejano, R.P., "Problematizing the People Power Revolution", *Budhi Journal of Ideas and Culture*, C: 10, No: 1, 2006.

Liberati, A. vb., "The PRISMA Statement for Reporting Systematic Reviews and Meta-Analyses of Studies That Evaluate Health Care Interventions: Explanation and Elaboration", *Journal of Plos Medicine*, 2009.

Lise, M., 2004, "*Does The State Turn 'New' Social Movements Into 'Old' Social Movements?*", London Metropolitan University, London.

Lopes, A.R., 2014, "*The Impact of Social Media on Social Movements: The New Opportunity and Mobilizing Structure*", Creighton University, California.

Luga, A., 2002, "*Muslim Insurgency In Mindanao, Philippines*", United States Army Command and General Staff College, Kansas.

Macasalong, M.S., "The Liberation Movements In Mindanao: Islām As A Thrusting Force", *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, C: 9, No: 1, 2014.

Magcamit, M., The Enduring Curse of Patronage Politics, <http://halalan.up.edu.ph/viewpoints/by-alumni/281-the-enduring-curse-of-patronage-politics-why-filipinos-should-not-elect-a-patrimonial-president-in-the-2016-elections> 16 Nisan 2017.

Mapping Militant Organization, Moro National Liberation Front, Massachusetts, 2015, <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/379> 14 Mart 2017.

McAdam, D. vb., 2007, "*Comparative Perspectives on Contentious Politics*", Cambridge University Press, Cambridge.

McAdam, D., 2000, "*Political Process and the Development of Black Insurgency 1930-1970*", University of Chicago Press, Chicago.

McCarthy, J. ve Zald, M., "Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory" *American Journal of Sociology*, C: 82, No: 6, 1977.

- McPhail, C., 1991, *"The Myth of Madding Crowd"*, Transaction Publishers, Pennsylvania.
- Melucci, A., 1994, *"A Strange Kind of Newness: What's 'New' in New Social Movements? New social movements: From ideology to identity"*, Temple University Press, Philadelphia.
- Mertig, A. and Dunlap, R., "Environmentalism, New social Movements, and the New Class: A Cross-National investigation", *Rural Sociology*, C: 56, No: 1, 2001.
- Meyer, D. vb., 2002, *"Social Movements: Identity, Culture and State"*, Oxford University Press, Inc., New York.
- Moher, D. vb., "Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement", *Journal of Plos Medicine*, 2009.
- Montano, C. ve Godkin, L., "Sensemaking Under Martial Law: Public Policy and Agrarian Reform in the Philippines", *International Journal of Leadership Studies*, 1991.
- Mydans, S., "People Power II' Doesn't Give Filipinos the Same Glow", *The New York Times*, 5.2.2001.
- Niemala, L., 2009, *"WALK! Framing a successful agrarian reform campaign in the Philippines"*, Lund University Department of Asian Studies, Lund.
- Ocampo, S., "Hda. Luisita Massacre: No justice after 10 years", *Philippine Star Global Press*, 15.11.2014.
- Oliver, P. ve Marwell, G., 1993, *"The Critical Mass In Collective Action"*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Olson, M., 1971, *"The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups"*, Harvard University Press, Massachusetts.
- Ostrom, E., "A Behavioral Approach To The Rational Choice Theory Of Collective Action: Presidential Address, American Political Science Association", *American Political Science Review*, C: 92, No:1, ss. 1-22, 1997.
- Panganiban, Artemio, "Edsa 1 and Edsa 2 compared", *Inquirer.Net*, 7.02.2016.

Peow, S.H., "Politics of Religious and Ethnic Identity the Cases of Southern Thailand and Southern Philippines", *Journal of International Social Research*, C:2, No: 9, 2009.

Phatharathananunth, S., "Social Movements and Democracy: Experiences from the Philippines and Thailand", *Asian Development Bank Institute - Post-Development Paradigms in Asia II*, ss. 259-263, 2012.

Philippine-History.Org., Philippine History Website, Manila, 2017, <http://www.philippine-history.org/edsa-people-power-revolution.htm> 14 Mart 2017.

Pobre, Abbie ve Gonzales, Catherine, "Looking back at EDSA II: The political paths of Estrada and Arroyo", *Rappler*, 17.01.2017.

Polletta, F. ve Jasper, J., "Collective Identity and Social Movements", *Annual Review of Sociology*, C: 27, No: 1, ss. 283-305, 2001.

Polletta, F., "Free Spaces" In Collective Action", *Journal Storage*, C: 28, No. 2, 1999.

Popkin, S., 1979, "*The Rational Peasant: The Political Economy of Rural Society In Vietnam*", University of California Press, California.

Preuss, M., "Assessing Grant Capacity and Readiness: A Systematic Review of the Periodical Literature of Research Administration 2015", *Research Management Review*, C: 20 No: 2, ss.1-18, 2015.

ReliefWeb, The State-Moro Conflict in the Philippines, <http://reliefweb.int/report/philippines/state-moro-conflict-philippines> 10 Mayıs 2017.

Research Starter, Four Stages of Social Movements, 2009, <https://www.ebscohost.com/uploads/imported/thisTopic-dbTopic-1248.pdf> 28 Kasım 2016.

Riedinger, J., 1995, "*Agrarian Reform in the Philippines: Democratic Transitions and Redistributive Reform*", Stanford University Press, California.

Roces, M., "The Militant Nun as Political Activist and Feminist in Martial Law Philippines", *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies*, C: 1, No:1, 2004.

Rodis, Rodil, "The self-perpetuating elite of the Philippines", *Inquirer.Net*, 4.6.2014.

RrayhanR, Bangsamoro Youth Center, Manila, 2016
http://mnlfnct.com/Articles/BYC_1Nov2016_REVISITING%20AMERICA%E2%80%99S%20LAND-GRABBING%20OF%20MORO%20NATION%20-%20IS%20IT%20PART%20OF%20AMERICA%E2%80%99S%20GLOBAL%20HOLocaust.htm 12 Mart 2017.

Ruiz, J.E., “Nationalisms in Southeast Asia: An Essay on the Cartography of Struggle”, *Asian Christian Review Journal*, C: 1, No:1, ss. 79-101, 2007.

Salazar, V., “The Moro Identity and the Rise of Separatist Movements in Mindanao”, *Center for International Relations and Strategic Studies of the Foreign Service Institute*, ss. 1-15, 2009.

Santa Cruz, A., “The Emergence of a Transnational Advocacy Network: International Election Monitoring in the Philippines, Chile, Nicaragua, and Mexico”, *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies*, C: 1, No: 2, 2004.

Serrano, I., “Civil Society in the Philippines: Struggling for Sustainability”, *Philippine Rural Reconstruction Movement - Conrado Benitez Institute of Sustainability*, 2001.

Sidel, J.T., “Beyond Patron-Client Relations: Warlordism and Local Politics in the Philippines”, *Kasarinlan: Journal of Third World Studies*, 1999.

Skopcol, T., 1979, “*States and social revolutions: A comparative analysis of France, Russia and China*”, Cambridge University Press, Cambridge.

Slater, D., 2005, “*Ordering power: contentious politics, state-building, and authoritarian durability in Southeast Asia*”, Emory University Department of Political Science, Georgia.

Snakenberg, M., “The Bangsamoro Insurgency: An International History”, *Small Wars Journal*, 2011.

Snow, D. ve Benford, R., “Framing Processes And Social Movements: An Overview And Assessment”, *Annual Review of Sociology*, C: 26 No:1,ss. 611-639, 2000.

Spencer, B., “Old and new social movements as learning sites: Greening labor unions and unionizing the greens”, *Adult Education Quarterly*, C: 66 No:1, ss.31-44, 1991.

Staples, M. ve Niazi, M., “Experiences using systematic review guidelines”, *Journal of Systems and Software*, C: 80, No: 9, 2007.

Stekelenburg, J.V. ve Klandermans, B., “The Social Psychology Of Protest”, *Current Sociology*, 2013.

Stephens, W.D., 1990, “*The Roots of Social Protest in the Philippines and their Effects in the U.S.-R.P. Relations*”, Naval Postgraduate School, Monterey.

Strother, J., The Power of the Catholic Church Slipping in Philippines, <http://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2013/0306/Power-of-the-Catholic-Church-slipping-in-Philippines> 9 Mart 2017.

Suh, D., “How Do Political Opportunities Matter For Social Movements?: Political Opportunity, Misframing, Pseudosuccess, And Pseudofailure”, *The Sociological Quarterly*, ss. 439-445, 2001.

Tagaloglang, Philippine Economy: Spanish Period, Manila 2002, <file:///D:/Masteral%20Turkey/Research/Reading%20Materials/Misc/philippine%20economy%20spanish%20tagaloglang.html> 10 Mart 2017.

Tarrow, S., 2005, “*The New Transnational Activism*”, Cambridge: Cambridge Univeristy Press, Cambridge.

Tarrow, S., 1998, “*Power in Movement*”, Cambridge University Press, Cambrigde.

Teehankee, J., Clientelism and party politics in the Philippines, https://www.academia.edu/7265827/Clientelism_and_Party_Politics_in_the_Philippines 11 Mart 2017.

The Editors of Encyclopædia Britannica, Moro National Liberation Front, United States of America 2001, <https://global.britannica.com/topic/Moro-National-Liberation-Front> 16 Mart 2017.

Thomas, J. ve Hardens, A., “Methods For The Thematic Synthesis Of Qualitative Research In Systematic Reviews”, *BMC Medical Research Methodology*, C:8, s. 45, 2008.

Tilly, C. vb., 2004, “*Dynamics of Contentions*”, Cambridge University Press, Cambrigde.

Tilly, C., 1986, “*Contentious French: Four Centuries of Popular Struggles*”, Harvard University Press, Massachusetts.

Tilly, C., 1977, *“Mobilization to Revolution”*, University of Michigan Press, Michigan.

Tilly, C., *“Social Movements 1768-2004”*, Paradigm Publishers, Colorado, 2004.

Touraine, A. ve Colman, D., 1977, *“The Self-Production of Society”*, The University of Chicago Press, Chicago.

Turner, S., 2013, *“Success in Social Movements: Looking at Constitutional-Based Demands to Determine the Potential Success of Social Movements”*, Indiana University Bloomington Department of Political Science, Indiana.

Ty, R.R., *“Human Rights, Conflict Transformation, and Peace Building: The State, NGOs, Social Movements, and Civil Society—the Struggle for Power, Social Justice and Social Change”*, Northern Illinois University Department of Counselling, Adult and Higher Education, Illinois, 2011.

United Nations Development Programme, UNDP in Asia and Pacific, 2015, <http://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/mdgoverview/overview/mdg3/> 9 Ocak 2017.

Villamor, F., “Communist Rebels in Philippines Say They’ll End Cease-Fire” , *The New York Times*, 1.2.2017.

Wurfel, D., “Civil Society And Democratization In The Philippines”, *Daniel K. Inouye Asia-Pacific Center for Security Studies*, 2012.

Wurfel, D., “Philippine Agrarian Policy Today: Implementation and Political Impact”, *Institute of Southeast Asian Studies*, 1977.

Xu, K., “Framing Occupy Wall Street: A Content Analysis of The New York Times and USA Today”, *International Journal of Communications*, C:7, 2013.

Yang, G., Emotions and Social Movements, 2007, http://www.unige.ch/sciences-societe/socio/files/7714/0533/5986/Yang_2007.pdf 18 Aralık 2016.

EKLER

A. Kodlar

Profil	Veri Maddesi	Birincil Kodlar
Marcos Dönemi: Filipin Toplumsal Hareketleri		
Carl MONTANA ve Lynn GODKIN	Örneğin, Sıkıyönetim ilanı ve 27. Başkanlık Kararnamesi'nin yürürlüğe girmesi, kırsal alanda mülkiyetle ilişkili şiddet olaylarından kaynaklanan siyasi baskıdan bir ay sonra meydana geldi. Kabul edilebilir bir barış ve düzen görüşü, komünist Yeni Halk Ordusu'nun ve güneyde devam eden Müslüman ayrılıkçı hareketin saldırgan faaliyetleri tarafından kesildi.	1. Politik baskı
	Sıkıyönetim yoluyla tarım reformunu Filipinler'e getirme girişimi, Marcos için iddialı bir projeydi.	1. Tarım reformu
	Bu çalışmada, sıkıyönetim sırasında Filipinler'de deneyimlenmiş olan tarım reformunu inceledik. Konunun kavranışına katkıda bulunmak için sezme kabiliyetini çıkış noktası olarak kullandık. Toplanan kanıtlardan, tarım reformuyla ilgili örgütsel karar vermenin sıkıyönetim sonucu parçalı hale geldiğini söyleyebiliriz.	1.Tarım reformu 2.Otoriterlik
Dan SLATER	Tayland'ın aksine Singapur, Malezya ve Endonezya'da olduğu gibi Filipinler'de de demokrasi, kentsel huzursuzluktaki önemli bir artışla çöktü. Ancak Ferdinand Marcos'un bürokratik-otoriter rejiminin toplumsal temelleri, diğer üç ülkenin katı anti-demokratik koalisyonlarına kıyasla Tayland'ın zayıf koruma anlaşmasına daha yakından benzemektedir. Joel Rocamora'nın deyişiyle Marcos, açık uçlu otoriter yönetimi desteklemek için "bir sınıf koalisyonu kurma konusunda açıkça başarısız oldu".	1.Demokrasinin çöküşü 2.Kentsel huzursuzluk 3.Sınıf koalisyonu

	Kısacası, Halkın Gücü "halkın her kesiminden zenginlerin ve yoksulların katılımını sağlamıştır." Bu, Marcos'un birliklerinin, sonunda EDSA'daki askeri kamplara ulaştıklarında ateş açmalarını çok daha zor hale getirdi.	1.Bütün yaşam tarzları
	Japonya'nın teslim olması üzerine, -Malaya'daki sömürgeci ve yeni-sömürgeci seçkinler gibi- Amerikalı ve Filipinli seçkinler için zorluk, bu sol isyancıların hareketinin engellenmesi, kendi siyasi otoritelerinin tekrar kurulması ve ekonomik çıkarlarının yeniden tesisi olmuştur. Bunu, görece kolay bir şekilde, Filipin merkezi hükümetinin eline daha etkili bir toplumsal güç vermek zorunda kalmadan yaptılar. Böylece Filipinler'i, Malezya'dakinden önemli ölçüde farklı bir siyasi gelişme yoluna ittiler.	1.Filipin seçkinleri 2.İsyanlar 3.Siyasi otorite 4.Toplumsal güç
	En önemlisi, 1967'de Milliyetçiliğin Geliştirilmesi Hareketi'nin (MAN) kurulması " milliyetçilik hareketinin temelini yeniden dağıtılan temaları kapsayacak şekilde genişletti " ve yeni Filipin Komünist Partisi (CPP) 'nin 1968'de kuruluşu, radikal solun yeniden canlanması hayalini güçlendirdi. CPP köklü bir Yeni Halk Ordusu (NPA) kurdu ve 1969'da Huk benzeri bir kırsal isyanı yenilemekle tehdit etti.	1.Milliyetçi hareketler 2.Komünizm 3.Radikal sol
Mina ROCES	Bir diktatörlükteki politik sesleri ile kilise hiyerarşisi içindeki etkisiz sesleri arasındaki karşıtlığın kavranması, feminist bilincin ortaya çıkışını tetiklemiş olabilir.	1.Politik ses 2.Radikalleşme
	Radikal siyasetteki diğer kadınların aksine bu kadınlar, diktatörlük karşısında bir baskı grubu olarak hareket ederken, siyasal aktivizmin görünür liderleri ve sembolleri haline gelmeyi başardılar.	1.Radikal siyaset 2.Siyasi aktivizm
	Buna karşın militan rahibeler, kadının ahlaki koruyucu olarak görüldüğü geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarına uysalar da, 'ahlaki güçleri' olduğunu keşfettiler.	1.Ahlaki güç 2.Kadının güçlendirilmesi
	Militan rahibeler siyasal aktörler olarak görünür olsalar bile, sıkıyönetim döneminin başında sadece bir avuçlardı: ülkedeki toplam 9000 rahibe içinden sadece 200 radikal rahibe.	1.Radikalleşme 2.Siyasi aktörler

	<p>St. Scholastica'nın Benedikten rahibelerinin vaka incelemesini kullanarak ve büyük ölçüde bir rahibenin (tahminimce, takma adı Sister Justine olan Sister Mary John Mananzan) otobiyografisine dayanarak Claussen, rahibenin yurt dışında kadın sorunu konularının etkisinde kaldığını, Filipin bağlamında benzer durumların görüldüğünü ve bunların feminist bilinç yaratan katalizörler olduğunu söylemiştir.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Etkilenme 2.Uluslararası bakış açısı 3.Radikalleşme
	<p>Heather Lynn Claussen, 'Alışılmadık Kızkardeşlik: Filipin'de Feminist Katolik Rahibeler' isimli çalışmada, rahibelerin maneviyatından gelen ve yerel Filipin rahibeliğinden ve uluslararası kaynaklardan etkilenen rahibelerin feminizminin, milliyetçi/komünist kitle hareketlerinden doğan Filipin feminizmine meydan okuduğunu savunmuştur.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Milliyetçi/Komünist Kitle Hareketleri 2.Uluslararası etki
P.N. ABINALES	<p>Amerikan sömürge yönetiminin en kalıcı miraslarından biri, tarihçi Renato Constantino'nun kuvvetli biçimde tasvir ettiği gibi, eğitim ve medya mekanizması yoluyla henüz başlamakta olan ulusal bilinçin yok edilmesiydi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Bilinç 2.Eğitim ve medya mekanizması 3.Tabandan öğrenme
	<p>Öğrencilerin siyasete katılımı ikilik ve bocalama ile karakterize edildi. Öte yandan, toplumsal düzenin desteklenmesi, eğitimin araçsal görüşüyle bilinçsizce veya reformist baskı yoluyla bilinçli olarak gerçekleşti.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Toplumsal düzen 2.Eğitim 3.Reformist bilinç 4.Radikalleşme
	<p>Toplumsal düzeni idealize etme eğiliminde olan fikirlerle de temas eden öğrenciler, öğrendikleri her zaman toplumsal gerçekliği yansıtmadığı için eleştirel hale geldi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Fikirlerle temas etme 2.Toplumsal düzen
	<p>Sözde "yüksek düzeyde mücadeleler" dışında, öğrenci aktivistlerinin politikalarını ve radikal bilincilerini daha da geliştirebilecekleri yollar tanımlanmalıdır.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Siyasi aktörler 2.Toplumsal aktivist

		3.Radikal bilinç
Mindanao Deneyimi: Filipin Toplumsal Hareketleri		
Erika Lorenzana DEL VILLAR	Güney Filipinler'in, 'gevşek bir devlet' -bozuk ve yasaların uygulanmadığı bir yerel yönetim yapısı- ve 'güçlü bir toplumun' -Mindanao durumunda olduğu gibi feodal klanlar, savaş ağaları ya da asiler gibi etkili grupların bulunduğu bir durum- kurbanı olması, devlet kurumları üzerinde önemli taleplerde bulunmalarına yol açmıştır.	1.Ağırlaşan yerel yönetim 2.Kişisel çıkarlar
	Şiddet ve terörist faaliyetler, Mindanao'da aşırılık yanlısı ve ayrılıkçı İslamcı grupların kullandığı araçlar olmaya devam etmiştir.	1.Şiddet ve terörist eylem 2.Dini hareketler
Mark SNAKENBERG	Filipin hükümeti, Müslüman gençleri ithal İslam eğitimine maruz bırakan eğitim reformunu yürürlüğe koyarak, <i>Bangsamoro</i> ayrılıkçı hareketini farkında olmadan kamçulamıştır.	1.Gençlerin uluslararası perspektifle tanışması 2.İslami eğitim 3.Müslüman gençlerin radikalleşmesi
	İnancın, ortaklığın merkezi unsuru olmaya devam etmesine rağmen, yerel siyaset ve kabile kimliği, yerel siyasetin şiddet yoluyla ortaya konmasında rol oynamıştır.	1.Müslüman kimliği altında yerel otorite

See Hoon PEOW	Yabancılaşmadan doğan yoksulluk, Manila hükümeti'nin adaletsiz tavrı değil, kültürel bayağılaştırma pratikleri neticesinde görüldü. Politika, Moroların silahlı direnişine neden oldu. İşte burada, Hristiyanların göçü ile ilgili çatışmalardan, bugün bize tanıdık olan toprak kullanımı ile ilgili çatışmalara, kültürel asimilasyon ile ilgili çatışmalara ve kimlik politikasıyla ilgili çatışmalara dönüş zinciri görüyoruz.	1.Yabancılaşma 2.Yabancı düşmanlığı 3.Silahlı mücadele 4.Kimliğin siyasallaştırılması
Virgiemarie A. SALAZAR	Müslüman liderler sıkıyönetimi, Moroların siyasi özgürlük isteğini bastırmak için kesin bir hareket olarak gördü; bu yüzden sıkıyönetim ilanı, Morolar arasında yeni bir devrimci bilincin ortaya çıkmasına ve MNLF'nin yükselişine yol açtı	1.Devrimci bilinç
	Toplumsal hareketlerin oluşmasında kolektif kimlik ve ideoloji kavramları gereklidir. Mindanao'daki Müslümanlar örneğinde Moro kimliği ve Bangsamoro ideolojisi, iki ayrılıkçı hareketin temel unsurları haline geldi.	1.Hareketin temeli olarak dini bakış 2.Aşırılık
Rizal G. BUENDIA	Müslüman kimliğinin etnikleşmesi, Müslüman özbilincinin uyanmasının bir sonucudur.	1.Müslüman kimliğinin etnikleştirilmesi 2.Özbilincin uyandırılması
	Bangsamoro mücadelesi, yeni ve geleneksel olmayan karşı-seçkinler tarafından tepkisel bir temelde ifade edilen "reaktif bir milliyetçiliğin" bir ifadesidir ve "özgüven krizi" geçiren Müslüman toplum ile çatışmaktadır. Devletin tehditlerini düşmanca şeytanlaştırır ve kitleleri bu tür tehditlere karşı kolektif eylem için harekete geçirir. Eğitimli Müslüman orta sınıfın ilgisini çekmek zorundadır ve kitleleri siyasete kazandırmayı amaçladığından, her zaman popülisttir.	1.Toplumsal kimlik 2.Kimliğin dönüşümü 3.Müslüman entelektüeller 4.Halkın

		<p>siyasallaştırılması</p> <p>5.Bilginin halka aktarımı</p>
Rizal G. BUENDIA	Devletin Hıristiyan çoğunluk lehine olan ayrımcı politikaları, Müslüman liderlerin Manila 'politik-ekonomik elitleri' ile 'işbirliği' nedeniyle de gerçekleşmiştir.	<p>1.Güç gösterisi</p> <p>2.Seçkinler</p> <p>3.Kişisel çıkarlar</p>
Marcos Dönemi Sonrası: Filipin Toplumsal Hareketleri		
Lester Edwin RUIZ	Mevcut nüfus hareketlerinin ulusal devletin beklentileri üzerine etkisi, özellikle ulusal kimliğin parçalanması ve çokkültürlülüğün yükselişi olmuştur (Bhabha, 1990 ve Chatterjee, 1986).	<p>1.Tabandan siyaset</p> <p>2.Siyasi katılım</p> <p>3.Yeni aktörler</p>
Ryan Anthony LEANO	İnternet üzerinden arama yapıldığında, çoğunlukla Filipin Ulusal Demokratik Cephesi (NDFP) ortaya çıkıyor. NDFP, Filipinler'deki örgütlerin devrimci silahlı mücadeleyi savunan birleşik cephesi iken Filipin Ulusal Demokratik Hareketi, kitlesel, hukuki ve parlamenter yollarla toplumsal değişim için çalışan örgütlerin daha geniş tabanlı bir hareketidir.	1.Radikalden ılımlıya
	Elaine Villasper-Dizon'un siyasi olarak bilinçlenmesine izin veren, geleneksel sınıftan gelmeyen politik eğitimin bir biçimi olan kültürel çalışma ve genel olarak Ulusal Demokratik Hareketi. Harekette ilk kez faaliyete başladığında katıldığı, popüler eğitimin türleri olan eğitim tartışmaları ve kültürel çalışmalar, kendisi ve ailesi gibi Filipinlilerin neden göç etmek zorunda kaldıklarına dair bilgi sağlamanın yanında, ABD'de yaşayan bir göçmen olarak onun mücadeleleri ile Filipinler'deki mücadeleler arasında bağ kurmayı kolaylaştırdı.	<p>1.Politik bilincin uyandırılması</p> <p>2.Popüler eğitim</p> <p>3.Kültürel çalışma</p>

	Filipinler ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki marjinal topluluklar üzerindeki kültürel çalışmaların çıkarımları, kültürel çalışmanın toplulukların politik bilincinin sağlanması yönünde popüler bir eğitim biçimi olmasının yanı sıra, toplumsal değişim için bir düzenleme yöntemi olduğudur.	1.Bilincin uyandırılması 2.Popüler eğitim 3.Örgütlenme 4.Toplum
Somchai PHATHARATHA NANUNTH	Devrimci Sol'a bağlı radikal sosyal hareketlerin gerilemesi, ılımlı toplumsal hareketlerin yaygınlaşmasının yolunu açtı.	1.Radikalden ılımlıya geçiş 2.Toplumsal dönüşüm 3.İsyanın düşüşü
	STK'lar Orta Vadeli Filipin Kalkınma Planı (1987-1992) tasarımına katıldılar. Daha da önemlisi, 1986 seçimlerini boykot eden radikallerden farklı olarak, STK'lar yeni anayasanın yazımında belirgin bir rol oynadılar. Aquino, yeni anayasa hazırlamak için elli kişilik bir komisyon atadığında, üyelerinin yaklaşık yarısı, toprak reformları, etnik çatışmalar ve toplumsal cinsiyet gibi toplumsal konularda deneyime sahip olan aktivistlerdi.	1.Tabandan siyasi katılım 2.Perspektif değişimi 3.Yeni aktörler 4.Demokratik geçiş
Ronaldo R. TY	Hükümet ve hükümet dışı fon kuruluşları, sosyal adaleti destekleyen taban örgülenmesi düzeyindeki sivil toplum, sivil toplum örgütleri ve toplumsal hareketlerle aktif bir birliktelikle, popüler eğitim projelerini daha fazla desteklemek yönünde faaliyet göstermeyi düşünebilirler.	1.Popüler eğitimciler 2.Taban örgütlenmesi düzeyi 3.Devlet dışı aktörler
Eva-Lotta HEDMAN	Bu değişikliğin niteliğine ve süreçlerine odaklanan bu analiz, Filipinler'de (Nowak ve Snyder, 1974) kayırmacılık ve örgüt politikası üzerine yoğunlaşan ilk araştırmaları temel alır, ayrıca seçmen mobilizasyonundaki değişen dinamiklere, yaygın olarak "kamuoyu" olarak adlandırılan şeyin ne olduğuyla	1.Kamuoyu 2.Farklı kutuplardan hareket

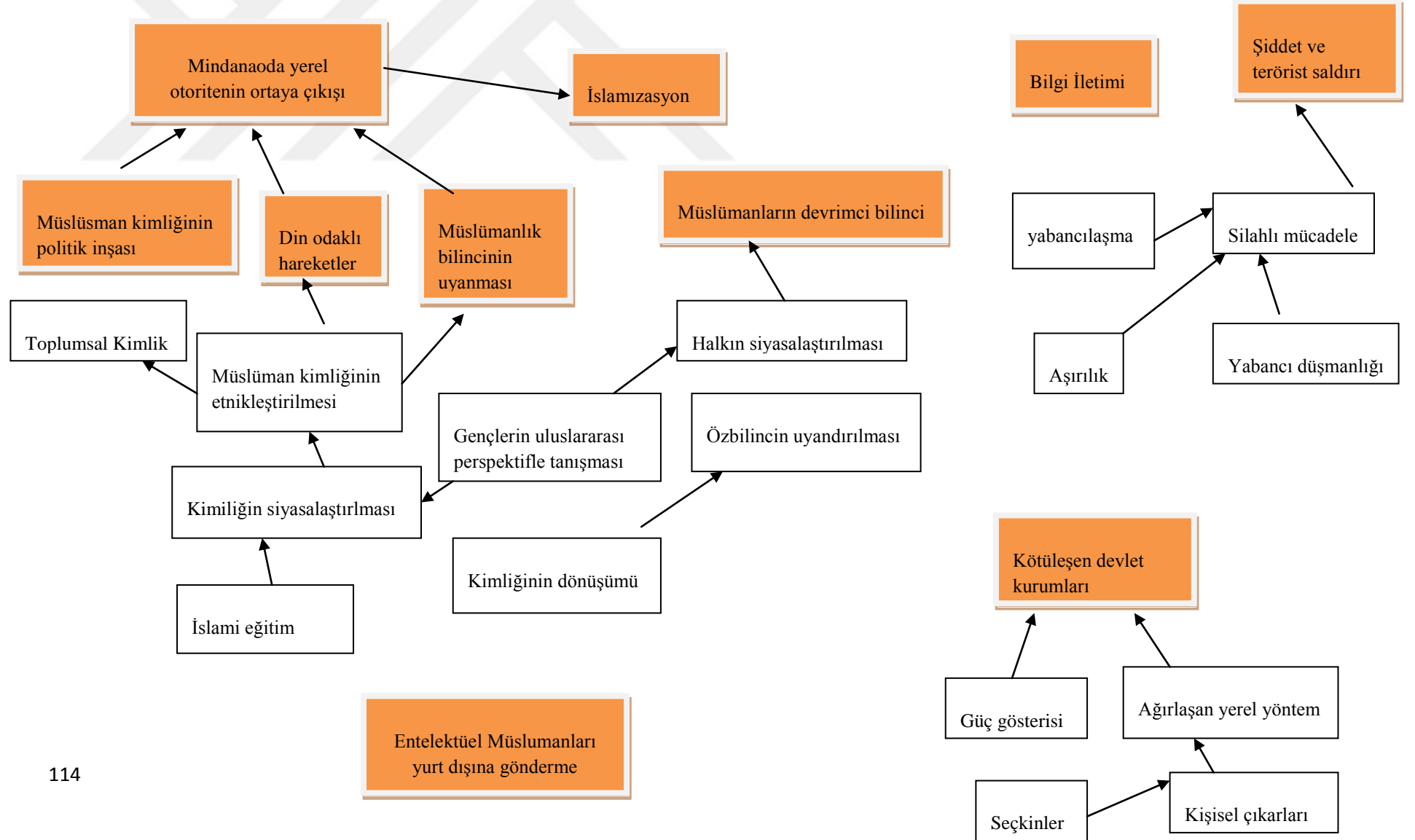
	ilgili olarak Pierre Bourdieu'nun eleştirel sosyolojisinin getirdiği yeni anlayışları harekete geçirir (Bourdieu, 1979).	3.Seçmen mobilizasyonu
	Dolayısıyla burada ileri sürülen, "kamuoyunun" toplumsal bir gerçeklik olarak ortaya çıkışı, seçmen mobilizasyonu ile ilişkili siyasal hesapları ve dinamikleri değiştirirken, kamuoyu politikasının Filipinlerde demokrasi için sadece sınırlı bir dönüşüm potansiyeline sahip olabileceğini gösteren ihtiyatlı bir argümandır.	1.Kamuoyu 2.Politik dilin değişimi 3.Dönüşüm 4.Demokrasi
Lennart NIEMALA	Başarılı Sumilao kampanyası, toprak geliştirme dilinde 'Bir Sumilao Yap', yani imkânsız, özellikle yürüyüşü yap anlamına gelen yeni moda bir sözcük olan 'Mag-Sumilao ka'yı yarattı.	1.Yürüyüş 2.Çerçeveleme
Aziz CHOUDRY	Toplumsal hareketler ve toplumsal/politik aktivizm, büyük ölçüde öğrenme, kuramsallaştırma, araştırma ve diğer entelektüel çalışmaların bulunduğu eğitimsel süreçler, alanlar ve kuvvetler olabilirler.	1.Eğitici süreç 2.Toplumsal hareket
	Toplumsal hareketler yalnızca toplumsal ve siyasal değişim için önemli mücadele alanları değil, aynı zamanda -tartışmalı ve çelişkili olsa da- öğrenme, bilgi üretme ve araştırma alanlarıdır.	1.Mücadele 2.Eğitim 3.Katalizörler
Anne HARRIS	Tan, Jalandoni ve dela Torre, tanınmış dini kökenli devrimciler arasında yer alırken, hikâyeleri benzer bir yol izleyen sayısız kişi vardır. "Güvenli" çevrelerden ayrıldılar, başka bir Filipin gerçeğine daldılar ve daha sonra bilinçlenip güçlendiler. Öz kimlikleri değişti ve yavaş yavaş ortak bir kimliğe karışıp kayboldu.	1.Devrimci bilinç 2.Dalma 3.Kilise imajında değişiklik 4.Yeni kimlik
Arturo SANTA CRUZ	1980'lerin sonlarında ortaya çıkan ağ, Filipinler'in 'Halkın Gücü' hareketinin omuzlarında duruyordu ve bu gücün ayağı, Özgür Seçimler için Ulusal Hareket (NAMFREL) idi.	1.İnsanların gücünün fark edilmesi

		2.Seçmen mobilizasyonu
	Bu, NAMFREL'in 1986 seçim sürecine katılan gönüllü kalabalıklar sayesinde çok önemli bir rol oynadığı, ülke içinde yaratılan bir başarıydı. İronik olarak, Marcos rejimi NAMFREL'in yeniden ortaya çıkması için kilit bir teşvik sağladı.	1.Gönüllü kalabalığı 2.Demokratik katılım
	NAMFREL, 24 Aralık 1985 tarihli Seçim Komisyonu'nun vatandaş kolu olarak onaylandı. Böylece Gretchen Casper'in belirttiği gibi, seçim günü 500.000 gönüllü ile 'Marcos'un çalışma tarzı NAMFREL tarafından sınırlandırıldı'.	1.Halk hareketinin güvenilirliği 2.Tabandan siyaset
Rebecca AUSTIN	1990'ların başında, Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'ndan (NDFP) sonra STK'lar koruma ve geliştirme projeleri şeklinde gelişmeye başladı. Balıkçılık ve Su Kaynaklarının Yönetimi Bürosu'ndaki üst düzey bir yetkili olan Marciano Carrean, çoğu durumda STK'ların flüoresanlarının gerçekte donör tarafından yönlendirildiğini ve kıyı kaynakları yönetimi projelerini hayata geçirmek için nitelikli STK'lar bulmakta zorlandığını açıkladı.	1.Yeni siyasi aktörler 2.Donör yönlendiricili
Paul D. HUTCHCROFT ve Joel ROCAMARA	Estrada'nın önemli bir siyasi parti desteği olmadan seçilmeyi başarması, seçim sisteminin popülist söyleme karşı savunmasızlığını gösterdi.	1.Baskın grup yok 2.Halkçı siyaset 3.Tabandan demokrasi 4.Seçim sisteminin kırılabilirliği
William Dale STEPHENS	Filipin seçkinlerinin siyasi liderlik yeterlilikleri zayıftır, aynı zamanda kendi uyuşmazlıklarını çözmek konusunda da yetersizlik göstermektedirler. İsyancılar değil, opportunist seçkinler bugün Filipinler'de hükümete karşı büyük tehdit oluşturmaktadır.	1.İsyan 2.Seçkin koalisyonu

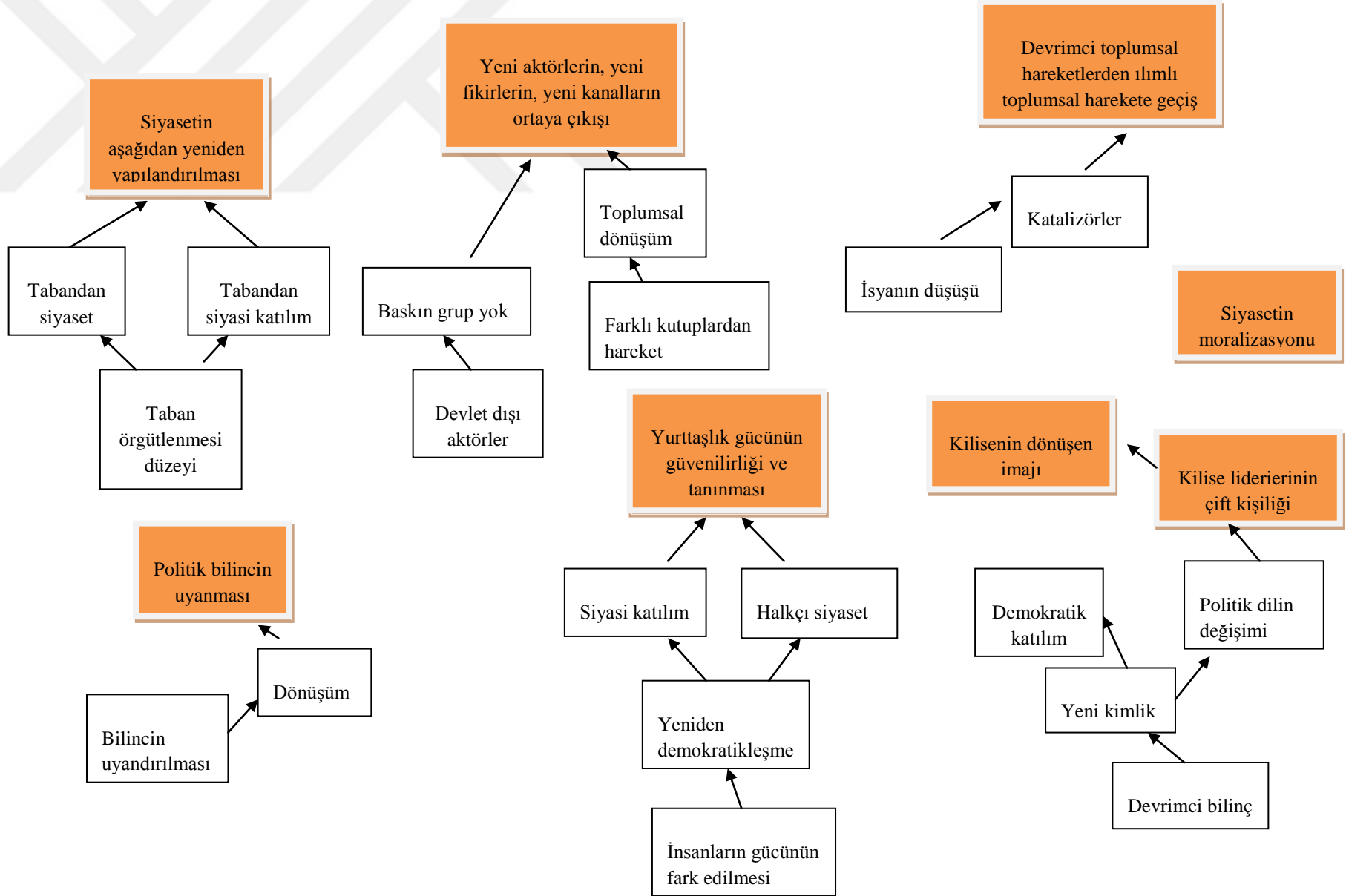
Rommel CURAMING ve Lisandro CLAUDIO	Sıkıyönetim-EDSA ikilisinin birleşik bir mirası, daha laik, eleştirel ve analitik anlamlandırma pahasına siyasetin moralizasyonu dur.	1.Moralizasyon 2.Siyasetin moralizasyonu
--	--	--

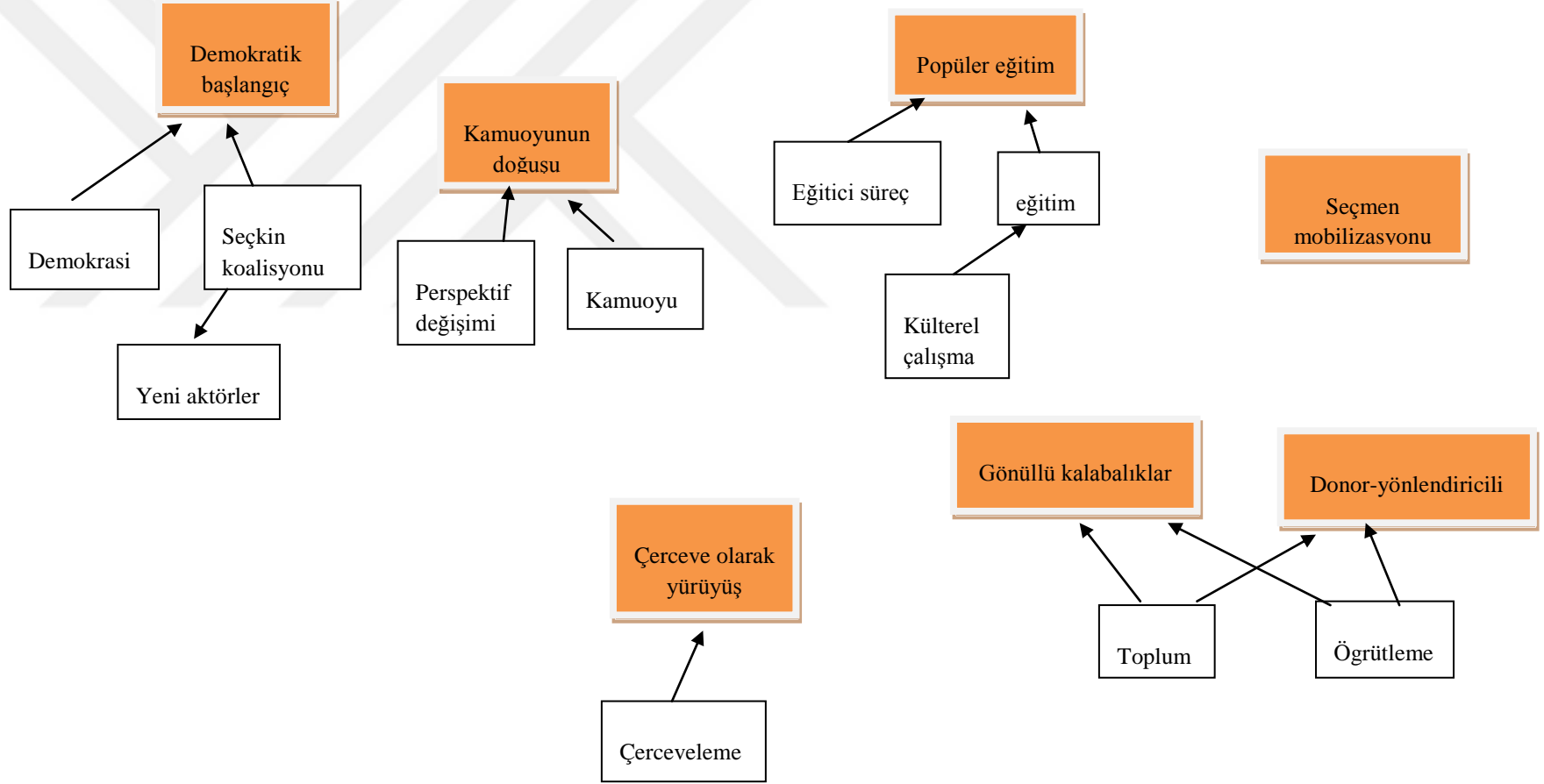

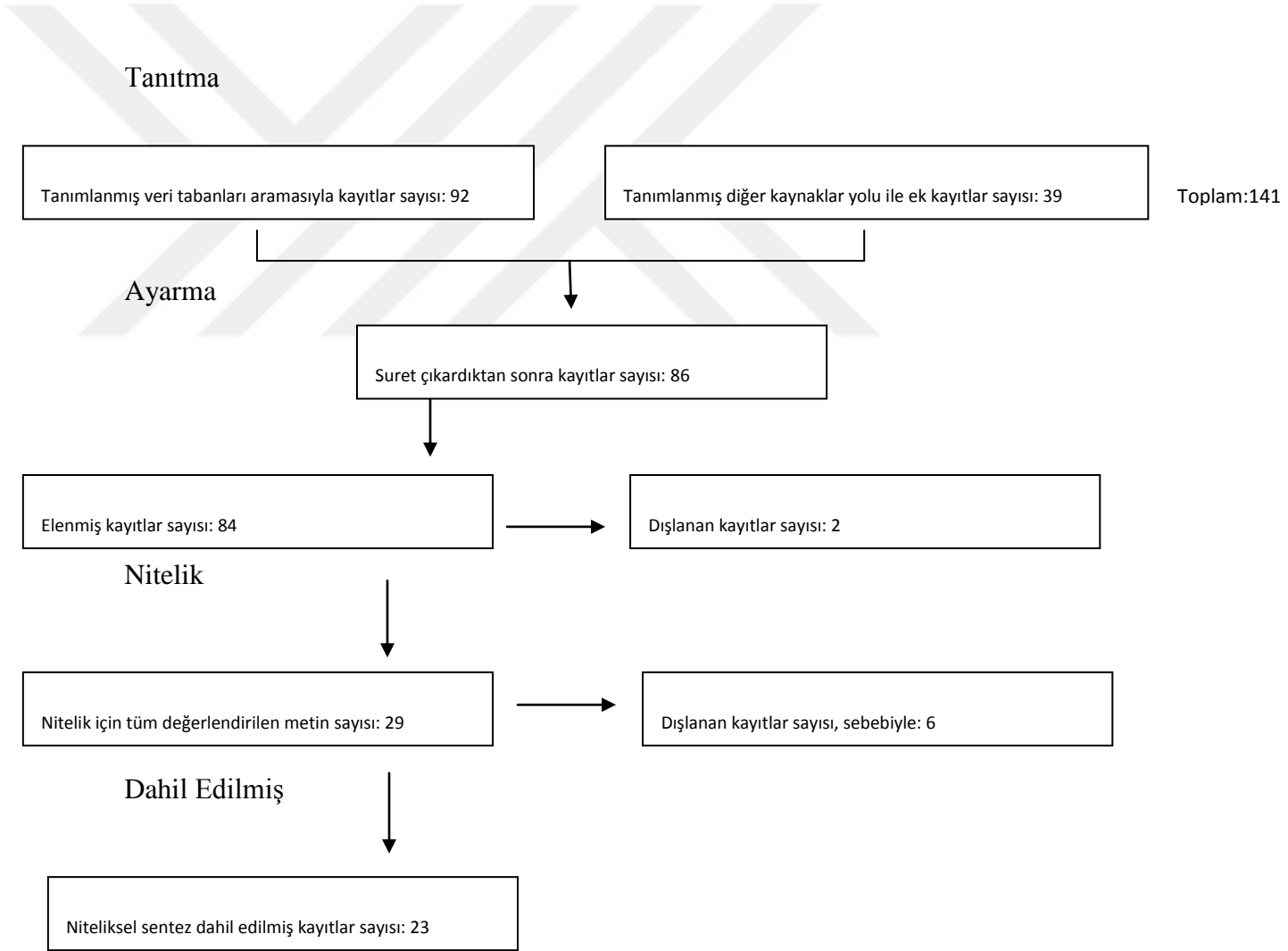
2. Mindanao Deneyimi: Filipin Toplumsal Hareketleri

3. Marcos Dönemi Sonrası: Filipin Toplumsal Hareketleri

Tanımlanmış veri tabanından, anahtar kelimeler kullanılarak alınan 92 kaynak ve ek 39 diğer kaynak başlangıçta sentezin bir parçası olan toplam 141 metin veri ya da birincil verilerinde toplandı. Başlangıçta belirlenen 141 kaynaktan, taramadan sonra 86 metin veri veya ilk çalışma kaldı ve diğer 55 kaynak duplikasyon nedeniyle kaldırılmıştır. Taramadan sonra, metin verisi ya da birincil veriler kriterlerine girmemek için 2 metin verisi veya birincil veriler de ortadan kaldırıldı çünkü bunlar yazarlara ait mektuplardır. Taramadan sonra 29 kaynak, araştırma soruları ve içerik odaklılık konusunda alakalı uygunluğu onaylandı. Son olarak 23 metin veri ya da birincil inceleme sentezde yer alırken, 6 kaynak içeriklerin benzerliği sebebiyle ortadan kaldırılmıştır. Bu makalelerden bazıları, daha önceki makalelerini yeni güncelleyen veya revize eden aynı kişiler tarafından yazılmıştır.

